

**Uchwała Nr XV/131/20
Rady Miejskiej w Brusach
z dnia 7 maja 2020r.**

**w sprawie przyjęcia Aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji
dla Gminy Brusy na lata 2017 - 2023.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2019 r. , poz. 506 ze zm.)

**Rada Miejska w Brusach,
uchwala, co następuje**

§ 1

Przyjmuje się Aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017 – 2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Brus.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Zbigniew Łacki

UZASADNIENIE

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 jest dokumentem, na potrzeby którego przeprowadzono dogłębną analizę sytuacji w gminie Brusy. Efektem tych prac było wyznaczenie obszaru, na którym występują czynniki zakłócające rozwój, gdzie pojawiają się liczne problemy natury społecznej, a stan techniczny tkanki miejskiej nie jest zadowalający. Niniejszy dokument został opracowany by przeciwdziałać występującym na obszarze zdegradowanym negatywnym zjawiskom.

Obszar zdegradowany wpisany został Uchwałą nr 1325/101/15 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 22 grudnia 2015 roku na listę obszarów rekomendowanych do objęcia wsparciem w ramach zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020.

Program opracowany został w oparciu o Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 -2020.

Konieczność aktualizacji Programu wynika z przekazanej przez Zespół ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego rekomendacji ws. uzupełnienia m.in. spójności wewnętrznej części diagnostycznej programu, w tym uszczegółowienia zapisów pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji.

Mając powyższe na uwadze, uzasadnione jest podjęcie niniejszej uchwały dotyczącej przyjęcia Aktualizacji Lokalnego Program Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017 – 2023.

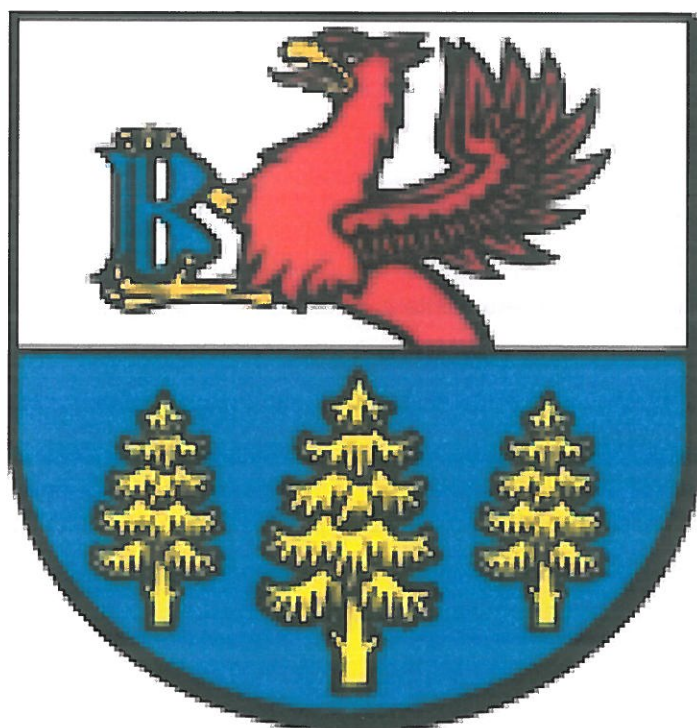
Przewodniczący Rady

Zbigniew Łęcki

Załącznik do uchwały
Rady Miejskiej w Brusach
Nr XV/131/20
z dnia 7 maja 2020 r.

AKTUALIZACJA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2023

BRUSY, 2020

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. Streszczenie programu	4
2. Charakterystyka gminy Brusy	6
3. Nawiązania do dokumentów strategicznych i planistycznych gminy Brusy	10
3.1. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brusy do 2020 roku	10
3.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brusy na lata 2015-2020	11
3.3. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Brusy na lata 2015-2020	12
3.4. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brusy	13
4. Metodologia.....	14
5. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	24
5.1. Sfera społeczna	24
5.2. Sfera gospodarcza	38
5.3. Sfera środowiskowa	40
5.4. Sfera techniczna	42
5.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	44
5.6. Granice obszaru zdegradowanego	46
6. Obszar rewitalizacji	49
6.1. Zasięg obszaru rewitalizacji	49
6.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	51
7. Wizja	67
8. Cele procesu rewitalizacji	68
9. Katalog projektów rewitalizacyjnych	71
9.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	71
9.2. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	84
10. Indykatywne ramy finansowe.....	88
11. Mechanizmy zapewniające komplementarność.....	90
11.1. Komplementarność przestrzenna	90
11.2. Komplementarność problemowa	91
11.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	95
11.4. Komplementarność źródeł finansowania	95
11.5. Komplementarność międzyokresowa	96
12. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji	100
13. Wdrażanie i monitoring	107
13.1. Wdrażanie	107
13.2. Monitoring	110
Spis rysunków	115
Spis tabel	117
Załącznik nr 1 Wyniki badań ankietowych	118

WSTĘP

*Przecie w całym kosmosie nie ma rzeczy tak zmiennej jak miasto,
a rzecz tak zmienna nigdy nie da się ująć ostatecznie*

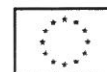
Tadeusz Peiper – Zapiski o prawach poezji

Słowa Tadeusza Peipera leżą u sedna rewitalizacji. Miasta nie są stałe, zmieniają się każdego dnia, tak jak zmienia się życie mieszkańców. Z jednej strony pojawiają się nowe problemy, natomiast inne kwestie, które wcześniej utrudniały życie społeczności, przestają odgrywać istotne znaczenie. Odpowiedzialne władze lokalne są tego świadome, dlatego starają się systematycznie monitorować sytuację w podległych jednostkach i przeciwdziałać zjawiskom kryzysowym. Doskonałym do tego narzędziem jest lokalny program rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 jest dokumentem, na potrzeby którego przeprowadzono dogłębną analizę sytuacji w Brusach. Efektem tych prac było wyznaczenie obszaru, na którym występują czynniki zakłócające rozwój, gdzie pojawiają się liczne problemy natury społecznej, a stan techniczny tkanki miejskiej nie jest zadowalający. Bez podjęcia działań interwencyjnych obszar ten mógłby coraz bardziej podupadać, co wpłynęłoby negatywnie na rozwój całego miasta czy gminy. Niniejszy dokument został opracowany by przeciwdziałać spełnieniu się tego scenariusza. Nadrzędnym celem planowanego procesu rewitalizacji jest wyprowadzenie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, czego efektem będzie poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Osiągnięcie tego ambitnego celu możliwe będzie dzięki zrealizowaniu szeregu przedsięwzięć zaplanowanych w niniejszym dokumencie.

Jak już zostało wspomniane miasta, a także cały proces rewitalizacji podlegają wielu zmiennym, w związku z czym konieczne jest prowadzenie systematycznego monitoringu. Dzięki niemu możliwa będzie identyfikacja wszelkich trudności związanych z realizacją zadań, a także ocena czy podejmowane działania przynoszą pożądane efekty. W przeciwnym wypadku konieczne będzie dokonanie aktualizacji założeń Programu.

Podsumowując Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 jest odpowiedzią na negatywne zjawiska, które zostały zdiagnozowane na terenie gminy Brusy. W ramach niniejszego dokumentu zaproponowane zostały działania, których głównym celem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego i oddziaływanie na długofalowy, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy miasta i gminy. Dzięki przeprowadzeniu procesu rewitalizacji Brusy ponownie się zmienią – tym razem wyłącznie na lepsze.

1. STRESZCZENIE PROGRAMU

Obszar rewitalizacji w mieście Brusy został wyznaczony na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej, która została uzupełniona o wyniki wizji lokalnej oraz konsultacje społeczne. Przebadanie wskaźników umożliwiło identyfikację problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Badanie prowadzone było w oparciu o podział na 30 jednostek analitycznych – 23 sołectwa oraz 7 jednostek wyznaczonych na terenie miasta Brusy. Podziału miasta Brusy na jednostki dokonano w oparciu o obwody spisowe GUS, które zostały poddane niewielkim modyfikacjom. Stan kryzysowy został zdiagnozowany w 8 jednostkach analitycznych gminy Brusy. Obszar rewitalizacji został wyznaczony na terenie jednostki analitycznej, która cechuje się największą koncentracją występowania problemów w sferze społecznej, tj. jednostce, w której sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej przyjął najwyższą wartość – centrum miasta Brusy.

Pracom nad dokumentem przyświecała wizja obszaru, który stanowi czystą i zadbaną przestrzeń, posiadającą nowoczesne i funkcjonalne budynki, odpowiadającą potrzebom mieszkańców, atrakcyjną dla przedsiębiorców, zamieszkiwaną przez świadomą i aktywną społeczność lokalną. Nadrzędnym celem zaplanowanego procesu jest poprawa jakości życia mieszkańców dzięki wyprowadzeniu obszaru ze stanu kryzysowego. Cel ten będzie zrealizowany dzięki osiągnięciu trzech celów strategicznych: Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych podstawą aktywnego i świadomego społeczeństwa, Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją oraz Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców, każdy z nich będzie realizowany dzięki kompleksowym działaniom rewitalizacyjnym. Wszystkie zaplanowane kierunki działań rewitalizacyjnych wpisują się również w cele wynikające z innych dokumentów strategicznych obowiązujących na terenie gminy Brusy.

Zbiorem środków służących osiągnięciu celów jest katalog projektów rewitalizacyjnych. Zostały one podzielone na przedsięwzięcia podstawowe, bez realizacji których osiągnięcie pożądaných efektów nie będzie możliwe oraz przedsięwzięcia uzupełniające. Do projektów podstawowych zaliczono: adaptację na cele społeczne części budynku przy ul. Szkolnej 1 w Brusach, utworzenie placówki pobytu dziennego, powstanie Centrum Wsparcia Rodziny, stworzenie placówki pobytu całodobowego, remont części wspólnych budynku komunalnego przy ul. Chełmowskiej 4, zagospodarowanie terenów zieleni, utworzenie nowego oddziału przedszkolnego w Przedszkolu nr 1 w Brusach oraz remont, przebudowę i rozbudowę Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach. Jako przedsięwzięcia uzupełniające zaproponowano: zagospodarowanie przestrzeni publicznej między Urzędem Miejskim a ul. Dworcową, przebudowę 3 ulic w Brusach, zamontowanie monitoringu miejskiego, budowę placu zabaw i siłowni zewnętrznej oraz poszerzenie oferty Centrum

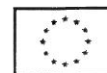

Kultury i Biblioteki w Brusach. W przypadku wszystkich projektów została zapewniona ich wielowymiarowa komplementarność.

Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne finansowane będą zarówno ze środków własnych podmiotów realizujących dany projekt, jak i z możliwych do pozyskania środków zewnętrznych czy zaangażowania podmiotów gospodarczych lub organizacji pozarządowych.

Na każdym etapie tworzenia Programu zapewniono aktywny udział społeczności lokalnej. W czasie opracowania dokumentu zorganizowano szereg wydarzeń, których celem było nie tylko poznanie oczekiwań mieszkańców, ale także podniesienie ich świadomości dotyczącej zaplanowanego procesu, tak by mogli w nim aktywnie uczestniczyć. Udział społeczeństwa zaplanowany jest również przy wdrażaniu jego założeń.

Za wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 odpowiedzialny będzie Komitet Rewitalizacji, który będzie interdyscyplinarnym zespołem, łączącym przedstawicieli władz miejskich, jednostek podległych czy mieszkańców. Program będzie podlegać systematycznemu monitoringowi, który umożliwi nie tylko zbadanie efektów poszczególnych projektów, ale również wpływu realizacji Programu na sytuację obszaru.

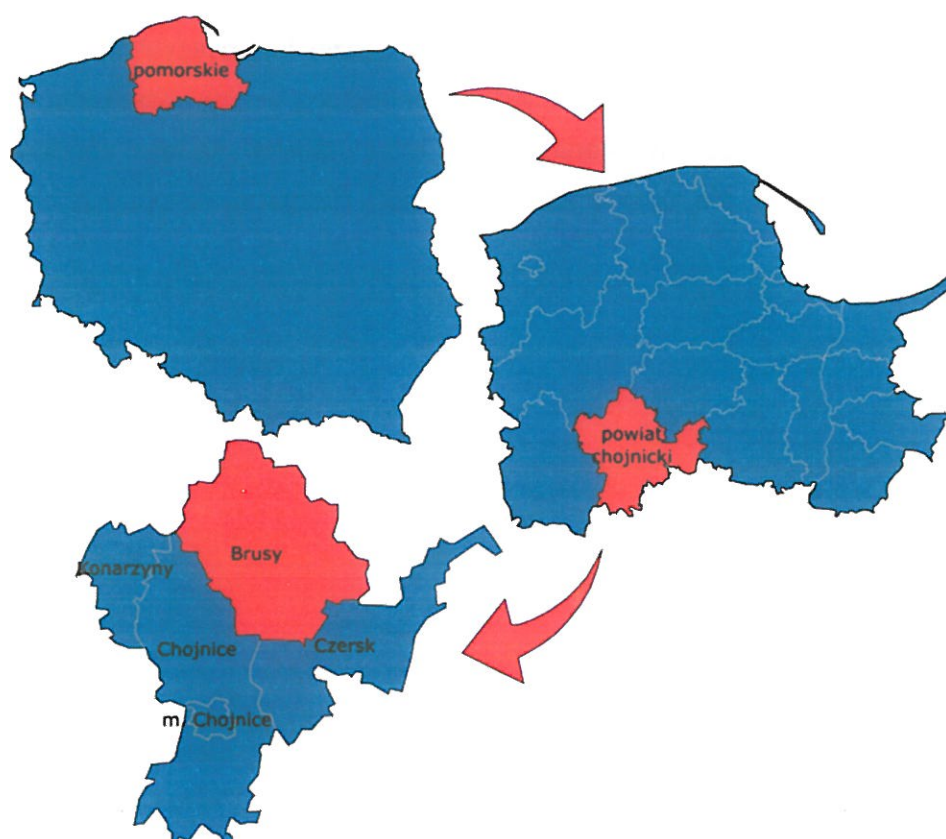

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY BRUSY

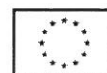
Gmina Brusy znajduje się w południowej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na 31.12.2015 r.) gminę Brusy o powierzchni 400 km² zamieszkuje 14 323 osób. Gmina Brusy graniczy z gminami: Dziemiany (na północnym - wschodzie), Karsin (na wschodzie), Studzienice (na północy), Lipnica (na zachodzie), Czersk (na południowym – wschodzie) i Chojnice (na południowym – zachodzie). Miasto Brusy o powierzchni 5 km² zamieszkuje 5149 osób. Poniżej przedstawiono lokalizację gminy Brusy.

RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY BRUSY

Źródło: opracowanie własne

Siedzibą Urzędu Miejskiego jest miasto Brusy. Najważniejszą osią komunikacyjną miasta i gminy jest droga nr 235 Chojnice – Brusy - Korne. Mniejsze znaczenie mają drogi Lubnia - Wiele - Czersk, Brusy - Czersk, Konarzyny - Drzewicz - Brusy. Gospodarka Miasta i Gminy Brusy jest w trakcie istotnych przemian jakościowych i strukturalnych, przy czym nadal pozostaje oparta na rolnictwie, przemyśle przetwórczym oraz rozwijającej się turystyce. Handel i usługi są charakterystycznymi funkcjami miasta. Najważniejszym centrum handlowym i usługowym na terenie gminy jest miasto Brusy, gdzie koncentruje się działalność

gospodarcza, kulturowa i społeczna mieszkańców gminy. Do innych większych centrów usługowych można zaliczyć Leśno, Lubnię, Czyczykowy, Kosobudy oraz Zalesie i Męcikał. Produkcja przemysłowa, a zwłaszcza przetwórstwo surowców rolnych i leśnych na terenie gminy Brusy ma ponad 100-letnią tradycję. Tartaki, młyny, rzeźnie, mleczarnie oraz zakłady przetwórstwa grzybów i owoców leśnych stanowią tradycyjny sektor przedsiębiorczości lokalnej, uzupełniony w ostatnich latach o kowalstwo artystyczne. Tradycyjnym branżom od kilku lat towarzyszy rozwój nowych sektorów, w tym produkcji sprzętu sportowego, mebli, parkietu i deski podłogowej, maszyn i urządzeń. Ponadto systematycznie wzrasta liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Według danych GUS na koniec 2015 roku w gminie Brusy zarejestrowanych było 1224 podmiotów gospodarczych, z czego 30 stanowiły podmioty publiczne, a 1192 to podmioty prowadzone przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W samym mieście Brusy zarejestrowanych było 589 przedsiębiorstw, co stanowi ponad 48% ogólnej liczby przedsiębiorstw na terenie gminy. Na terenie gminy i miasta Brusy dominują małe firmy. Branżami wiodącymi są usługi i handel. Zdecydowana większość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy Brusy zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym, naprawą samochodów, budownictwem oraz przetwórstwem przemysłowym.

Walory przyrodnicze i kulturowe Brus i ich otoczenia wpływają na ich atrakcyjność turystyczną, czyniąc z miasta, a w szczególności z gminy, jedno z najważniejszych centrów turystycznych południowych Kaszub. Miasto i gmina posiadają bardzo korzystne warunki do rozwoju różnych form turystyki, a szczególnie pobytowej i kulturowej, a także krajoznawczej i aktywnej. Rozwój turystyki w gminie, w tym agroturystyki, może przyczynić się do wzrostu dochodów mieszkańców i ułatwić przekształcenia strukturalne w rolnictwie. Stan środowiska naturalnego jest jednym z ważniejszych elementów zrównoważonego rozwoju Miasta i Gminy. Gmina Brusy charakteryzuje się unikatowymi walorami przyrodniczymi, które stanowią ważną atrakcję inwestycyjną i rezydencjalną. Urozmaicona rzeźba terenu, rozległe lasy, jeziora i rzeki sprzyjają odpoczynkowi i wpływają na podwyższanie odczuwalnej jakości życia mieszkańców.

Brusy były i są ważnym centrum Zaborów – podregionu Kaszub. Teren Brus i okolic zamieszkują rdzenni mieszkańcy zwani Zaborakami lub Krëbanami. Wytworzyli oni bogatą kulturę kaszubską podtrzymywana w dalszym ciągu poprzez mowę, literaturę, rękodzieło artystyczne oraz działalność zespołów muzycznych.

Analizując liczbę mieszkańców gminy Brusy na przestrzeni lat 2010-2015 zaobserwowano tendencję wzrostową (ogólny wzrost liczby ludności wynosi 366 osób w odniesieniu do roku 2010).

TABELA 1 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY BRUSY W LATACH 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	13 957	14 047	14 079	14 146	14 217	14 323
kobiety	6 985	7 021	7 025	7 035	7 066	7 133
mężczyźni	6 972	7 026	7 054	7 111	7 151	7 190

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W mieście Brusy w 2015 r. mieszkało 5 149 osób, co stanowi 35,95% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Liczba mieszkańców miasta także wykazuje tendencję wzrostową.

TABELA 2 LICZBA MIESZKAŃCÓW MIASTA BRUSY W LATACH 2010-2015

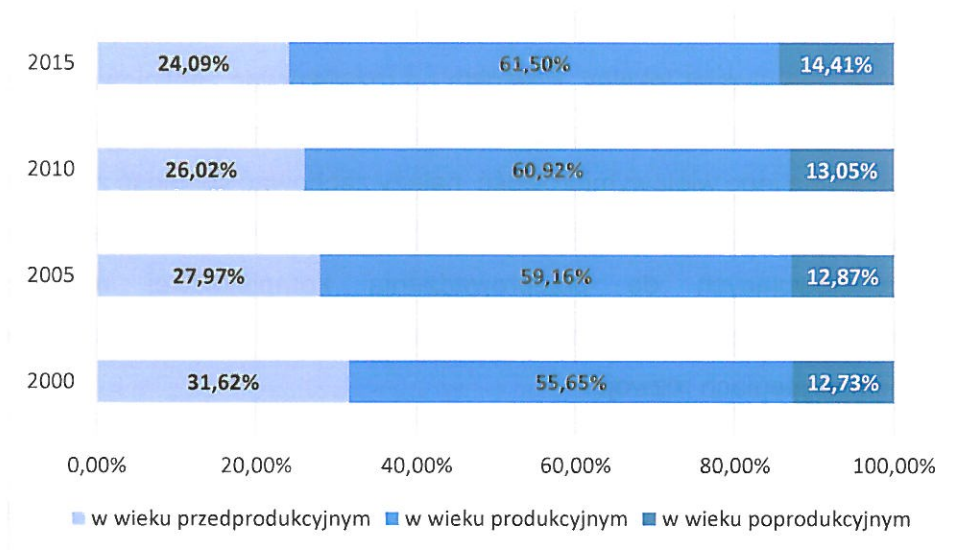
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	4 982	5 001	4 985	5 037	5 093	5 149
kobiety	2 521	2 531	2 523	2 549	2 573	2 602
mężczyźni	2 461	2 470	2 462	2 488	2 520	2 547

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując poniższy wykres można zauważyć, że w ciągu ostatnich 15 lat struktura wiekowa mieszkańców gminy Brusy uległa znaczącym, niekorzystnym zmianom. Szczególnie istotny jest spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Jeżeli tego typu zmiany będą utrzymywać się w dłuższym okresie, wpłyną negatywnie na liczebność mieszkańców. Kolejną konsekwencją może być także negatywny wpływ na stan finansów publicznych ze względu na konieczność dostosowania oferty usług do coraz liczniejszej grupy seniorów przy równoczesnym zmniejszeniu wpływów do budżetu z tytułu podatków itp.

RYSUNEK 2. STRUKTURA WIEKU MIESZKAŃCÓW GMINY BRUSY W LATACH 2000-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3. NAWIĄZANIA DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PLANISTYCZNYCH GMINY BRUSY

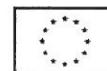
Proces rewitalizacji ma wymiar lokalny. Powinien on rozwiązywać zdefiniowane problemy na poziomie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Programując proces rewitalizacji z uwagi na jego wielowymiarowość, należy zachować spójność z gminną polityką rozwoju, polityką przestrzenną, polityką społeczną oraz polityką energetyczną. Jednym z etapów przygotowujących do przeprowadzenia kompleksowej rewitalizacji jest programowanie tego procesu w dokumentach strategicznych i operacyjnych gminy, w tym przede wszystkim strategiach rozwoju.

3.1. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BRUSY DO 2020 ROKU

Dokument ten jest aktualizacją Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Brusy przygotowaną w 2000 roku. Celem przygotowanej strategii jest określenie kierunków, w jakich powinna rozwijać się Gmina i Miasto Brusy w nadchodzących latach, spełniając oczekiwania możliwie największej liczby mieszkańców, zarówno obecnych, jak i przyszłych. Wizja, która przedstawia docelowy wizerunek miasta i gminy w 2020 roku została ujęta w następujący sposób: „Miasto i Gmina Brusy pożądanym miejscem zamieszkania o zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarce”.

W dokumencie przedstawiono tendencje przemian Miasta i Gminy Brusy, przede wszystkim w sferze społecznej i gospodarczej. Trafna diagnoza obecnej i prognozowanej sytuacji na terenie gminy jest niezbędna do określenia kierunków, szans i możliwości rozwoju lokalnego. W analizie sfery społecznej wskazano następujące problemy: niski poziom wykształcenia mieszkańców, niskie dochody mieszkańców, brak dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej, ujemne saldo migracji, niewystarczającą infrastrukturę oświatową. Wśród zagrożeń wskazano natomiast na emigrację znacznej części młodych i wykształconych mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, utrzymanie się niskich zarobków, wzrost bezrobocia wśród osób starszych oraz masowe migracje prowadzące do rozluźnienia więzów lokalnych i spadku znaczenia kultury kaszubskiej. W sferze przestrzennej wskazano na takie problemy, jak: słaby rozwój infrastruktury komunalnej, zwłaszcza na obszarach wiejskich, niedostosowanie obiektów i infrastruktury dla osób niepełnosprawnych, niedobór mieszkań komunalnych, słabo rozwinięta kanalizacja. Zagrożenie stanowi wzrost zanieczyszczenia, który może prowadzić do obniżenia atrakcyjności mieszkaniowej. Przedstawione problemy świadczą o potrzebie podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

W Strategii nie wskazano obszarów występowania zdiagnozowanych problemów, co uzasadnia potrzebę prowadzenia szczegółowych analiz celem identyfikacji miejsc koncentracji problemów, w szczególności w sferze społecznej. Potrzeba przeprowadzenia rewitalizacji wynika ze sformułowanych celów. W dokumencie przedstawiono 9 celów strategicznych.

Najistotniejszym z punktu widzenia rewitalizacji jest następujący cel „Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”. Cel „Poprawa jakości i warunków zamieszkania” wskazuje natomiast na potrzeby w zakresie działań ukierunkowanych na sfery: techniczną i przestrzenno-funkcjonalną.

W związku z powyższym należy uznać, że proces rewitalizacji przyczyni się do realizacji Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Brusy do 2020 roku.

3.2. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BRUSY NA LATA 2015-2020

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jako podstawowy dokument polityki społecznej stanowi kompleksową, spójną i długofalową wizję działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do ich integracji społecznej. Dokument ustanawia punkt wyjścia dla skutecznienia szczegółowych programów i projektów społecznych.

W Strategii zdiagnozowano występowanie wielu problemów społecznych, wśród których można wyróżnić: bierność życiową i zawodową osób pozostających bez pracy, bezrobocie, uzależnienia wśród dorosłych i młodzieży, wychowawcze i socjalizacyjne problemy rodziny oraz problemy zdrowotne, społeczne i bytowe osób niepełnosprawnych i starszych. Ze zidentyfikowanych problemów wyłoniono pięć najważniejszych obszarów problemowych (osoby starsze, rodzina zagrożona wykluczeniem społecznym, bezrobotni, rynek pracy, edukacja, społeczeństwo obywatelskie), dla których następnie sformułowano cele strategiczne:

Cel strategiczny 1. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu.

Cel strategiczny 2. Zwiększanie szans na rynku pracy osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel strategiczny 3. Integracja społeczna i zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych

Cel strategiczny 4. Wspieranie edukacji i rozwoju mieszkańców gminy Brusy

Cel strategiczny 5. Wzrost aktywności i odpowiedzialności społecznej mieszkańców.

W procesie rewitalizacji najważniejsze są kwestie społeczne, gdyż ma on służyć przede wszystkim rozwiązywaniu i przeciwdziałaniu problemom właśnie w tej sferze. Koncentracja negatywnych problemów społecznych stanowi podstawę do wyznaczenia obszarów dysfunkcyjnych, a następnie do prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Z tego powodu przeprowadzenie procesu rewitalizacji znacząco przyczyni się do osiągnięcia celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Brusy.

3.3. PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ GMINY BRUSY NA LATA 2015-2020

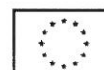
Plan gospodarki niskoemisyjnej (PGN) to strategiczny dokument dla gminy, mający wpływ na lokalną gospodarkę ekologiczną i energetyczną. PGN zawiera informacje o ilości wprowadzanych do powietrza pyłów i gazów cieplarnianych na terenie gminy, podając jednocześnie propozycje konkretnych i efektywnych działań ograniczających te ilości. Celem strategicznym określonym w dokumencie jest poprawa stanu powietrza atmosferycznego przy zrównoważonym i efektywnym wykorzystaniu nośników energii poprzez wsparcie gospodarki niskoemisyjnej na terenie gminy Brusy. Celem głównym planowanych działań jest redukcja emisji gazów cieplarnianych, wyrażona w Mg CO₂, redukcja zużycia energii finalnej, wyrażona w MWh oraz zwiększenie udziału zużycia energii z odnawialnych źródeł w ogólnym zużyciu energii, wyrażone w MWh. Uwzględniając prognozy na rok 2020 wskutek realizacji planowanych działań nastąpi:

- redukcja energii finalnej w stosunku do roku bazowego o około 0,9%,
- redukcja emisji w stosunku do roku bazowego o około 29,8%,
- wzrost udziału energii z OZE w ogólnym zużyciu energii o około 36,9%.

Osiągnięciu zakładanych celów służyć ma realizacja m.in. następujących zadań:

- Modernizacja budynków samorządowych z instalacją OZE;
- Montaż instalacji OZE w sektorze mieszkalnictwa;
- Niskoemisyjna gospodarka przestrzenna;
- Informacja i promocja działań Gminy w zakresie gospodarki niskoemisyjnej;
- Usługi doradcze dla mieszkańców w zakresie efektywności energetycznej, ograniczania emisji GHG oraz zastosowania OZE;
- Edukacja przedsiębiorców poprzez zielone zamówienia publiczne;
- Szkolenia w zakresie efektywności energetycznej, zmian klimatu i OZE;
- Akcje informacyjne i promocyjne skierowane do mieszkańców, konferencje, działania promocyjne w ramach realizowanych projektów.

W procesie rewitalizacji poza problemami społecznymi, które stanowią podstawy jego realizacji ważne są także negatywne zjawiska w sferze przestrzennej, technicznej, czy środowiskowej. Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Brusy na lata 2015 – 2020 skupia się wokół diagnozy oraz określenia problemów i sposobów ich rozwiązania właśnie w ww. sferach, a w szczególności dotyczących efektywności energetycznej. W związku z powyższym Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 powinien uwzględniać rozwiązania przedstawione w PGN, których celem jest uzyskanie mniejszego zużycia energii cieplej i elektrycznej (również poprzez zwiększenie udziału OZE w ogólnym bilansie produkcji

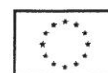

i zużycia energii) w poszczególnych obszarach, skutkujące osiągnięciem celu, jakim jest redukcja emisji CO₂ do 2020 roku.

3.4. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BRUSY

Aktualnie obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brusy zostało uchwalone przez Radę Miejską w Brusach 4 lutego 1999 roku. Zostało sporządzone na podstawie Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 roku, co oznacza, że dokument różni się swoim zakresem od dokumentów sporządzanych zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami. W Studium nie zostały przedstawione cele, które miałyby osiągnąć gmina Brusy, zarysowano jedynie pewne działania, które powinny zostać podjęte. Do ciągle aktualnych działań można zaliczyć poprawę warunków jazdy w mieście poprzez wymianę lub utwardzenie nawierzchni ulic czy tworzenie nowych, bezpiecznych miejsc parkingowych. Obszar rewitalizacji leży w granicach wyznaczonej w Studium jednostki A1, która obejmuje miasto Brusy. Na terenie, który obejmuje obszar rewitalizacji, w SUIKZP wyznaczono różne tereny funkcjonalne: tereny mieszkaniowe i mieszkalno – usługowe, tereny przemysłowo-składowe oraz tereny usług publicznych. W obrębie terenów mieszkaniowych i mieszkalno – usługowych dopuszcza się: usługi publiczne i komercyjne oraz nieuciążliwe rzemiosło usługowe i produkcyjne, zieleń urządzoną oraz urządzenia sportu i rekreacji o charakterze publicznym, urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz łączenie funkcji mieszkaniowych i usługowych. Na terenach przemysłowo-składowych możliwe jest: dotychczasowe użytkowanie gruntów i budynków do czasu realizacji obiektów związanych z podstawowym przeznaczeniem terenu, remont, modernizacja oraz rozbudowa istniejącej zabudowy zgodnej z podstawowym przeznaczeniem terenu, zakrzewienia, lokalizowanie sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, lokalizowanie tras i urządzeń komunikacyjnych, lokalizowanie usług komercyjnych, szkół zawodowych i ośrodków szkolnictwa zawodowego. Podstawowym przeznaczeniem terenów usług publicznych są: usługi oświaty, kultury, zdrowia i opieki społecznej, obiekty administracji publicznej, obiekty sakralne oraz inne usługi publiczne. W obrębie tych terenów dopuszcza się lokalizację: terenów zieleni i sportu, urządzeń infrastruktury technicznej oraz urządzeń komunikacji, w tym parkingów, usług komercyjnych, mieszkań na wyższych kondygnacjach oraz obiektów mieszkalnych związanych z podstawowym przeznaczeniem gruntów.

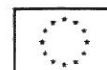

4. METODOLOGIA

Stworzenie niniejszego dokumentu było możliwe dzięki przeprowadzeniu badań ilościowych i jakościowych. Podstawą dla delimitacji obszaru zdegradowanego gminy Brusy była analiza wskaźnikowa, która została uzupełniona o wyniki przeprowadzonej wizji lokalnej oraz konsultacje społeczne. Materiał fotograficzny zebrany podczas wizji lokalnej został wykorzystany do identyfikacji problemów w sferach technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Analizę wskaźnikową wykonano w oparciu o dane pozyskane z Urzędu Miejskiego w Brusach, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brusach, Powiatowego Urzędu Pracy w Chojnicach oraz Komendy Powiatowej Policji w Chojnicach. Dzięki współpracy z wyżej wymienionymi jednostkami pozyskano następujące dane:

- liczba ludności (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba ludności w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba uczniów (dane za rok szkolny 2015-2016)
- liczba osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej (dane za rok 2015),
- liczba gospodarstw domowych korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej (dane za rok 2015),
- kwota wypłaconych zasiłków pomocy społecznej (dane za rok 2015),
- liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba uczniów korzystających z dożywiania (dane za rok szkolny 2015-2016),
- liczba osób długotrwale bezrobotnych (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób bezrobotnych (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba stwierdzonych przestępstw (dane za rok 2015),
- liczba stwierdzonych przestępstw przeciwko opiece i rodzinie (dane za rok 2015),
- liczba stwierdzonych wykroczeń (dane za rok 2015),
- liczba stwierdzonych wykroczeń – spożycie alkoholu w miejscu publicznym (dane za rok 2015),
- liczba stwierdzonych wykroczeń – zakłócanie porządku i spokoju publicznego (dane za rok 2015),
- liczba stwierdzonych wykroczeń – kradzieże (dane za rok 2015),
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej (stan na 31.12.2015 r.),

- liczba budynków mieszkalnych (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. (stan na 31.12.2015 r.),
- powierzchnia użytkowa budynków mieszkalnych (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (stan na 31.12.2015 r.),
- liczba ogólnodostępnych placów zabaw (stan na 31.12.2015 r.),
- powierzchnia dróg publicznych (stan na 31.12.2015 r.),
- powierzchnia dróg publicznych nieposiadających utwardzonej nawierzchni (stan na 31.12.2015 r.).

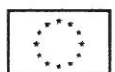
Na podstawie przedmiotowych danych przeprowadzono analizę występowania negatywnych zjawisk zachodzących na terenie gminy Brusy w oparciu o następujący katalog wskaźników:

- W1 – liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- W2 – udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- W3 – udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców,
- W4 – średnia kwota wypłaconych zasiłków pomocy społecznej przeliczona na jedno gospodarstwo domowe otrzymujące świadczenie,
- W5 – udział uczniów korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie uczniów,
- W6 – udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym,
- W7 – udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- W8 – liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- W9 – liczba stwierdzonych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- W10 – liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- W11 – liczba stwierdzonych wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- W12 – liczba stwierdzonych wykroczeń – spożywanie alkoholu w miejscu publicznym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- W13 – liczba stwierdzonych wykroczeń – zakłócanie porządku i spokoju publicznego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- W14 – liczba stwierdzonych wykroczeń – kradzieże w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- W15 – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców,

- W16 – udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- W17 – udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych,
- W18 – udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców,
- W19 – udział budynków mieszkalnych zbudowanych przed 1970 r. w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych,
- W20 – powierzchnia użytkowa mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- W21 – liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym,
- W22 – udział dróg publicznych nieposiadających utwardzonej nawierzchni w ogólnej powierzchni dróg publicznych.

Wskaźniki W1-W14 umożliwiły identyfikację problemów w sferze społecznej, kolejne analizowane wskaźniki pozwoliły na zdiagnozowanie negatywnych zjawisk w następujących sferach: gospodarczej (W15 i W16), środowiskowej (W17 i W18), technicznej (W19 i W20) oraz przestrzenno-funkcjonalnej (W21 i W22). Badanie prowadzone było w oparciu o podział na 30 jednostek analitycznych – 23 sołectwa oraz 7 jednostek wyznaczonych na terenie miasta Brusy. Podziału miasta Brusy na jednostki dokonano w oparciu o obwody spisowe GUS, które zostały poddane niewielkim modyfikacjom, aby były spójne pod względem: funkcji terenu, jego fizjonomii (budowy przestrzennej i charakteru zabudowy) oraz intensywności użytkowania. Do każdej jednostki analitycznej zostały przypisane wartości poszczególnych wskaźników, które były porównywane z wartością referencyjną dla gminy, za którą uznano wartość średnią dla gminy.

RYSUNEK 3. PODZIAŁ GMINY BRUSY NA JEDNOSTKI ANALITYCZNE

Jednostki analityczne gminy Brusy

Źródło: opracowanie własne

Gmina Brusy cechuje się nierównomiernym rozmieszczeniem ludności. Poniższa tabela przedstawia charakterystykę poszczególnych jednostek analitycznych.

TABELA 3. CHARAKTERYSTYKA JEDNOSTEK ANALITYCZNYCH GMINY BRUSY

Jednostka	Liczba ludności	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy	Gęstość zaludnienia (os/km ²)
Brusy - Jaglie	159	1,11%	212,99	0,53%	74,65
Brusy – Wybudowanie	260	1,82%	792,14	1,98%	32,82
Czapiewice	300	2,10%	822,04	2,06%	36,49
Czarniż	261	1,83%	786,09	1,97%	33,20
Czarnowo	219	1,53%	652,71	1,63%	33,55
Czyczkowy	856	6,00%	1472,06	3,68%	58,15
Gacnik	150	1,05%	422,85	1,06%	35,47
Głowczewice	238	1,67%	730,59	1,83%	32,58
Huta	272	1,91%	2377,03	5,94%	11,44
Kinice	167	1,17%	606,17	1,52%	27,55
Kosobudy	791	5,54%	1871,56	4,68%	42,26
Leśno	1 176	8,24%	3132,82	7,83%	37,54

Lubnia	983	6,89%	2459,58	6,15%	39,97
Małe Chelmy	296	2,07%	2362,14	5,91%	12,53
Małe Glišno	209	1,46%	502,02	1,26%	41,63
Męcikał	713	5,00%	5436,59	13,59%	13,11
Orlik	357	2,50%	613,52	1,53%	58,19
Przymuszewo	238	1,67%	4287,68	10,72%	5,55
Rolbik	260	1,82%	5189,29	12,97%	5,01
Skoszewo	62	0,43%	597,66	1,49%	10,37
Wielkie Chelmy	479	3,36%	2683,1	6,71%	17,85
Zalesie	637	4,46%	771,12	1,93%	82,61
Żabno	229	1,60%	696,56	1,74%	32,88
Jednostka A	174	1,22%	92,49	0,23%	188,13
Jednostka B	1 238	8,68%	66,55	0,17%	1860,26
Jednostka C	592	4,15%	55,89	0,14%	1059,22
Jednostka D	988	6,92%	161,09	0,40%	613,32
Jednostka E	359	2,52%	50,15	0,13%	715,85
Jednostka F	245	1,72%	49,53	0,12%	494,65
Jednostka G	1 360	9,53%	43,48	0,11%	3127,87
Razem	14 268		39 997,49		35,67

Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa natężenia negatywnych zjawisk społecznych przebiegała w następujących etapach:

1. Zebranie danych w odniesieniu do poszczególnych jednostek analitycznych.
2. Obliczenie wartości wskaźników dla jednostek oraz średniej dla gminy.
3. Obliczenie odchylenia standardowego dla każdego wskaźnika.
4. Standaryzacja wskaźników w celu umożliwienia sumowania wartości. Standaryzacja przeprowadzona była według następującego wzoru:

$$Z_x = \frac{W_x - \overline{W_x}}{\sigma}$$

Gdzie:

W_x – wartość wskaźnika

$\overline{W_x}$ – średnia dla gminy

σ – odchylenie standardowe

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje średnia dla gminy (0) i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wartości dodatnie wskazują, które jednostki odznaczają się wskaźnikiem degradacji o wartości większej niż średnia, natomiast wartości ujemne świadczą o mniejszym niż średnia natężeniu występowania negatywnych zjawisk.

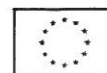
W zależności od badanego zjawiska wskaźniki mogą być stymulantami lub destymulantami stanu kryzysowego. Stymulanta to zmienna, której rosnąca wartość jest oceniana jako potwierdzenie występowania stanu kryzysowego, np. wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych oznaczać będzie duże natężenie negatywnego zjawiska. Destymulanta to z kolei zmienna, której wysokie wartości zaprzeczają występowaniu stanu kryzysowego, przykładem jest np. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przeliczona na 100 mieszkańców.

W większości przypadków analizowane zjawiska są stymulantami, więc wskaźnik standaryzowany przyjmuje wartości obliczone za pomocą podanego już wzoru. Kiedy natomiast zjawisko ma charakter destymulanty, standaryzacja opiera się o wzór:

$$Z_x = -\frac{W_x - \overline{W}_x}{\sigma}$$

5. Obliczenie sumarycznego wskaźnika degradacji, czyli zsumowaniu wszystkich wskaźników cząstkowych.
6. Interpretacja wyników.

Dane wyjściowe zebrane dla poszczególnych jednostek analitycznych prezentuje poniższa tabela.

AKTUALIZACJA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2023

TABELA 4. DANE WYJŚCIOWE DO OBLICZENIA WSKAŹNIKÓW SFERY SPOŁECZNEJ W PODZIALE NA JEDNOSTKI ANALITYCZNE.

Jednostka	L. ludności	L. osób w wieku produkcyjnym	L. osób w wieku poprodukcyjnym	L. uczniów	L. osób korzystających z zaszków pomocy społ.	L. gospodarstw domowych	L. uczniów korzystających z zaszków pomocy społ.	L. uczniów korzystających z dożywiania	L. Niebieskich Kart	L. osób długotrwale bezrobotnych	L. osób bezrobotnych	L. przestępstw przeciwko opiece i rodzinie	L. wykroczeń - spożycie alkoholu w miejscu publ.	L. wykroczeń - zakłócanie porządku i spokoju publ.	L. wykroczeń - kradzieże
Brusy - Jaglie	159	100	21	12	0	0	0	5	0	7	10	1	0	0	0
Brusy - Wybudowanie	260	163	41	23	3	1	250	7	0	12	18	3	1	4	0
Czapiewice	300	179	36	40	0	0	0	23	0	8	18	0	0	0	0
Czarniż	261	157	37	31	22	6	14222,89	9	0	13	17	1	0	0	0
Czarnowo	219	141	32	16	4	2	516,78	6	0	9	17	1	0	4	0
Czyżkówy	856	536	122	111	32	12	26046,08	38	21	35	70	6	1	13	0
Gacnik	150	88	23	12	0	0	0	1	0	5	10	3	0	4	0
Głowczewice	238	132	41	45	23	4	3322,04	38	5	4	12	2	0	1	0
Huta	272	169	47	30	0	0	0	3	0	7	14	4	0	4	0
Kinice	167	102	24	28	11	5	8532,42	13	0	5	12	0	0	0	0
Kosobudy	791	467	127	118	15	7	14243,71	45	12	46	46	7	0	7	1
Leśno	1176	719	150	198	74	24	39389,99	73	9	47	85	11	0	16	0
Lubnia	983	351	111	374	59	23	32029,13	68	14	48	79	18	3	10	0
Małe Chełmy	296	177	41	41	5	1	858,42	27	0	7	17	5	0	3	0
Małe Gliśno	209	123	30	33	5	3	620	4	0	12	17	3	0	3	0
Męcikał	713	447	124	86	28	9	9734,2	16	7	39	76	10	0	17	0
Orlik	357	232	63	39	18	10	17140,63	15	2	12	19	6	1	3	0
Przemuszewo	238	139	36	41	2	2	6573	0	5	6	12	7	0	6	0
Rolbik	260	147	57	35	0	0	0	3	0	9	12	3	0	2	0
Skoszewo	62	39	14	3	0	0	0	0	0	2	2	1	0	1	0
Wielkie Chełmy	479	290	61	84	22	11	19008,62	22	11	25	39	5	0	5	0
Zalesie	637	394	84	103	40	14	15052,07	55	12	37	64	5	0	2	0

AKTUALIZACJA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2023

Jednostka	L. ludności	L. osób w wieku produkcyjnym	L. osób w wieku poprodukcyjnym	L. uczniów	L. osób korzystających z zasiłków pomocy społ.	L. gospodarstw domowych korzystających z ...	Kwota wypłaconych zasiłków pomocy społ.	L. uczniów korzystających z dożywiania	L. Niebieskich Kart	L. osób długotrwale bezrobotnych	L. osób bezrobotnych	L. przestępstw przeciwko opiece i rodzinie	L. wykroczeń - spożycie alkoholu w miejscu publ.	L. wykroczeń - zakłócanie porządku i spokoju publ.	L. wykroczeń - kradzieże
Żabno	229	138	36	32	22	5	6771,02	24	3	13	21	7	8	0	0
Jednostka A	174	106	30	15	12	3	3123,84	0	4	11	15	6	7	0	0
Jednostka B	1238	765	163	134	35	19	36952,09	33	7	32	52	12	26	1	8
Jednostka C	592	385	91	66	31	17	26363,06	18	10	22	43	4	6	1	2
Jednostka D	988	599	85	161	21	14	6630,76	43	3	27	47	2	3	0	0
Jednostka E	359	210	22	73	3	1	50	7	0	13	18	0	0	0	0
Jednostka F	245	141	38	27	5	1	2000	16	2	3	10	1	3	0	0
Jednostka G	1360	818	240	147	83	39	61565,32	52	27	56	79	33	121	15	9
Razem	14268	8454	2027	2158	575	233	350996,1	664	154	572	951	167	280	18	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Brusach, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brusach, Powiatowego Urzędu Pracy w Chojnicach oraz Komendy Powiatowej Policji w Chojnicach

AKTUALIZACJA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2023

TABELA 5. DANE WYJŚCIOWE DO OBLICZENIA WSKAŹNIKÓW POZOSTAŁYCH SFER W PODZIALE NA JEDNOSTKI ANALITYCZNE

Jednostka	L. zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	L. osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym	L. budynków mieszkalnych	L. budynków mieszkalnych przed 1970 r.	Powierzchnia użytkowa mieszkań	L. budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu	L. osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	L. ogólnodostępnych placów zabaw	Powierzchnia dróg publicznych	Powierzchnia dróg publicznych nieposiadających utwardzonej nawierzchni
Brusy – Jaglie	14	2	43	12	5117	13	159	1	5,68	0,00
Brusy – Wybudowanie	8	2	75	22	8925	20	120	0	51,71	22,45
Czapiewice	12	1	73	21	8687	25	188	1	54,09	31,54
Czarniż	9	6	46	13	5474	20	198	1	35,99	14,95
Czarnowo	4	5	67	19	7973	13	218	1	26,05	14,00
Czyżkowy	38	10	228	66	27132	45	712	1	38,44	18,05
Gacnik	9	0	29	8	3451	11	58	0	46,38	33,35
Głowczewice	8	1	49	14	5831	7	0	1	46,67	29,78
Huta	9	1	102	30	12138	13	0	1	126,19	74,51
Kinice	5	1	40	12	4760	13	166	0	43,42	10,00
Kosobudy	19	4	181	52	21539	67	617	1	77,39	19,81
Leśno	47	17	231	67	27489	70	775	1	181,81	78,19
Lubnia	47	19	156	45	18564	36	895	1	44,60	14,47
Mate Chelmy	8	2	68	20	8092	11	214	1	62,56	52,16
Mate Gliśno	6	2	52	15	6188	8	205	1	30,46	20,33
Męcikał	36	17	208	60	24752	27	548	1	146,11	32,38
Orlik	11	4	66	20	7854	13	198	0	26,73	1,99
Przymuszewo	15	3	96	28	11424	0	57	1	81,61	32,32
Rolbik	13	4	74	21	8806	4	0	1	99,92	61,17
Skoszewo	4	0	32	9	3808	1	0	0	21,06	0,00
Wielkie Chelmy	22	7	109	32	12971	16	437	1	147,36	43,70

AKTUALIZACJA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2023

Jednostka	L. zarejestrowanych przedsiębiorstw	L. osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym	L. budynków mieszkalnych	L. budynków mieszkalnych przed 1970 r.	Powierzchnia użytkowa mieszkań	L. budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu	L. osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	L. ogólnodostępnych placów zabaw	Powierzchnia dróg publicznych	Powierzchnia dróg publicznych	nieposiadających utwardzonej nawierzchni
Zalesie	26	21	126	37	14994	34	597	1	63,13	15,94	
Żabno	7	4	63	18	7497	14	0	1	45,30	24,93	
Jednostka A	12	1	40	22	6342	8	174	0	13,01	5,02	
Jednostka B	86	4	224	40	34069	57	1238	2	27,94	0,00	
Jednostka C	31	2	97	38	20027,66	9	592	1	23,48	4,99	
Jednostka D	60	5	217	66	29489	41	914	1	42,45	27,20	
Jednostka E	24	1	114	17	19770	19	359	1	697,82	1,26	
Jednostka F	30	1	50	21	7051,97	7	245	0	10,72	0,74	
Jednostka G	134	12	210	97	33814,37	26	1360	0	1753,90	1,87	
Razem	754	159	3166	942	414030	648	11244	23	4071,94	687,06	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Brusach i Powiatowego Urzędu Pracy w Chojnicach

5. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Zgodnie z definicją obszaru zdegradowanego zawartą w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 jest to obszar, na którym występuje „stan kryzysowy”. Stan kryzysowy jest spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępujących z problemami w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej lub środowiskowej lub technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego gminy Brusy przeanalizowano sytuację gminy we wszystkich wyżej wymienionych sferach.

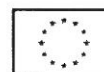
5.1. SFERA SPOŁECZNA

Analiza natężenia występowania negatywnych zjawisk w sferze społecznej ma kluczowe znaczenie dla zdiagnozowania stanu kryzysowego w jednostkach analitycznych. Badanie problemów sfery społecznej odbywało się w oparciu o cztery obszary problemowe: niekorzystna sytuacja demograficzna, ubóstwo, bezrobocie oraz przestępczość.

NIEKORZYSTNA SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W celu zidentyfikowania występowania niekorzystnej sytuacji demograficznej posłużono się dwoma wskaźnikami: wskaźnikiem obciążenia demograficznego, czyli liczbą osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym oraz udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców.

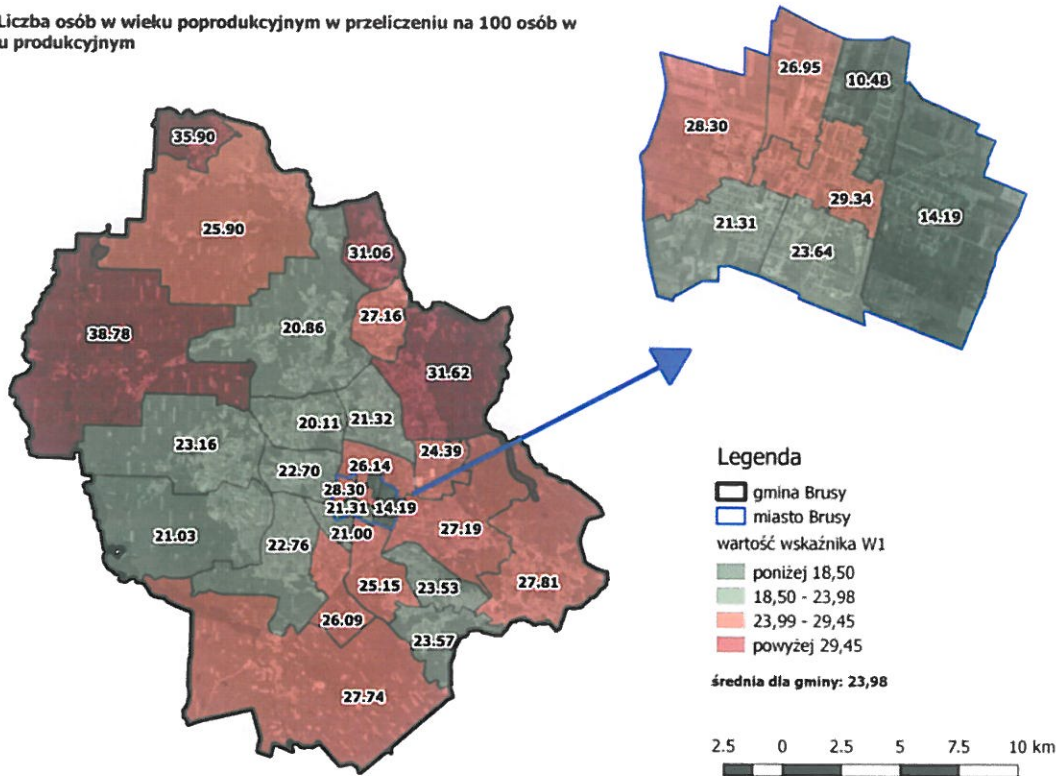
Wskaźnik W1 ukazuje relację zachodzącą pomiędzy liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym i produkcyjnym, która w gminie Brusy wynosi średnio 23,98. Rozkład przestrzenny przedmiotowego wskaźnika nie jest równomierny, można stwierdzić znaczące dysproporcje pomiędzy jego wartościami w poszczególnych jednostkach analitycznych. Najwyższym stosunkiem osób w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym cechują się sołectwa: Rolbik, Skoszewo, Lubnia i Głowczewice, w których wartość wskaźnika wyniosła odpowiednio: 38,78, 35,90, 31,62 oraz 31,06. Wskaźnik W1 wartości wyższe niż gminna średnia przyjął również w jednostkach G, A i F w mieście Brusy oraz sołectwach: Huta, Męcikał, Kosobudy, Orlik, Gacnik, Żabno, Przymuszewo, Brusy-Wybudowanie i Małe Glišno.

RYSUNEK 4. LICZBA OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM W PRZELICZENIU NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM

W1: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym

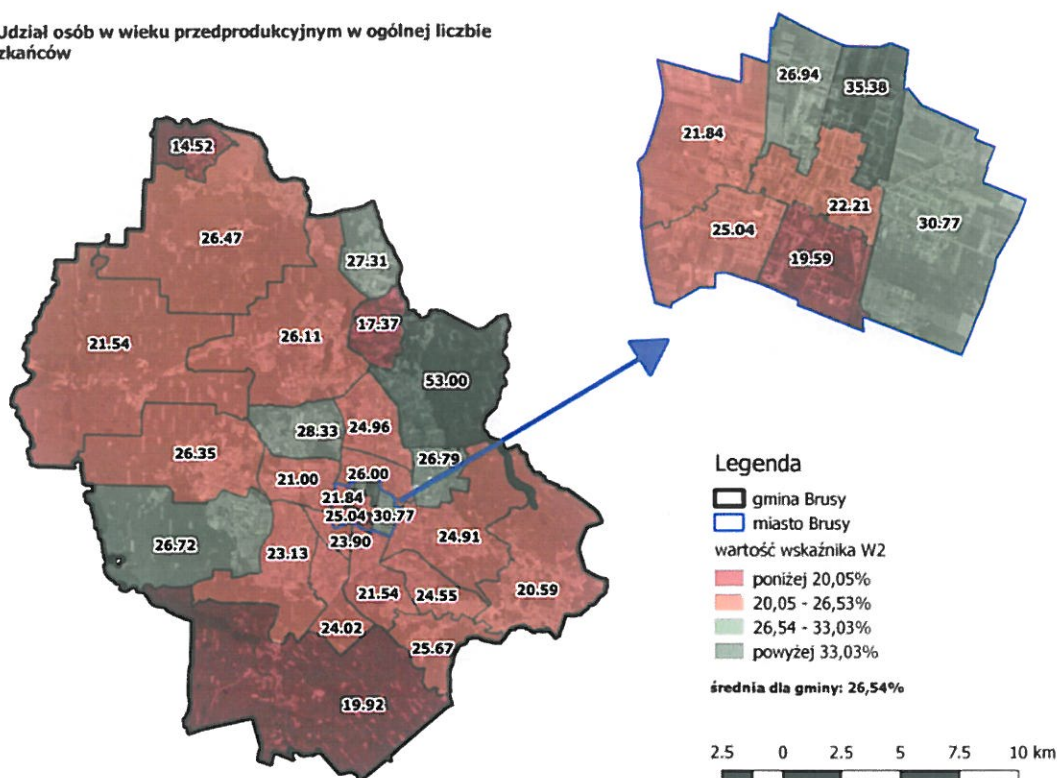
Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik W2 przedstawia udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Najmniejszym udziałem najmłodszej grupy wiekowej w strukturze mieszkańców charakteryzują się następujące jednostki analityczne: Skoszewo (14,52%), Orlik (17,37%), jednostka C (19,59%) oraz Męcikał (19,92%). Ponadto sytuacja gorsza niż średnia dla gminy wystąpiła także w jednostkach: Huta, Czarnowo, Rolbik, Brusy-Wybudowanie, jednostka A, jednostka G, Czyczkowy, Brusy-Jagle, Żabno, Kinice, Kosobudy, Zalesie, jednostka B, Czarniż, Gacnik, Leśno, Małe Chełmy oraz Przymuszewo.

RYSUNEK 5. UDZIAŁ OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

W2: Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

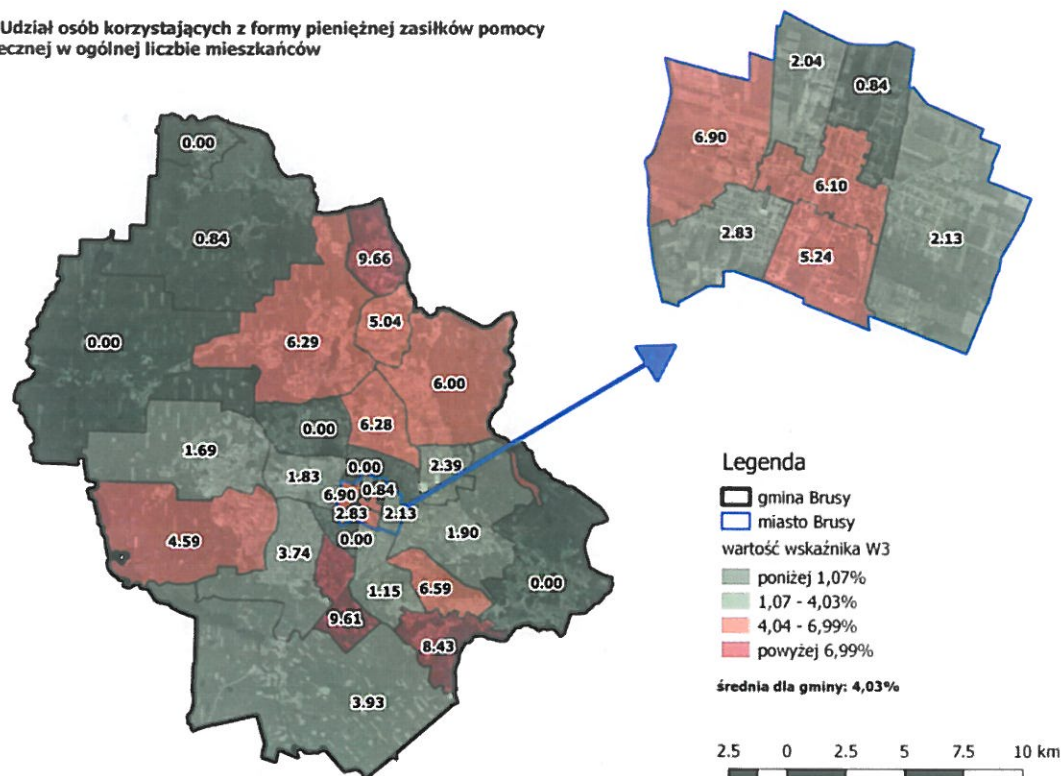
UBÓSTWO

W celu zdiagnozowania problemów związanych z występowaniem ubóstwa przeanalizowano trzy wskaźniki, które odnoszą się do świadczeń przyznawanych przez pomoc społeczną. Wskaźnik W3 przedstawia udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach przyznaje trzy rodzaje zasiłków: stałe, okresowe oraz celowe. We wszystkich przypadkach świadczenia przyznawane są na podstawie kryterium dochodowego. W 2015 roku wynosiło ono 634 zł dla osób samotnie gospodarujących i 514 zł dla jednego członka rodziny. W 2015 roku 4,03% mieszkańców gminy Brusy korzystało z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej. Jednostkami cechującymi się największym udziałem świadczeniobiorców są sołectwa: Głowczewice (9,66%), Żabno (9,61%) i Czarniż (8,43%). Wskaźnik W3 w jednostkach: jednostka A, Kinice, Leśno, Zalesie, jednostka G, Lubnia, jednostka C, Orlik oraz Wielkie Chełmy również przyjął wartości wyższe niż średnia dla gminy. W 6 sołectwach: Brusy Jaglie, Czapiewice, Gacnik, Huta, Rolbik i Skoszewo żaden z mieszkańców nie korzysta z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej.

RYSUNEK 6. UDZIAŁ OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z FORMY PIENIĘŻNEJ ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

W3: Udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców

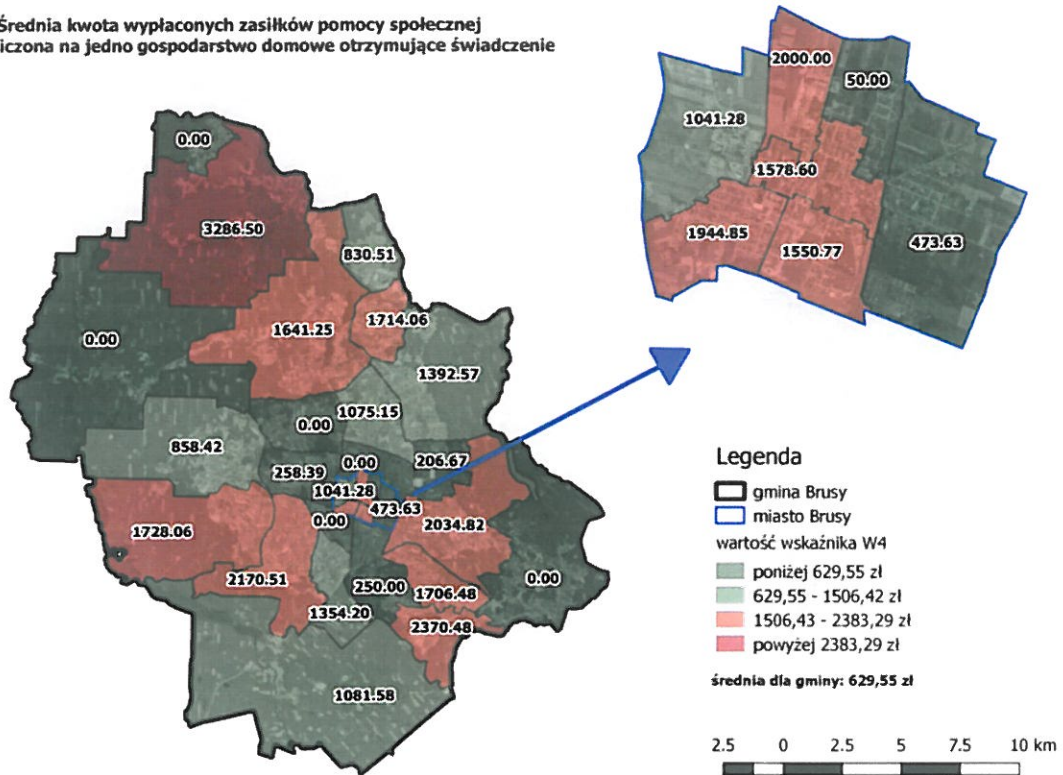
Źródło: opracowanie własne

Na wysokość przyznawanych świadczeń pomocy społecznej decydujący wpływ ma także kryterium dochodowe. Maksymalna wysokość świadczenia, które mogą otrzymać osoby potrzebujące jest równa różnicy pomiędzy kwotą kryterium dochodowego a dochodami przeliczonymi na jednego członka gospodarstwa domowego. Analiza wskaźnika W4: Średnia kwota wypłaconych zasiłków pomocy społecznej przeliczona na jedno gospodarstwo domowe otrzymujące świadczenie pozwoli na wskazanie jednostek analitycznych, w których sytuacja finansowa świadczeniobiorców jest najgorsza. Jedno gospodarstwo domowe, któremu przyznano formę pieniężną zasiłku pomocy społecznej otrzymało średnio 1 506,42 zł. Najwyższe świadczenia otrzymały rodziny mieszkające w sołectwie Przymuszewo i wynosiły one średnio 3 286,50 zł. Wartościami przedmiotowego wskaźnika wyższymi niż gminna średnia cechowały się także jednostki: Czarniż, Czyczkowy, Kosobudy, jednostki F i B, Wielkie Chełmy, Orlik, Kinice, Leśno, jednostki G oraz C.

RYSUNEK 7. ŚREDNIA KWOTA WYPŁACONYCH ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ PRZELICZONA NA JEDNO GOSPODARSTWO DOMOWE OTRZYMUJĄCE ŚWIADCZENIE

W4: Średnia kwota wypłaconych zasiłków pomocy społecznej przeliczona na jedno gospodarstwo domowe otrzymujące świadczenie

Źródło: opracowanie własne

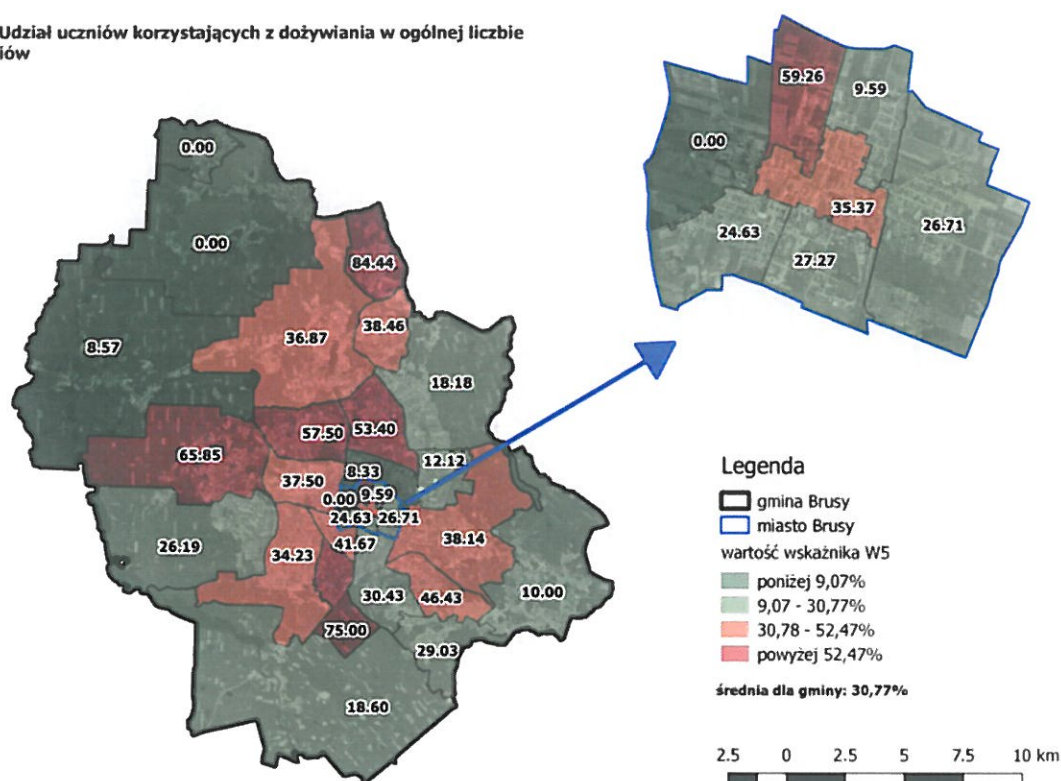
Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 umożliwia przyznanie rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej przyznanie darmowego posiłku dla uczniów. Analiza rozkładu przestrzennego wartości wskaźnika W5 pozwoli więc na wskazanie jednostek, które zamieszkiwane są przez niezamożne rodziny wychowujące dzieci. Największym udziałem uczniów korzystających z dożywiania charakteryzują się jednostki: Głowczewice (84,44%), Żabno (75%), Małe Chełmy (65,85%), jednostka F (59,26%), Czapiewice (57,50%) oraz Zalesie (53,40%). Wartości wyższe niż gminna średnia (30,77%) odnotowano także w jednostkach: Kinice, Brusy-Jagle, Orlik, Kosobudy, Czarnowo, Leśno, G oraz Czyczkowy.

RYSUNEK 8. UDZIAŁ UCZNIÓW KORZYSTAJĄCYCH Z DOŻYWIANIA W OGÓLNEJ LICZBIE UCZNIÓW

W5: Udział uczniów korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie uczniów

Źródło: opracowanie własne

BEZROBOCIE

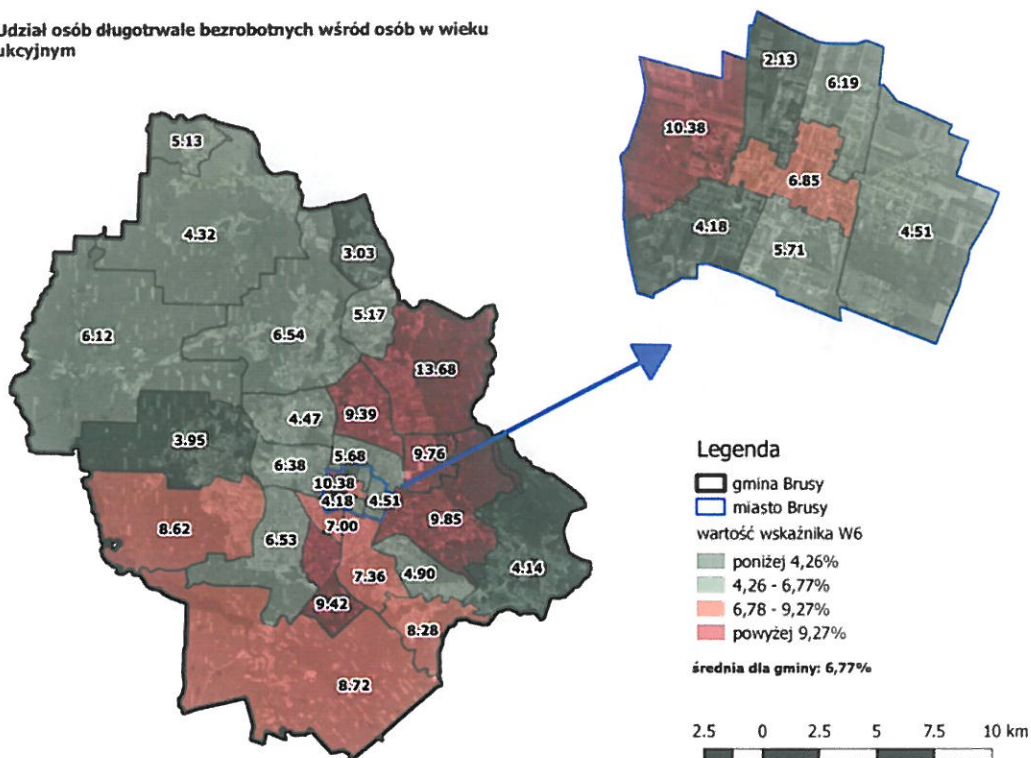
Stopa bezrobocia w gminie Brusy w 2015 wynosiła ponad 11%. Jest to wartość znacznie wyższa niż średnia dla Polski, która w tym samym czasie kształtowała się na poziomie 6,5%. Szczególnie istotnym problemem społecznym jest występowanie bezrobocia długotrwałego. Za długotrwale bezrobotnego uznaje się osobę, która pozostaje bez zatrudnienia przez ponad 12 miesięcy. Dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa, zjawisko długotrwałego braku zatrudnienia jest bardzo niekorzystne. Często przyczynia się ono do występowania innych problemów społecznych takich jak ubóstwo czy uzależnienia, które mogą w konsekwencji doprowadzić do wykluczenia społecznego osób bezrobotnych, a także członków ich rodzin.

W gminie Brusy średnio prawie siedmiu na stu mieszkańców w wieku produkcyjnym pozostaje bez zatrudnienia ponad 12 miesięcy. Jednostkami, w których wskaźnik W6 przyjął najwyższe wartości są: Lubnia (13,68%), jednostka A (10,38%), Kosobudy (9,85%), Małe Gliśno (9,76%), Żabno (9,42%) oraz Zalesie (9,39%). Ponadto sytuacją gorszą niż gminna średnia cechują się: Męcikał, Wielkie Chełmy, Czarniż, Brusy-Wybudowanie, Brusy-Jaglie oraz jednostka G.

RYSUNEK 9. UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH WŚRÓD OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM

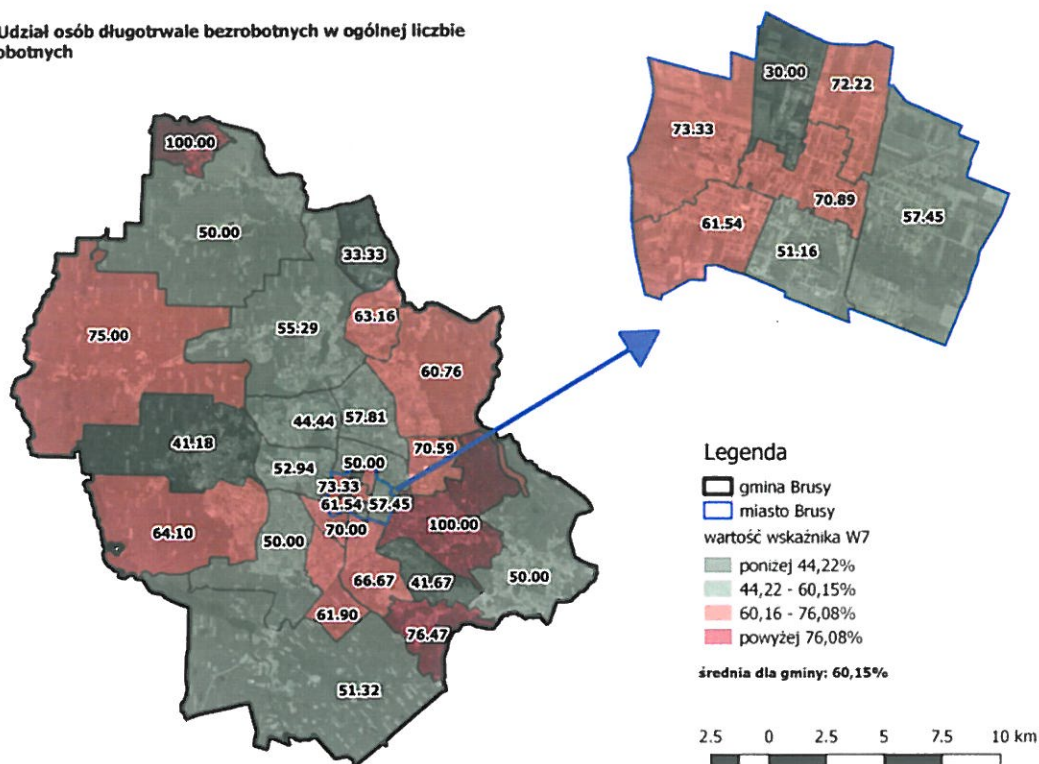
W6: Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne

RYSUNEK 10. UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH

W7: Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: opracowanie własne

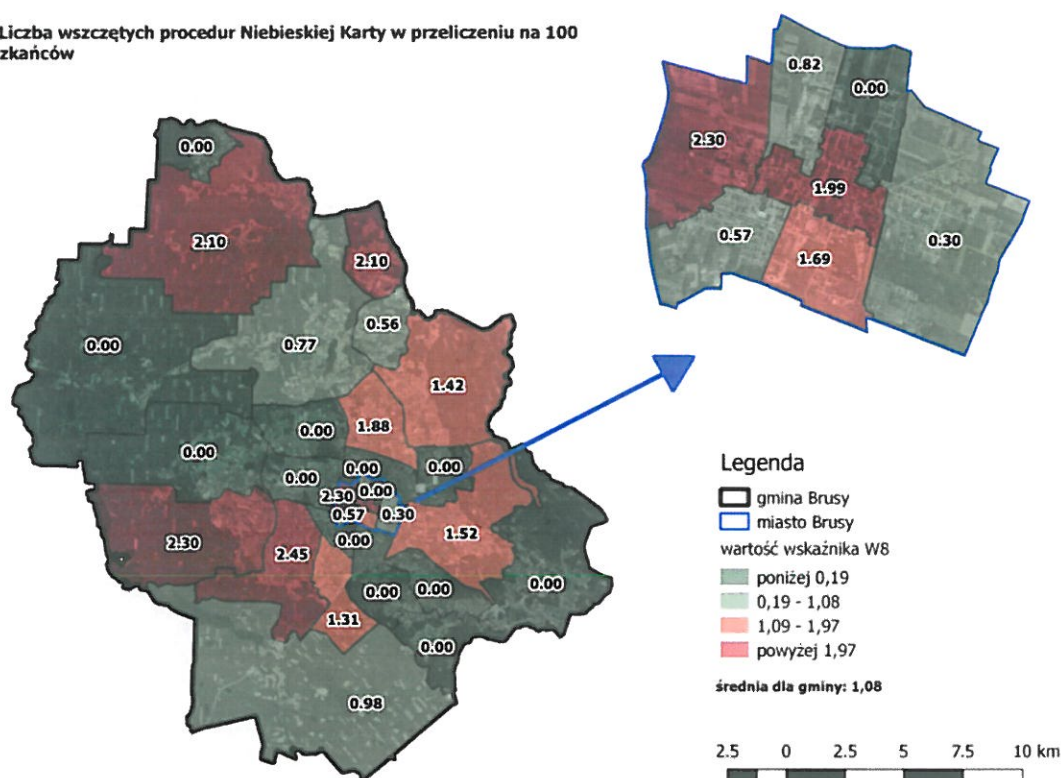

60,15% osób bezrobotnych mieszkających w gminie Brusy stanowią długotrwale bezrobotni. Najwyższe wartości wskaźnika W7 cechują sołectwa: Kosobudy, Skoszewo (po 100%) i Czarniż (76,47%). Wartości przedmiotowego wskaźnika przewyższające średnią dla gminy odnotowano także w jednostkach: Rolbik, A, E, G, Małe Gliśno, Brusy-Jaglie, Brusy-Wybudowanie, Wielkie Chełmy, Orlik, Żabno, B oraz Lubnia.

PRZESTĘPCZOŚĆ

RYSUNEK 11. LICZBA WSZCZĘTYCH PROCEDUR NIEBIESKIEJ KARTY W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW

W8: Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Procedura Niebieskiej Karty może być wszczęta przez przedstawiciela uprawnionych podmiotów (np. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty czy ochrony zdrowia). Pracownik powinien rozpocząć procedurę jeśli istnieją uzasadnione przypuszczenia, że w rodzinie może występować problem przemocy domowej. W 2015 roku w gminie Brusy prowadzone były 154 procedury Niebieskiej Karty, co wynosiło średnio 1,08% w stosunku do ogółu mieszkańców. Przemoc domowa jest jednak zjawiskiem trudnym do jednoznacznego zdiagnozowania, ponieważ jej ofiary rzadko zawiadamiają odpowiednie organy o istnieniu problemu. Z tego powodu można przypuszczać, że rzeczywista liczba rodzin dotkniętych tym problemem jest wyższa. Największa liczba procedur Niebieskiej Karty w stosunku do ogółu mieszkańców cechuje jednostki: Czyczkowy (2,45%), A (2,30%), Wielkie Chełmy (2,30%), Głowczewice (2,10%), Przymuszewo (2,10%) oraz G (1,99%). Wskaźnik W8 przyjął

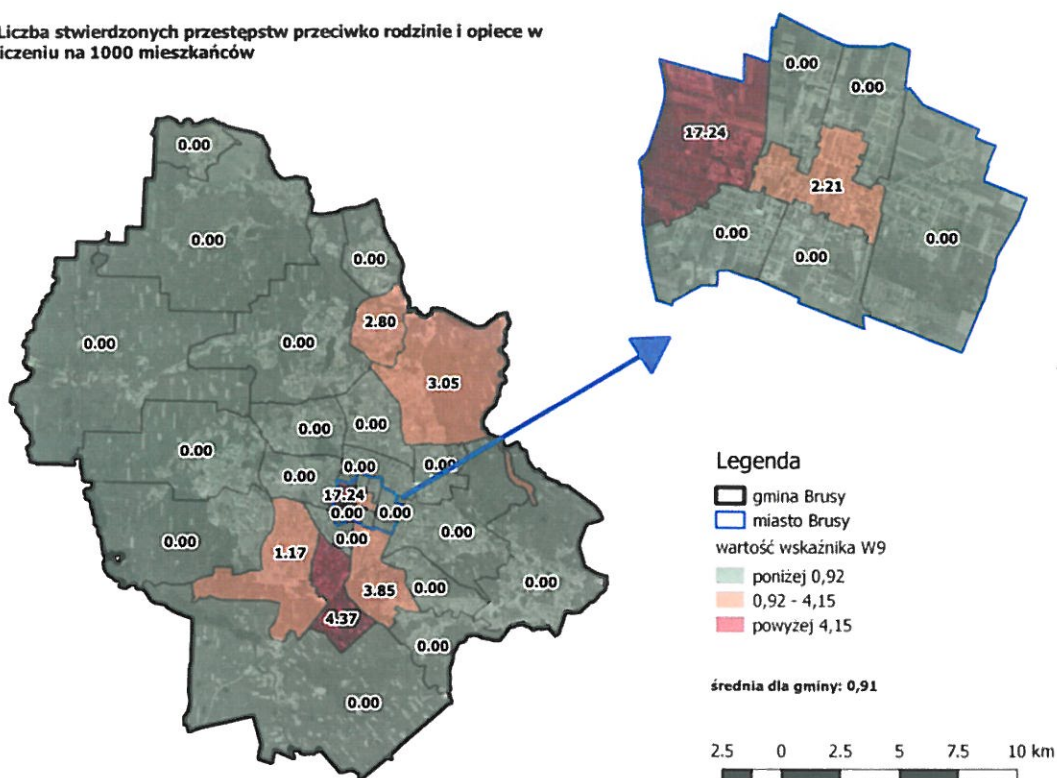

wyższe niż średnia wartość także w jednostce C i sołectwach: Zalesie, Kosobudy, Lubnia i Żabno. W 13 jednostkach nie założono żadnej Niebieskiej Karty.

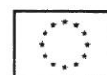
Zjawiskiem bezpośrednio związanym z procedurą Niebieskiej Karty są przestępstwa popełniane przeciwko rodzinie i opiece. Można do nich zaliczyć: bigamię, znęcanie się psychiczne i fizyczne, rozpijanie osoby małoletniej, uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie oraz uprowadzenie małoletniego lub osoby nieporadnej, a także organizowanie adopcji dzieci w celu osiągnięcia korzyści. W przypadku przestępstw przeciwko rodzinie i opiece ofiarami bezpośrednimi lub pośrednimi są dzieci, co nie tylko może mieć negatywny wpływ na ich obecne funkcjonowanie w społeczeństwie, ale również doprowadzić do przyszłych trudności w normalnym udziale w życiu społeczno-gospodarczym. Z tego powodu można uznać, że są to przestępstwa szczególnie istotne w aspekcie funkcjonowania społeczeństwa. W 2015 roku na terenie gminy Brusy odnotowano 13 tego typu przestępstw. Najwyższymi wartościami wskaźnika W9 cechowały się jednostka A oraz sołectwo Żabno, odpowiednio: 17,24 i 4,37 (co stanowiło odpowiednio 1,7% oraz 0,4% w stosunku do mieszkańców danej jednostki). Sytuację gorszą niż gminna średnia (0,09%) odnotowano w jednostkach: Brusy-Wybudowanie, Lubnia, Orlik, G i Czyczkowy. Na pozostałych obszarach nie stwierdzono popełnienia przestępstw przeciwko rodzinie i opiece.

RYSUNEK 12. LICZBA STWIERDZONYCH PRZESTĘPSTW PRZECIWKO RODZINIE I OPIECE W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

W9: Liczba stwierdzonych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

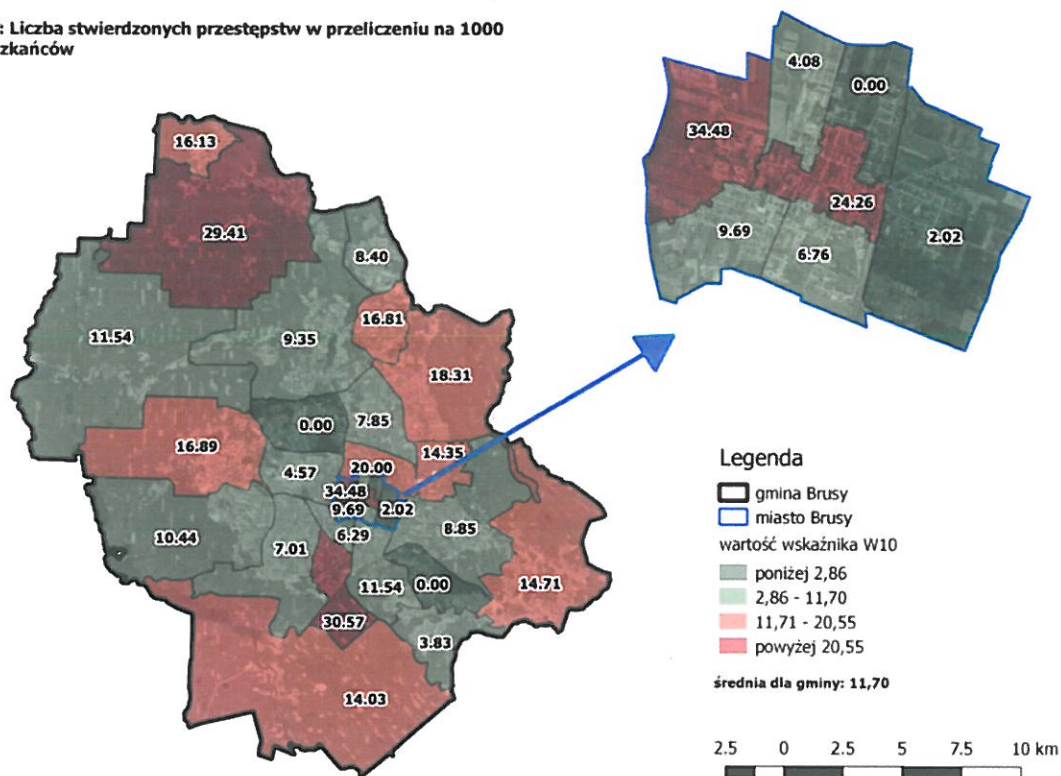

Przestępczość jest zjawiskiem, którego miejsce występowania nie musi być tożsame z miejscem zamieszkania sprawcy. Duża liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń negatywnie oddziałuje na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta, a także ma negatywny wpływ na jego atrakcyjność inwestycyjną. Analiza rozkładu przestrzennego kolejnych pięciu wskaźników pozwoli na identyfikację obszarów potencjalnie niebezpiecznych dla wszystkich mieszkańców gminy.

W 2015 na terenie gminy Brusy stwierdzono popełnienie 167 przestępstw, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dało wartość 11,70 (1,2% w stosunku do ogółu mieszkańców). Najgorszą sytuację odnotowano w jednostkach: A, Żabno, Przymuszewo oraz G, odpowiednio 34,48, 30,57, 29,41 i 24,26. Wskaźnik W10 przyjął także wartości wyższe niż gminna średnia w sołectwach: Gacnik, Lubnia, Małe Chelmy, Orlik, Skoszewo, Huta, Małe Gliśno i Męcikał.

RYSUNEK 13. LICZBA STWIERDZONYCH PRZESTĘPSTW W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

W10: Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

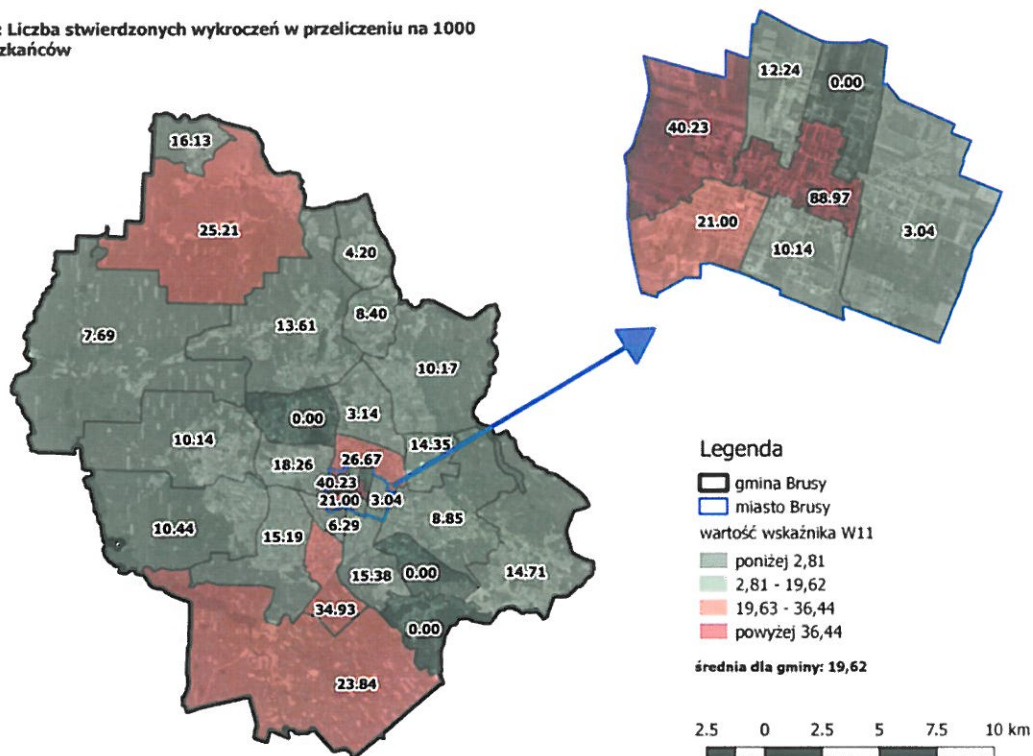
Wykroczenie jest czynem o mniejszej szkodliwości społecznej niż przestępstwo. W 2015 roku w gminie Brusy stwierdzono popełnienie 280 wykroczeń, większość z nich została odnotowana na terenie miasta. Wskaźnik W11: Liczba stwierdzonych wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców najwyższe wartości przyjął w G oraz A, gdzie przyjął wartości odpowiednio: 88,97 i 40,23 (co stanowiło odpowiednio 8,9% i 4,0% w stosunku do ogółu mieszkańców danej

jednostki). Sytuację gorszą niż gminna średnia (1,96% ogółu mieszkańców) przedmiotowy wskaźnik przyjęł także w: Żabnie, Gacniku, Przymuszewie, Męcikale i jednostce B.

RYSUNEK 14. LICZBA STWIERDZONYCH WYKROCZEŃ W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

W11: Liczba stwierdzonych wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

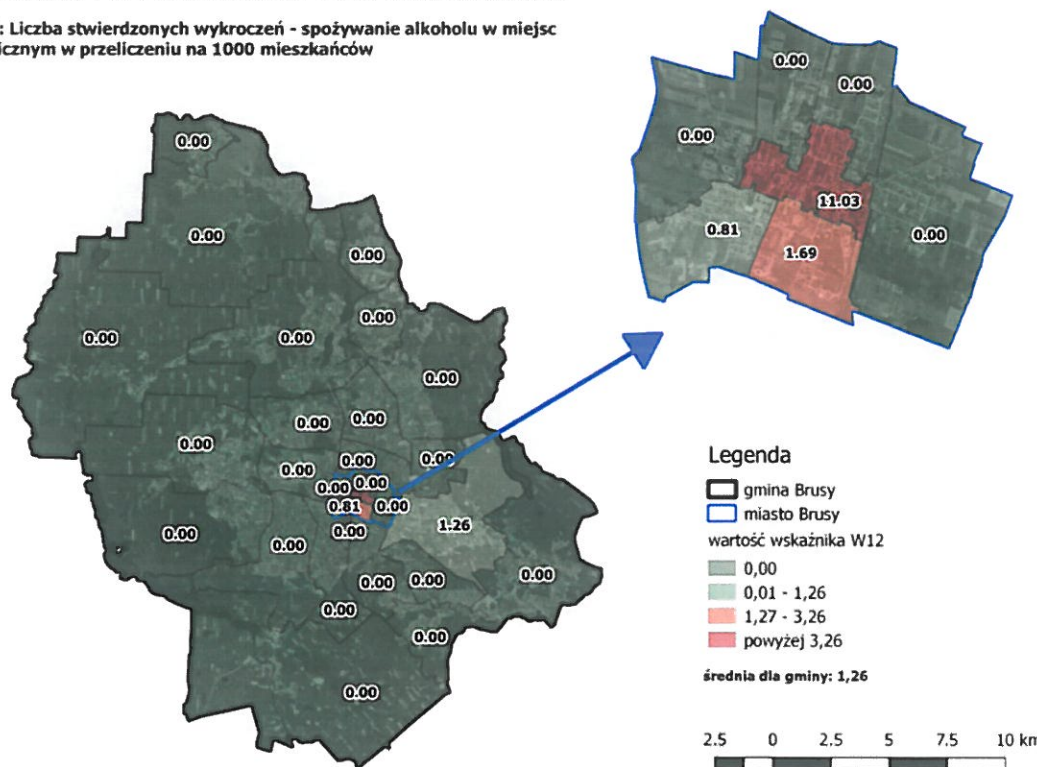

Źródło: opracowanie własne

RYSUNEK 15. LICZBA STWIERDZONYCH WYKROCZEŃ - SPOŻYWANIE ALKOHOLU W MIEJSCU PUBLICZNYM W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

W12: Liczba stwierdzonych wykroczeń - spożywanie alkoholu w miejscach publicznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

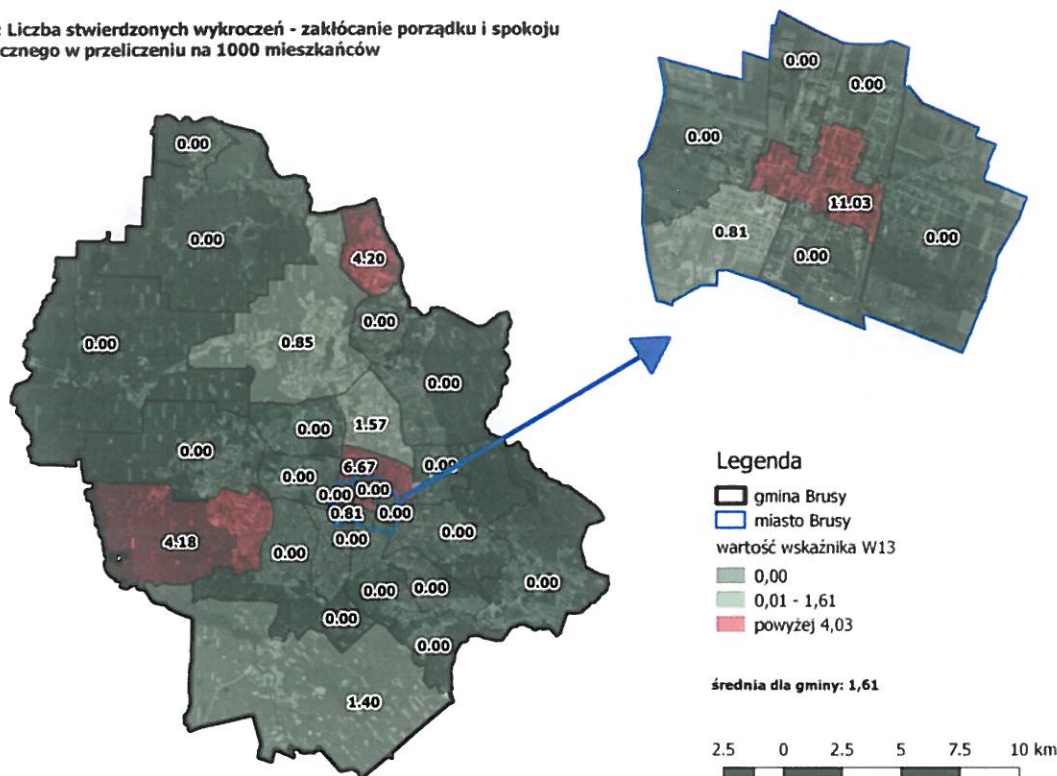
Zgodnie z Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi spożywanie alkoholu w miejscu publicznym jest zabronione. Obszarem, na którym najczęściej zakaz ten był łamany jest jednostka G, gdzie wartość wskaźnika W12 wyniosła 11,03 (1,1% w stosunku do ogółu mieszkańców jednostki) i znacznie przekroczyła gminną średnią, która kształtowała się na poziomie 0,13%.

Zjawiskiem, które czasem łączy się ze spożywaniem alkoholu w miejscu publicznym jest zakłócanie porządku i spokoju publicznego. Wskaźnik W13 przyjął najwyższe wartości w jednostkach G i Gacnik, odpowiednio: 11,03 i 6,67 (co stanowiło odpowiednio 1,1% i 0,7% w stosunku do ogółu mieszkańców danej jednostki). Sytuację gorszą niż gminna średnia (0,2%) odnotowano także w Główczewicach i Wielkich Chelmach.

RYSUNEK 16. LICZBA STWIERDZONYCH WYKROCZEŃ - ZAKŁÓCENIE PORZĄDKU I SPOKOJU PUBLICZNEGO W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

W13: Liczba stwierdzonych wykroczeń - zakłócenie porządku i spokoju publicznego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

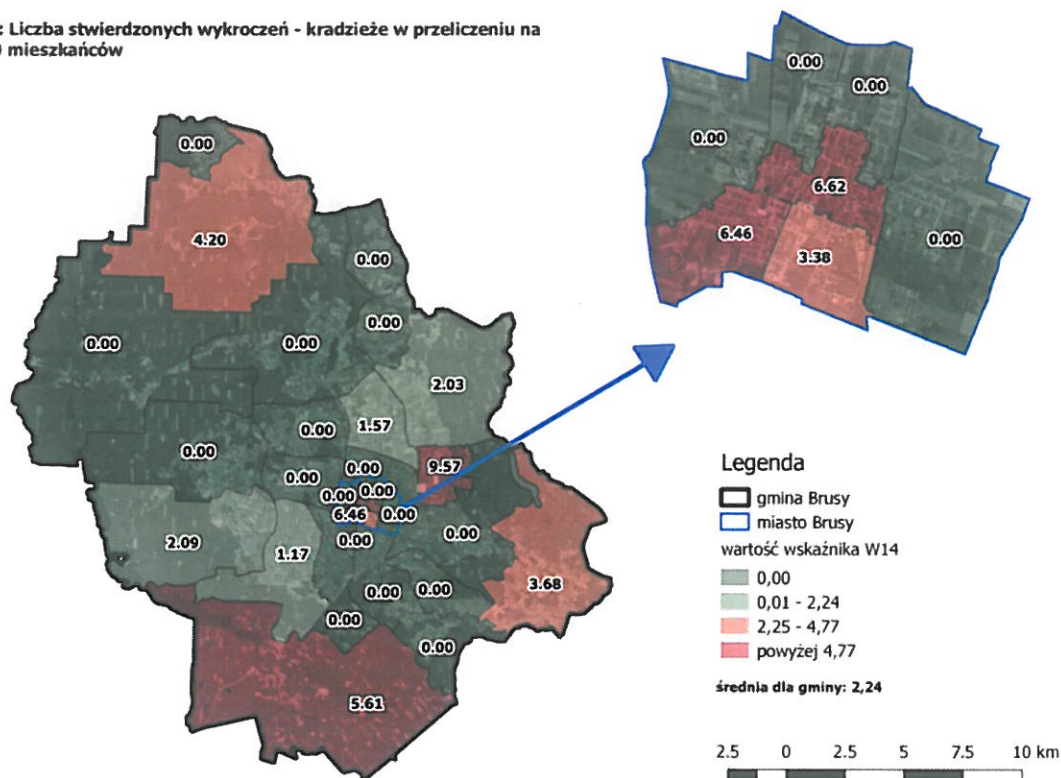
Źródło: opracowanie własne

Wykroczeniem, które ma bezpośredni wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców są kradzieże. Jednostkami, w których wskaźnik W14 przyjął najwyższe wartości są: Małe Glišno (9,57), G (6,62), B (6,46) i Męcikał (5,61). Stanowiło to odpowiednio 0,96%, 0,66%, 0,65% i 0,56% stwierdzonych kradzieży w stosunku do ogółu mieszkańców danej jednostki. Wartości wyższe niż średnia (0,22%) odnotowano także w Przymuszewie, Hucie i jednostce C.

RYSUNEK 17. LICZBA STWIERDZONYCH WYKROCZEŃ - KRADZIEŻE W PRZELICZENIU NA 1000 MIESZKAŃCÓW

W14: Liczba stwierdzonych wykroczeń - kradzieże w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

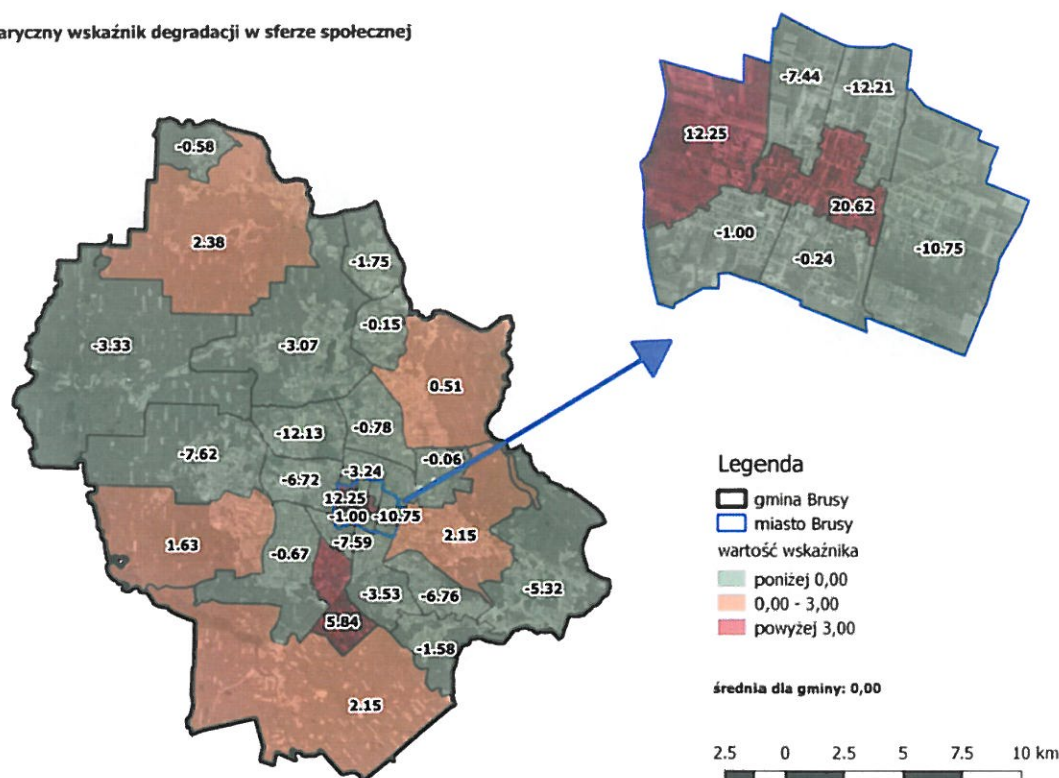
Źródło: opracowanie własne

Ostatnim etapem analizy występowania problemów w sferze społecznej, będącym jednocześnie jej podsumowaniem jest oszacowanie sumarycznego wskaźnika degradacji. Procedura standaryzacji wartości poszczególnych wskaźników pozwoliła na określenie natężenia występowania danego problemu. Efektem zsumowania częściowych wskaźników jest wskazanie jednostek, w których sytuacja najbardziej różni się od gminnej średniej. Dodatkowo wartości sumarycznego wskaźnika degradacji potwierdzają duże natężenie występowania problemów w sferze społecznej.

RYSUNEK 18. SUMARYCZNY WSKAŹNIK DEGRADACJI W SFERZE SPOŁECZNEJ

Sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne

Najwyższe wartości sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej przyjął w jednostce G (20,62), jednostce A (12,25) oraz sołectwie Żabno (5,84). Ponadto dodatnie wartości odnotowano w sołectwach: Przymuszewo, Męcikał, Kosobudy, Wielkie Chełmy oraz Lubnia. W powyższych jednostkach zidentyfikowano niekorzystną sytuację w sferze społecznej.

5.2. SFERA GOSPODARCZA

Występowanie problemów w sferze gospodarczej zostało wykazane za pomocą analizy dwóch wskaźników: liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz udziałowi bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych.

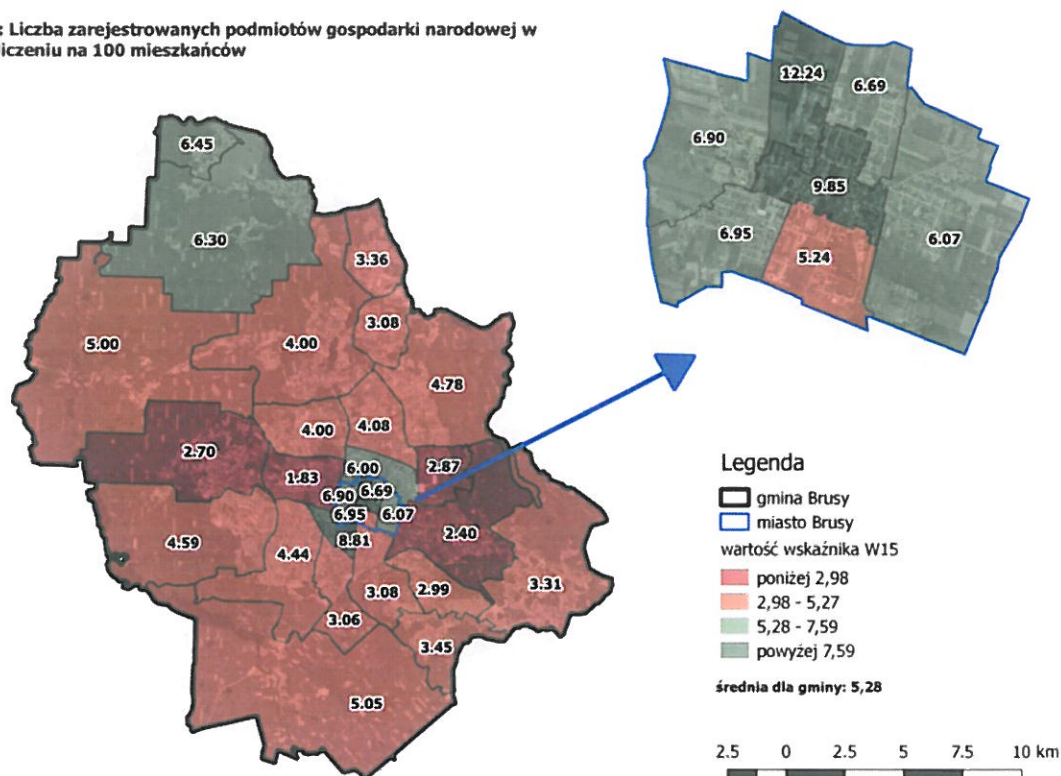
Rozkład przestrzenny wskaźnika W15 odzwierciedla, które jednostki są atrakcyjne w aspekcie prowadzenia działalności gospodarczej. Sołectwami o najniższych wartościach przedmiotowego wskaźnika są: Czarnowo (1,83), Kosobudy (2,40), Małe Chełmy (2,70) oraz Małe Gliśno (2,87). Wartościami mniejszymi niż wynosząca 5,28 średnia dla gminy cechują się także jednostki: Kinice, Żabno, Brusy-Wybudowanie, Orlik, Huta, Głowczewice, Czarniż, Leśno, Czapiewice, Zalesie, Czyczkowy, Wielkie Chełmy, Lubnia, Rolbik, Męcikał oraz jednostka C.

RYSUNEK 19. LICZBA ZAREJESTROWANYCH PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ W PRZELICZENIU NA 100 MIESZKAŃCÓW

W15: Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców

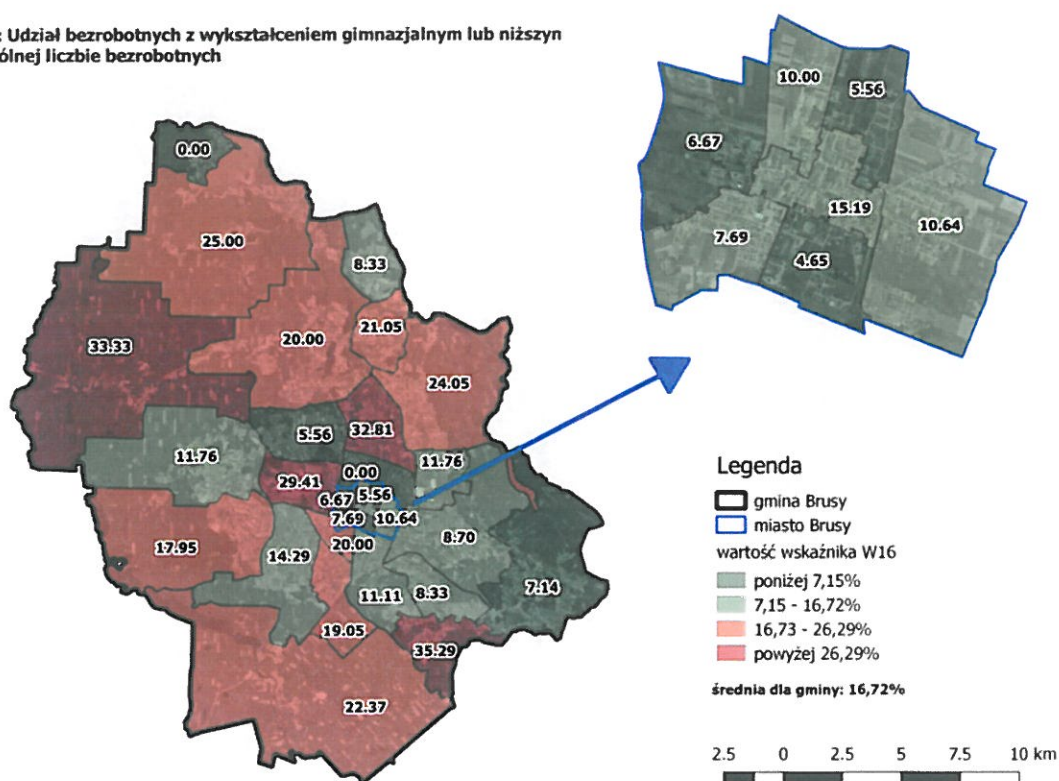
Źródło: opracowanie własne

Niski poziom wykształcenia i brak kwalifikacji osób bezrobotnych są dla nich istotną przeszkodą w znalezieniu oraz zachowaniu pracy. Osoby te nie są elastyczne na rynku pracy, nie posiadają wymaganych umiejętności by podjąć stabilne zatrudnienie. Problem niskiego poziomu wykształcenia osób bezrobotnych dotyczy przede wszystkim obszaru wiejskiego. Najwyższym udziałem bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym cechują się sołectwa: Czarniż (35,29%), Rolbik (33,33%), Zalesie (32,81%) i Czarnowo (29,41%). Ponadto wskaźnik W16 przyjął wartości wyższe niż gminna średnia (16,72%) w sołectwach: Przymuszewo, Lubnia, Męcikał, Orlik, Brusy-Jaglie, Leśno, Żabno oraz Wielkie Chelmy.

RYСУNEK 20. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH Z WYKSZTAŁCENIEM GIMNAZJALNYM LUB NIŻSZYM W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH

W16: Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: opracowanie własne

5.3. SFERA ŚRODOWISKOWA

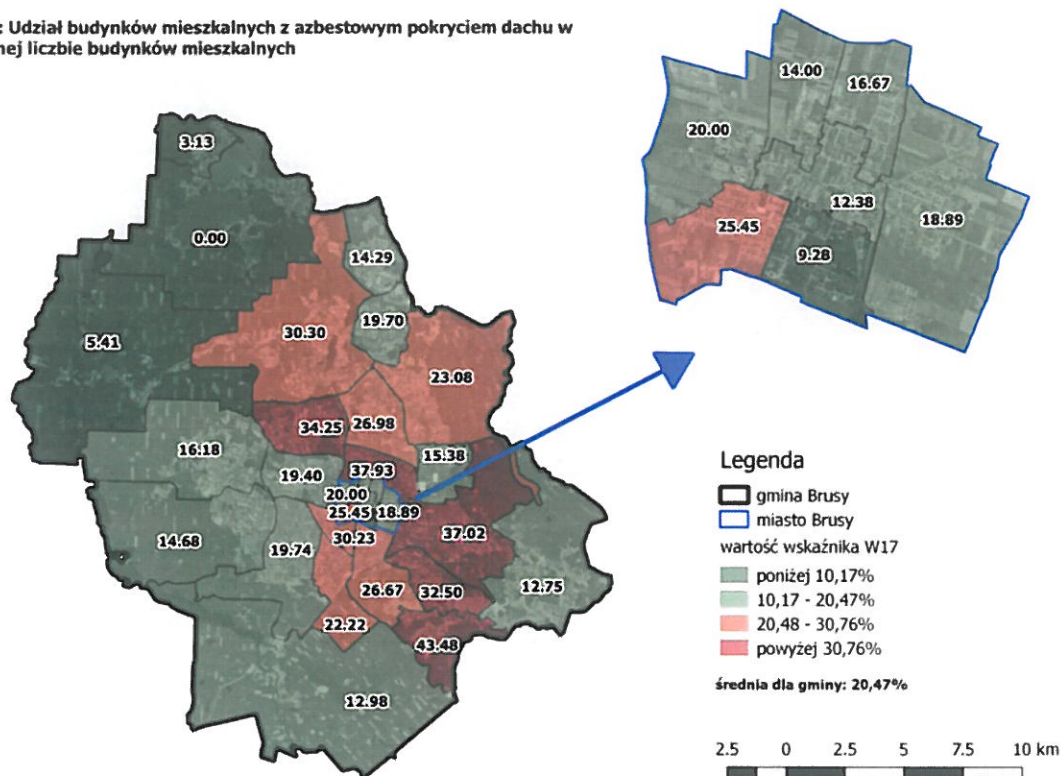
Do identyfikacji występowania problemów w sferze środowiskowej posłużono się dwoma wskaźnikami: udziałem budynków mieszkalnych posiadających azbestowe pokrycie dachu oraz udziałem osób korzystających z sieci kanalizacyjnej.

Występowanie wyrobów azbestowych w pokryciach dachów zazwyczaj świadczy o niskiej efektywności energetycznej budynków, czego efektem jest przekraczanie standardów jakości powietrza. Ponadto uznawane są za szkodliwe dla ludzkiego zdrowia, przez co gminy prowadzą realizując programy likwidacji azbestu. W gminie Brusy ponad 20% budynków mieszkalnych posiada pokrycie dachowe zawierające wyroby azbestowe. Wskaźnik W17 przyjął najwyższe wartości w sołectwach: Czarniż (43,48%), Gacnik (37,93%), Kosobudy (37,02%), Czapiewice (34,25%) oraz Kinice (32,50%). Wartości przewyższające gminną średnią odnotowano także w sołectwach: Leśno, Brusy-Jaglie, Zalesie, Brusy-Wybudowanie, Lubnia i Żabno oraz w jednostce B.

RYSUNEK 21. UDZIAŁ BUDYNKÓW MIESZKALNYCH Z AZBESTOWYM POKRYCIEM DACHU W OGÓLNEJ LICZBIE BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

W17: Udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych

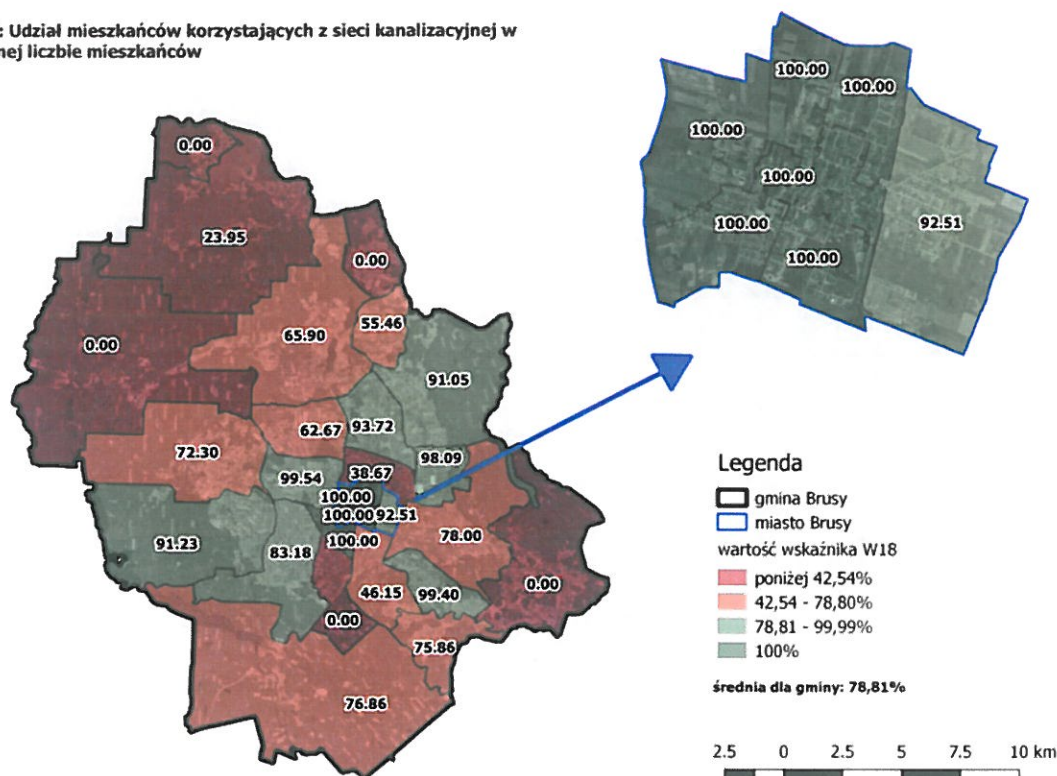
Źródło: opracowanie własne

Na stan środowiska przyrodniczego ma wpływ poziom rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej. Gmina Brusy cechuje się znacznymi dysproporcjami przestrzennymi w tym zakresie. Należy jednak zaznaczyć, że budowa sieci kanalizacyjnej we wszystkich miejscowościach gminy z uwagi na duże rozproszenie zabudowy oraz niewielką liczbę mieszkańców nie jest ekonomicznie opłacalna. Wskaźnik W18 najniższe wartości przyjął w sołectwach: Głowczewice, Huta, Rolbik, Skoszewo i Żabno, które zupełnie nie są skanalizowane oraz w Przymuszewie i Gacniku, gdzie z sieci korzysta odpowiednio: 23,95% i 38,67% mieszkańców. Niższe niż gminna średnia (78,81%) wartości odnotowano także w sołectwach Brusy-Wybudowanie, Orlik, Czapiewice, Leśno, Małe Chełmy, Czarniż, Męcikał i Kosobudy.

RYSUNEK 22. UDZIAŁ MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z SIECI KANALIZACYJNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

W18: Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

5.4. SFERA TECHNICZNA

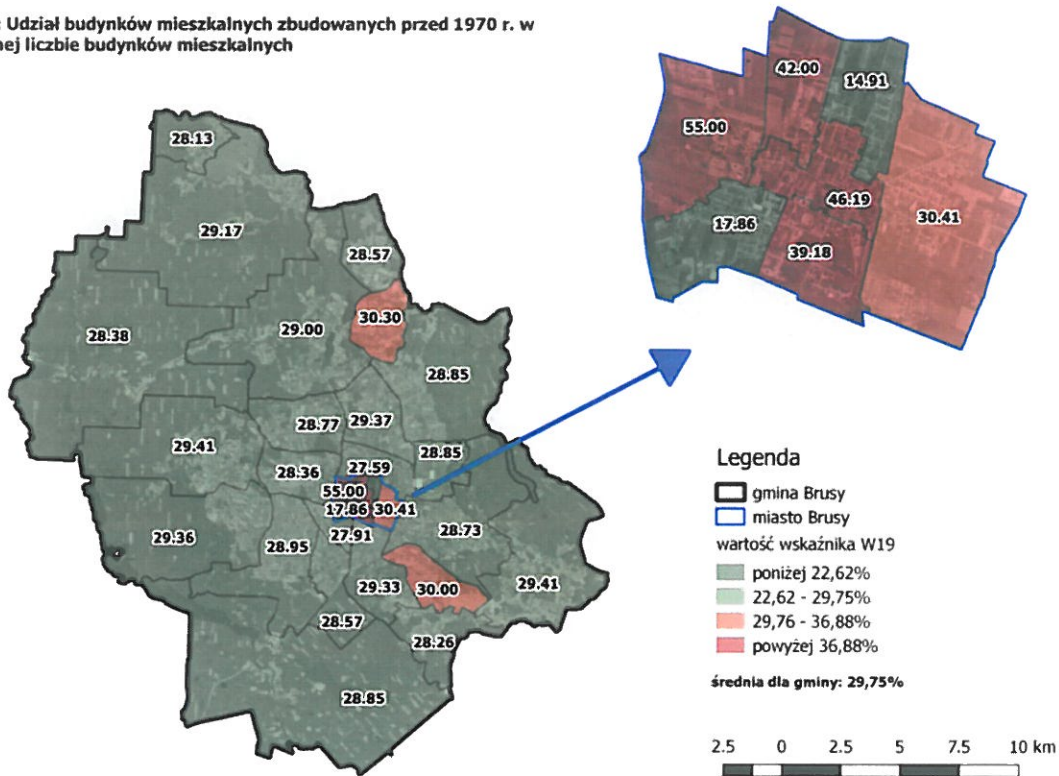
W celu stwierdzenia występowania problemów w sferze technicznej analizie poddano dwa wskaźniki: udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 rokiem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych oraz powierzchnię użytkową mieszkania przypadającą na jednego mieszkańca.

Dynamiczny rozwój miejscowości należących do gminy Brusy rozpoczął się dopiero na początku XX wieku, kiedy do wsi Brusy została wybudowana bita droga oraz uruchomiony został ruch na linii kolejowej Chojnice-Brusy. Brusy otrzymały prawa miejskie w 1988 roku. W związku z powyższym zabudowa mieszkalna w gminie Brusy jest stosunkowo nowa, jedynie około 30% budynków mieszkalnych zostało zbudowanych przed 1970 rokiem. Największym udziałem starszych budynków charakteryzują się jednostki wyznaczone w granicach miasta Brusy: A (55%), G (46,19%), F (42%) oraz C (39,18%). W jednostce D oraz sołectwach Orlik i Kinice wskaźnik W19 również przyjął wartość przewyższającą gminną średnią.

RYSUNEK 23. UDZIAŁ BUDYNKÓW MIESZKALNYCH ZBUDOWANYCH PRZED 1970 R. W OGÓLNEJ LICZBIE BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

W19: Udział budynków mieszkalnych zbudowanych przed 1970 r. w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych

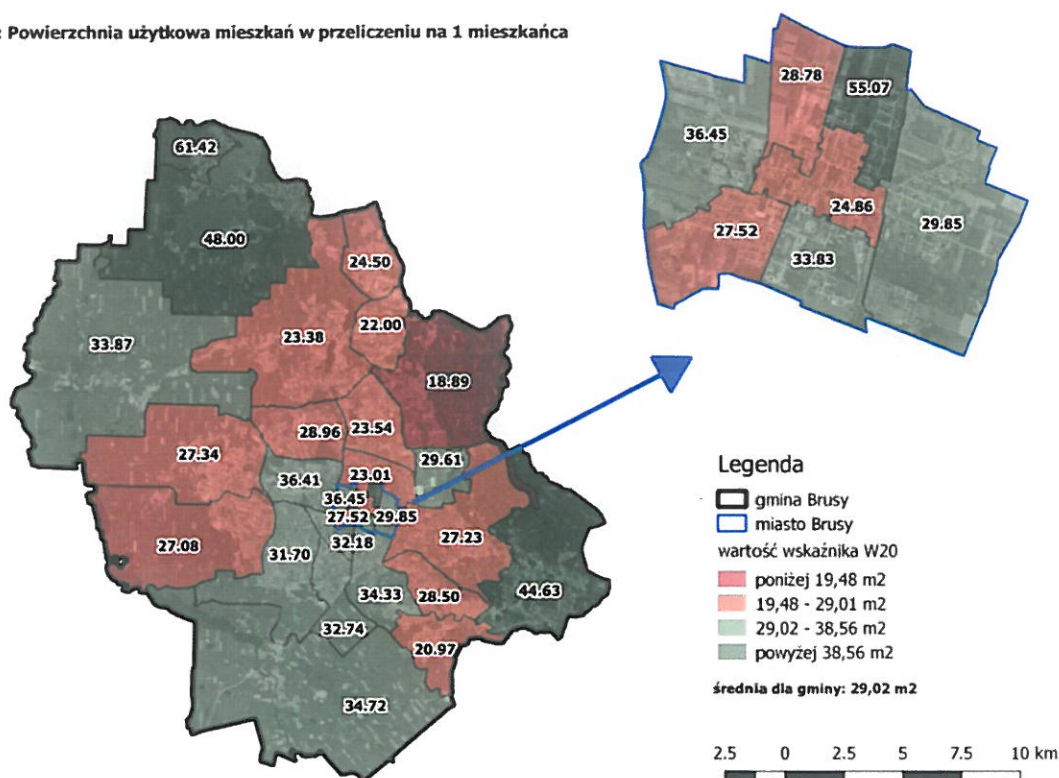
Źródło: opracowanie własne

W gminie Brusy na jednego mieszkańca przypada średnio 29,02 m² powierzchni użytkowej mieszkania. Jest to wartość znacznie przekraczająca średnią dla kraju czy województwa pomorskiego, które w 2014 r. wynosiły odpowiednio 26,7 m² i 25,6 m². Zdecydowanie najmniejszą powierzchnią użytkową mieszkania przeliczoną na jednego mieszkańca cechuje się sołectwo Lubnia, w którym wskaźnik przyjął wartość 18,89 m². Wartości niższe niż gminna średnia odnotowano także w jednostkach: Czarniż, Orlik, Gacnik, Leśno, Zalesie, Głowczewice, G, Wielkie Chełmy, Kosobudy, Małe Chełmy, B, Kinice, F oraz Czapiewice.

RYSUNEK 24. POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA

W20: Powierzchnia użytkowa mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: opracowanie własne

5.5. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

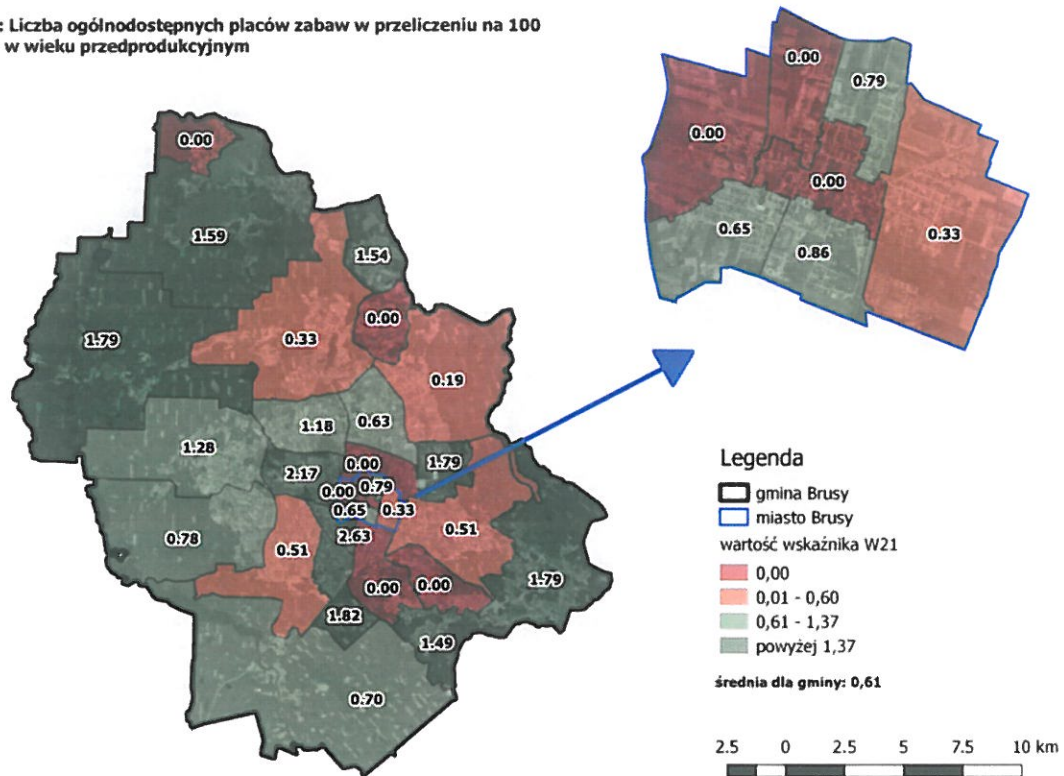
Identyfikacja problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej opierała się o analizę dwóch wskaźników: liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz udział dróg publicznych nieposiadających utwardzonej nawierzchni w ogólnej powierzchni dróg publicznych.

W gminie Brusy istnieją 23 ogólnodostępne place zabaw. W jednostkach A, F i G oraz sołectwach Brusy-Wybudowanie, Gacnik, Kinice, Orlik i Skoszewo nie ma ogólnodostępnych placów zabaw. Wskaźnik W21 wartości niższe niż średnia gminy (0,61) przyjęł także w sołectwach: Lubnia, Leśno, Czyczkowy i Kosobudy oraz jednostce D w mieście.

RYSUNEK 25. LICZBA OGÓLNODOSTĘPNYCH PLACÓW ZABAW W PRZELICZENIU NA 100 OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM

W21: Liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

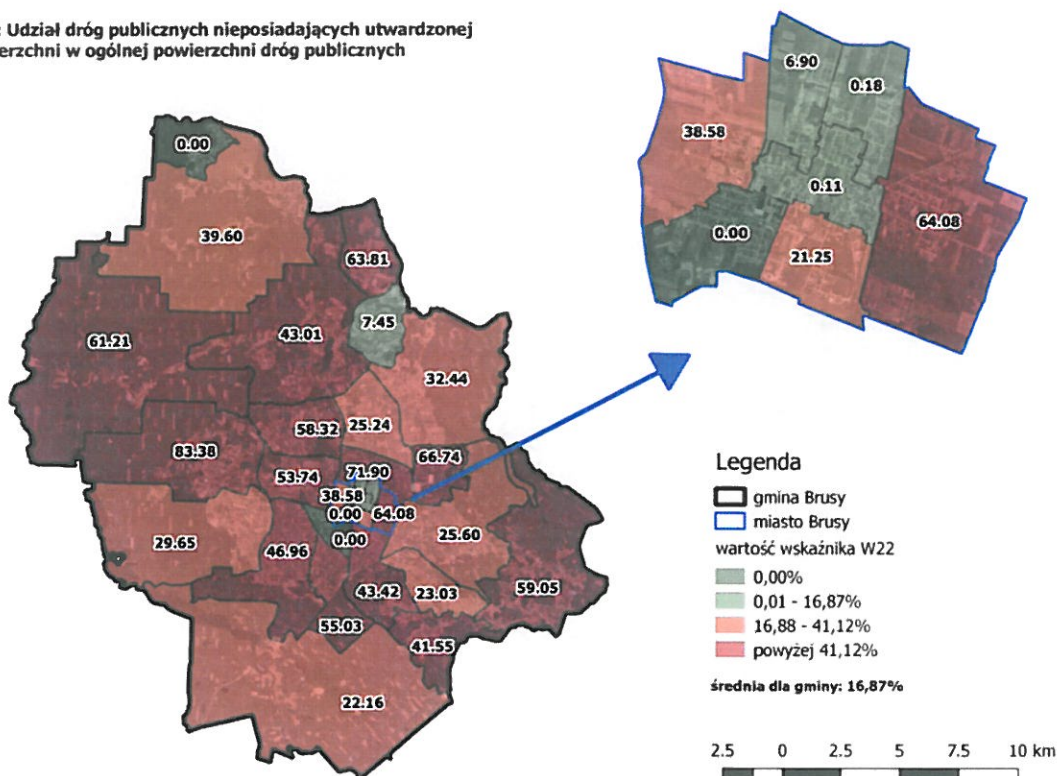
Źródło: opracowanie własne

Drogi publiczne w gminie Brusy mają łączną powierzchnię 4 071,94 tys. m², z czego średnio 16,87% nie posiada utwardzonej nawierzchni. Jednostkami, w których wskaźnik W22 przyjęł najwyższe wartości są: Małe Chełmy (83,38%), Gacnik (71,90%), Małe Gliśno (66,74%), jednostka D (64,08%), Głowczewice (63,81%), Rolbik (61,21%), Huta (59,05%), Czapiewice (58,32%), Żabno (55,03%), Czarnowo (53,74%), Czyczkowy (46,96%), Brusy-Wybudowanie (43,42%), Leśno (43,01%) oraz Czarniż (41,55%). Ponadto sytuację gorszą niż gminna średnia odnotowano w jednostkach A i C oraz sołectwach: Przymuszewo, Lubnia, Wielkie Chełmy, Kosobudy, Zalesie, Kinice i Męcikał.

RYSUNEK 26. UDZIAŁ DRÓG PUBLICZNYCH NIEPOSIADAJĄCYCH UTWARDZONEJ NAWIERZCHNI W OGÓLNEJ POWIERZCHNI DRÓG PUBLICZNYCH

W22: Udział dróg publicznych nieposiadających utwardzonej nawierzchni w ogólnej powierzchni dróg publicznych

Źródło: opracowanie własne

5.6. GRANICE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Jak już wspomniano we wstępie do niniejszego rozdziału, można stwierdzić występowanie stanu kryzysowego w jednostkach analitycznych, w których zostały zdiagnozowane koncentracja problemów w sferze społecznej oraz współwystępowanie problemów w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Koncentracja problemów w sferze społecznej została potwierdzona na podstawie dodatnich wartości sumarycznego wskaźnika degradacji. Potwierdzeniem występowania problemów w pozostałych sferach są wartości wskaźników W15-W22 gorsze niż gminna średnia.

W poniższej tabeli znajduje się podsumowanie diagnozy występowania stanu kryzysowego w poszczególnych jednostkach analitycznych gminy Brusy.

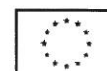

TABELA 6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY WYSTĘPOWANIA STANU KRYZYSOWEGO W JEDNOSTKACH ANALITYCZNYCH GMINY BRUSY

Problemy	Występowanie problemów w sferach:					Potwierdzenie stanu kryzysowego
	Jednostka	Społ.	Gosp.	Środ.	Tech.	
Brusy-Jaglie	Nie	Tak	Tak	Nie	Nie	Nie
Brusy - Wybudowanie	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie
Czapiewice	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Czarniż	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Czarnowo	Nie	Tak	Nie	Nie	Tak	Nie
Czyczkowy	Nie	Tak	Nie	Nie	Tak	Nie
Gacnik	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak	Nie
Głowczewice	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Huta	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie
Kinice	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Kosobudy	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Leśno	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Lubnia	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak
Małe Chełmy	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Małe Gliśno	Nie	Tak	Nie	Nie	Tak	Nie
Męcikał	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak
Orlik	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Przymuszewo	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak
Rolbik	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie
Skoszewo	Nie	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
Wielkie Chełmy	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak
Zalesie	Nie	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie
Żabno	Tak	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak
Jednostka A	Tak	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak
Jednostka B	Nie	Nie	Tak	Tak	Nie	Nie
Jednostka C	Nie	Tak	Nie	Tak	Tak	Nie
Jednostka D	Nie	Nie	Nie	Tak	Tak	Nie
Jednostka E	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Jednostka F	Nie	Nie	Nie	Tak	Tak	Nie
Jednostka G	Tak	Nie	Nie	Tak	Tak	Tak

Źródło: opracowanie własne

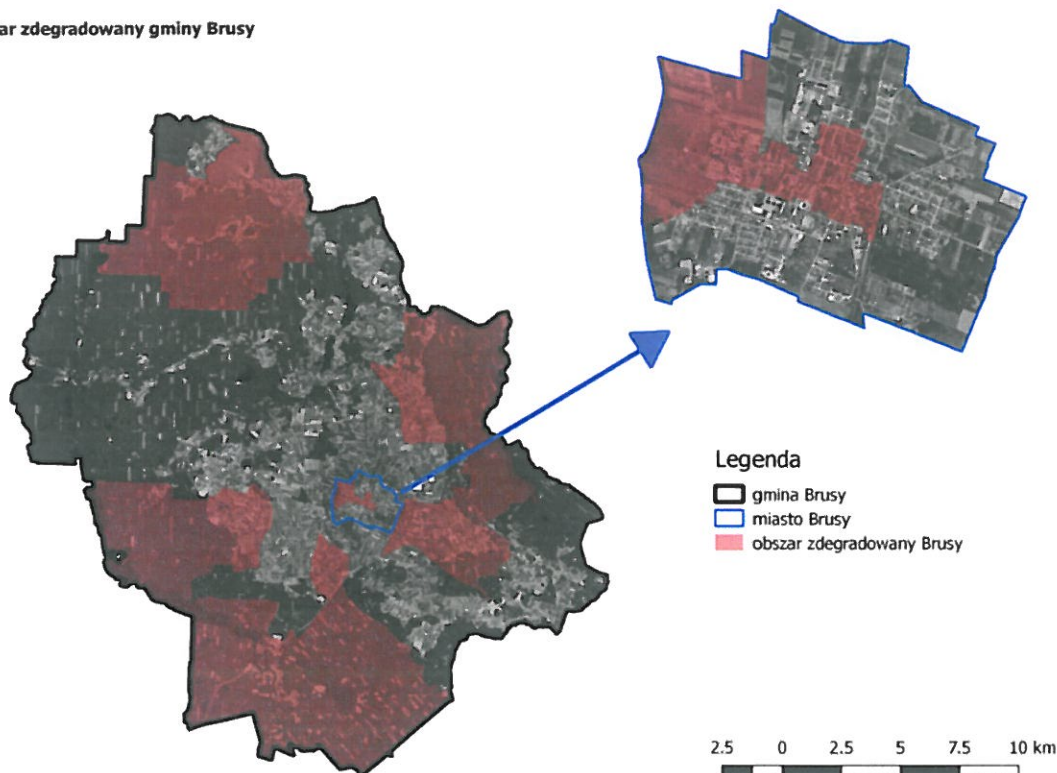
Stan kryzysowy został zdiagnozowany w 8 jednostkach analitycznych gminy Brusy. W związku z powyższym obszar zdegradowany gminy składa się z sołectw: Kosobudy, Lubnia, Męcikał,

Przymuszewo, Wielkie Chełmy i Żabno oraz dwóch jednostkach wyznaczonych w granicach miasta Brusy: A i G.

RYSUNEK 27. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY BRUSY

Obszar zdegradowany gminy Brusy

Źródło: opracowanie własne

Obszar zdegradowany gminy Brusy zajmuje powierzchnię **17 571,04 ha** (43,93% powierzchni gminy) i jest zamieszkiwany przez **4 967 osób** (34,81% mieszkańców gminy). Są to wartości przekraczające limity dopuszczone w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. W związku z powyższym istnieje konieczność wyznaczenia fragmentu obszaru zdegradowanego jako obszaru rewitalizacji.

6. OBSZAR REWITALIZACJI

6.1. ZASIĘG OBSZARU REWITALIZACJI

Zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk oraz ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Obszar nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Z uwagi na fakt, że obszar zdegradowany gminy Brusy przekracza wyżej wymienione limity, uznano za najbardziej uzasadnione wyznaczenie obszaru rewitalizacji na terenie jednostki analitycznej, która cechuje się największą koncentracją występowania problemów w sferze społecznej, tj. jednostce, w której sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej przyjął najwyższą wartość.

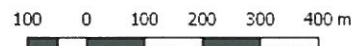
Jednostka G jest to centrum miasta Brusy. Do obszaru zaliczono nieruchomości (zgodnie z granicami działek ewidencyjnych) znajdujące się po obydwóch stronach następujących ulic: 2-go Lutego, bł. ks. Józefa Jankowskiego, Chełmowska (część od ul. Kościelnej do ul. Polnej), Derdowskiego (część od ul. Wojska Polskiego do ul. Chełmowskiej), Dworcowa (część od placu Jana Pawła II do ul. Brzozowej), Gdańska (część od ul. Ogrodowej do ul. Pocztowej), gen. Józefa Bema (część od ul. Gdańskiej do ul. Kościuszki), Harcerska, Kalwaryjna (część na zachód od torów kolejowych), Konarskiego, Kościelna, Kościuszki (część od placu Jana Pawła II do ul. gen. Józefa Bema), Młyńska (część od placu Jana Pawła II do ul. Ogrodowej), Myśliwska, Na Zaborach, Nad Dworcem, Okrężna, Plac Jana Pawła II, Pocztowa, Romualda Traugutta, Rzemieślnicza, Szkolna, Targowa (część od ul. Młyńskiej do ul. Ogrodowej), Wybickiego. Zasięg obszaru przedstawia poniższa mapa.

RYSUNEK 28. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY BRUSY

Obszar rewitalizacji gminy Brusy

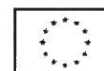
Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji gminy Brusy zamieszkiwany jest przez **1 360 osób** (9,53% mieszkańców gminy) i zajmuje powierzchnię **43,48 ha** (0,11% powierzchni gminy). Większość działek jest prywatnych, co przedstawia tabela poniżej.

W tak określonym obszarze rewitalizacji skumulowane są funkcje istotne dla działania całej gminy, co spotęguje korzystne efekty działań rewitalizacyjnych i wpłynie dodatkowo na uzyskanie efektów synergii wykraczających poza obszar rewitalizacji. Skutkować to będzie niewątpliwie poprawą sytuacji pozostałych, zdiagnozowanych obszarów zdegradowanych, które ze względów proceduralnych nie znalazły się w obszarze rewitalizacji.

TABELA 7. STRUKTURA WŁAŚCICIELSKA GRUNTÓW NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Nazwa ulicy	Własność
2 Lutego	17 działek prywatnych, 1 gminna, 1 droga powiatowa
Derdowskiego	8 działek prywatnych, 3 gminne (droga)
Dworcowa	24 prywatne, 1 powiatowa droga, 3 gminne (dom kultury, targowisko, parking przy ośrodku zdrowia), 1 skarbu państwa (PKP)
Gdańska	9 prywatnych (w tym 1 kościelna), 1 droga wojewódzka
Gen. J. Bema	20 prywatnych i 1 gminna droga
Harcerska	5 prywatnych, 1 gminna droga

Nazwa ulicy	Własność
Kalwaryjna	15 prywatnych, 1 droga powiatowa i 1 skarbu państwa (PKP)
Konarskiego	12 prywatnych, 3 gminne składające się na 1 drogę
Kościelna	12 prywatnych, 2 działki kościelne, 1 droga wojewódzka
Kościuszki	38 prywatnych i 3 gminne składające się na jedną drogę
Młyńska	14 prywatnych, 3 gminne + 1 gminna droga
Myśliwska	27 prywatnych, 9 gminnych składających się na 1 drogę
Okrężna	19 prywatnych, 2 działki drogi gminnej
Pl. Jana Pawła II	21 prywatnych, 4 gminne + 1 droga gminna i 1 powiatowa
Pocztowa	19 działek prywatnych, 3 gminne + 2 gminne (droga)
Rzemieśnicza	8 prywatnych + droga gminna
Szkolna	20 prywatnych, 2 gminne + droga gminna
Targowa	17 prywatnych, 8 gminnych składających się na jedną drogę
Traugutta	25 prywatnych, 5 gminnych w tym 4 działki składające się jedną drogę
Wybickiego	11 prywatnych, 16 gminnych składających się na jedną drogę

Źródło: opracowanie własne.

6.2. POGŁĘBIONA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

RYS HISTORYCZNO-FUNKCJONALNY

Obszar rewitalizacji stanowi ściśle centrum miasta Brusy. Większość historycznej, zwartej zabudowy pochodzi z pierwszej połowy XX wieku, kiedy miejscowość rozwijała się najprężniej. Kamienice, obecnie wpisane do gminnej ewidencji zabytków, zaprojektowane zostały w stylu secesyjnym. Na obszarze zlokalizowane są liczne instytucje i punkty usługowe, z których korzystają mieszkańcy całej gminy. Można do nich zaliczyć między innymi Urząd Miejski w Brusach, Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach, dworzec kolejowy, pocztę, Przedszkole Sióstr Zmartwychwstanków, przychodnię lekarską, a także sklepy, apteki, punkty fryzjerskie, kosmetyczne czy restauracje. Na obszarze rewitalizacji znajduje się także zabytkowy, neoromański kościół p.w. Wszystkich Świętych.

PROBLEMY SPOŁECZNE

Poniższa tabela przedstawia porównanie średnich wartości wskaźników służących stwierdzeniu koncentracji problemów w sferze społecznej dla obszaru rewitalizacji, miasta i gminy Brusy.

TABELA 8. PORÓWNANIE WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW DLA OBSZARU REWITALIZACJI, MIASTA I GMINY BRUSY.

Wskaźnik	Obszar rewitalizacji	Miasto Brusy	Gmina Brusy
W1: liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	29,34	22,12	23,98
W2: udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	22,21	25,48	26,54
W3: udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	6,10	3,83	4,03
W4: średnia kwota wypłaconych zasiłków pomocy społecznej przeliczona na jedno gospodarstwo domowe otrzymujące świadczenie	1578,60	1454,10	1506,42
W5: udział uczniów korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie uczniów	35,37	27,13	30,77
W6: udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	6,85	5,42	6,77
W7: udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	70,89	62,12	60,15
W8: liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	1,99	1,07	1,08
W9: liczba stwierdzonych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	2,21	1,21	0,91
W10: liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	24,26	11,70	11,70
W11: liczba stwierdzonych wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	88,97	33,49	19,62
W12: liczba stwierdzonych wykroczeń – spożywanie alkoholu w miejscu publicznym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	11,03	3,43	1,26
W13: liczba stwierdzonych wykroczeń – zakłócanie porządku i spokoju publicznego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	11,03	3,23	1,61
W14: liczba stwierdzonych wykroczeń – kradzieże w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	6,62	3,83	2,24

Źródło: opracowanie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

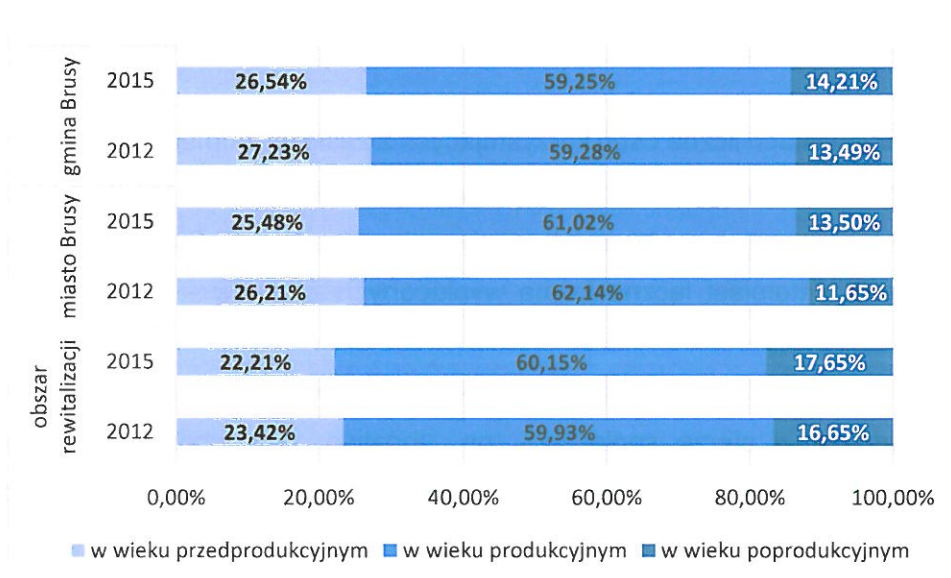

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że wszystkie analizowane wskaźniki w przypadku obszaru rewitalizacji przyjęły mniej korzystne wartości niż średnia dla miasta i gminy.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Jak wcześniej wspomniano, w gminie zauważalne jest starzenie się społeczeństwa. W porównaniu z resztą miasta i gminy sytuacja demograficzna obszaru rewitalizacji jest szczególnie niekorzystna – stwierdzenie to potwierdza zarówno analiza sytuacji obecnej, jak i obserwacja zachodzących w ostatnich latach zmian.

RYSUNEK 29. STRUKTURA WIEKU MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI NA TLE MIASTA I GMINY BRUSY

Źródło: opracowanie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

Analizując powyższy wykres można zauważyć, że struktura wieku ludności obszaru rewitalizacji znacząco różni się od struktury miasta czy gminy – obszar zamieszkiwany jest przez mniejszy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i większy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Porównując dane z 2012 i 2015 roku można zaobserwować szybsze zmiany w strukturze obszaru rewitalizacji niż w przypadku miasta i gminy. Jedną z przyczyn tego stanu może być fakt, że istotną część zabudowy mieszkaniowej obszaru rewitalizacji stanowią budynki wielorodzinne, w których mieszkania mają niewielką powierzchnię użytkową, przez co wiele młodych rodzin decyduje się zamieszkać w innej części miasta lub gminy. Zatrzymanie młodych rodzin w centrum miasta będzie możliwe dzięki tworzeniu atrakcyjnych przestrzeni publicznych, sprzyjających wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców w każdym wieku. Odpowiednio urządzone przestrzenie publiczne i tereny zieleni mogą być alternatywą dla chęci posiadania domu z własnym ogrodem.

„Starzenie się” społeczeństwa jest procesem, który z pewnością będzie nadal postępować, choćby z uwagi na lepszą opiekę medyczną skutkującą wydłużaniem ludzkiego życia. Z tego powodu należy zwracać uwagę, by dostosowywać budynki publiczne, przestrzenie, a także ofertę spędzania czasu wolnego do potrzeb osób starszych oraz osób dotkniętych niepełnosprawnościami, tak by umożliwić im aktywny udział w życiu społeczeństwa.

POMOC SPOŁECZNA

W 2015 roku 83 osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji gminy Brusy skorzystało z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał świadczenia 39 gospodarstwom domowym na łączną kwotę 61 565,32 zł. Pomoc była wypłacana na podstawie 125 decyzji o przyznaniu świadczeń – stałych, okresowych oraz celowych.

W ostatnich latach liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej w mieście Brusy spadła z 312 osób w 2012 r. do 190 osób w 2015 r. Mimo tak znaczącego spadku w skali miasta, liczba świadczeniobiorców zamieszkujących obszar rewitalizacji nie uległa zmianie. Znacznie wzrosła natomiast łączna kwota wypłaconych zasiłków – w 2012 roku wynosiła 25 255,33 zł.

Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej świadczy o występowaniu licznych problemów w sferze społecznej (np. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, trudności opiekuńczo-wychowawcze). Poniższa tabela przedstawia przyczyny przyznania pomocy mieszkańcom obszaru rewitalizacji gminy Brusy.

TABELA 9. PRZYCZYNY PRYZNANIA FORMY PIENIĘŻNEJ ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCOM OBSZARU REWITALIZACJI

Przyczyna przyznania pomocy	Liczba gospodarstw domowych otrzymujących zasiłek	Liczba osób korzystających z zasiłku
Ubóstwo	42	95
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	17	78
<i>Wielodzietność</i>	9	51
Bezrobocie	31	86
Niepełnosprawność	26	41
Długotrwała lub ciężka choroba	2	4
Przemoc w rodzinie	1	6
Alkoholizm	4	8

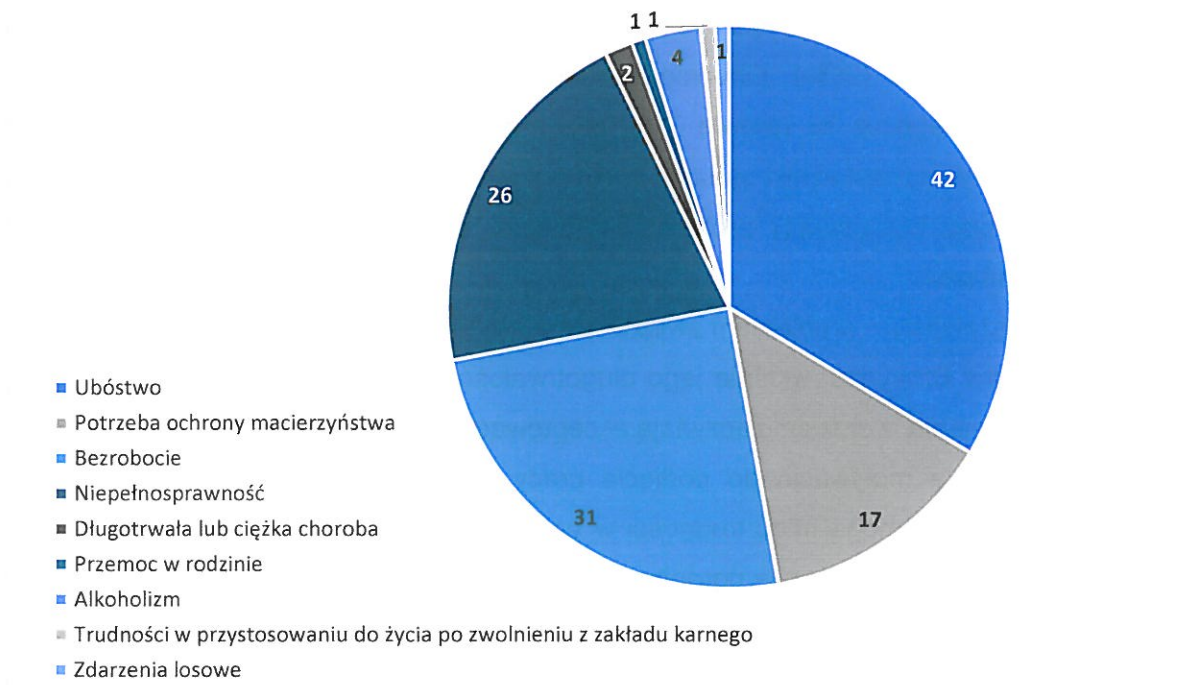

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	4
Zdarzenia losowe	1	3

Źródło: opracowanie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J. na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brusach

RYSUNEK 30. PRZYCZYNY PRYZNANIA FORMY PIENIĘŻNEJ ZASIŁKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCOM OBSZARU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J. na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brusach

Do najczęstszych przyczyn przyznania świadczeń należały: ubóstwo (42), bezrobocie (31), niepełnosprawność (26) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (17). Z wyżej wymienionych zasiłków korzystało odpowiednio: 95, 86, 41 i 78 członków gospodarstw domowych. Na tej podstawie stwierdzono, że istnieje potrzeba podjęcia działań mających na celu poprawienie sytuacji rodzin dotkniętych takimi problemami jak ubóstwo czy bezrobocie oraz osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

Osoby zajmujące się pomocą społeczną dostrzegają istnienie problemu tzw. dziedziczenia wykluczenia społecznego. Jego istotą jest „wyuczona bezradność” mieszkańców korzystających z pomocy, którzy dzięki różnorodnym formom wsparcia żyją na zadowalającym ich poziomie. Dzieci wychowujące się w takich rodzinach, biorąc przykład z rodziców, w przyszłości również nie podejmują pracy. Z tego powodu bardzo istotne jest stworzenie dzieciom i młodzieży możliwości spędzania czasu wolnego w innym środowisku,

gdzie będą mogli rozwijać zainteresowania oraz brać przykład z osób prowadzących inny tryb życia.

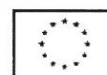
BEZROBOCIE I SFERA GOSPODARCZA

W ostatnich latach liczba bezrobotnych w mieście Brusy znacząco spadała. W 2012 roku 445 mieszkańców miasta było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne, natomiast w 2015 roku ich liczba spadła o ponad 40% i wynosiła 264. Oznacza to, że stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 8,7%. W analizowanym okresie zmniejszyła się także liczba bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji, choć spadek ten był znacznie mniejszy niż średnia dla miasta (26%). Obecnie obszar ten zamieszkiwany jest przez 79 osób bezrobotnych, z czego aż 56 (prawie 71% bezrobotnych) pozostaje bez pracy od ponad 12 miesięcy. Powyższe wskaźniki nadal jednak były wyższe niż średnia dla Polski (6,5%), co wskazuje na wciąż występujący problem bezrobocia zarówno w całym mieście, jak i w obszarze rewitalizacji.

Najpoważniejszym problemem związanym z występowaniem bezrobocia na obszarze rewitalizacji gminy Brusy jest właśnie jego długotrwałość. Osoby pozostające przez dłuższy okres bez zatrudnienia, z czasem zaczynają akceptować bieżącą sytuację, zmniejszają się ich ambicje oraz spada motywacja do podjęcia pracy. Osoby znajdujące się poza gronem aktywnych zawodowo mogą mieć trudności w ponownym odnalezieniu się na rynku pracy. Dodatkowo taka sytuacja znacznie ogranicza możliwości uczestnictwa w pozostałych sferach życia publicznego. Problem długotrwałego bezrobocia nie dotyczy jedynie osoby bezrobotnej, ale także jej bliskich. W szczególności narażone są dzieci, które z jednej strony wychowują się w trudnych warunkach, z drugiej zaś mogą przejąć zachowania społecznie niepożądane, które będą miały wpływ na ich przyszłość.

Jedną z istotnych przyczyn występowania bezrobocia na obszarze rewitalizacji są niskie kwalifikacje zawodowe osób dotkniętych problemem. Ponad 15% osób bezrobotnych posiada jedynie wykształcenie gimnazjalne lub niższe. W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań mających na celu wyposażenie osób bezrobotnych w nowe umiejętności, które będą przydatne do podjęcia pracy zawodowej. Kolejną przyczyną, z powodu której część mieszkańców obszaru pozostaje bez pracy, jest brak wystarczającego wsparcia, pozwalającego łączyć życie zawodowe i rodzinne. Rozumie się przez to brak żłobka i odpowiedniej liczby miejsc w przedszkolach dla najmłodszych mieszkańców obszaru, ale także opieki dla osób starszych czy niepełnosprawnych, które wymagają opieki najbliższych. Zagwarantowanie opieki niesamodzielnym mieszkańcom obszaru, pozwoli na podjęcie pracy przez ich dotychczasowych opiekunów.

Dodatkowo na etapie diagnozy delimitacyjnej stwierdzono, że analizując liczbę osób zamieszkujących obszar rewitalizacji i liczbę osób prowadzących własną działalność

gospodarczą, niespełna 10% mieszkańców wykazuje się przedsiębiorczością. Jest to głównie obszar ścisłego centrum, tj. ul. Pocztowa, 2 Lutego, Pl. Jana Pawła II oraz ul. Dworcowa. Znacznie mniej osób prowadzi działalność gospodarczą w dalszych częściach obszaru rewitalizacji.

TABELA 10. PODMIOTY GOSPODARCZE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Nazwa ulicy	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą wg CEIDG wg stanu na 03.03.2020 r.
2 Lutego	12
Derdowskiego	10
Dworcowa	12
Gdańska	6
Gen. J. Bema	2
Harcerska	0
Kalwaryjna	2
Konarskiego	1
Kościelna	2
Kościuszki	8
Młyńska	4
Myśliwska	2
Okrężna	2
Pl. Jana Pawła II	18
Pocztowa	23
Rzemieślnicza	0
Szkolna	10
Targowa	4
Traugutta	4
Wybickiego	0

Źródło: opracowanie własne.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Obszar rewitalizacji gminy Brusy jest terenem, na którym popełnianych jest wiele czynów karalnych lub społecznie niepożądanych.

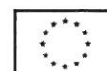
Jednym z aspektów analizowania przestępczości występującej na obszarze jest analiza problemu przemocy domowej. Na obszarze rewitalizacji prowadzonych jest 27 procedur Niebieskiej Karty, co oznacza, że przedstawiciele upoważnionych do tego instytucji mieli uzasadnione podejrzenia, że we wspomnianych rodzinach dochodzi do przemocy domowej. Ponadto w 2015 roku na terenie obszaru rewitalizacji stwierdzono popełnienie trzech przestępstw przeciwko opiece i rodzinie. Dzieci i młodzież wychowujące się w rodzinach dotkniętych problemem przemocy domowej mogą w przyszłości mieć trudności z normalnym funkcjonowaniem w społeczeństwie. W związku z powyższym należy podejmować

działania, których celem jest wspieranie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu i rozwijanie umiejętności rodzicielskich u opiekunów dzieci i młodzieży.

Duża liczba przestępstw i wykroczeń popełnianych na danym obszarze negatywnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa nie tylko jego mieszkańców, ale także pozostałych mieszkańców miasta czy gminy. Ma to również wpływ na atrakcyjność inwestycyjną nieruchomości znajdujących się w okolicy. W 2015 roku na obszarze rewitalizacji gminy Brusy stwierdzono popełnienie 33 przestępstw (o 2 więcej niż w roku 2012). Ponadto stwierdzono również popełnienie 121 wykroczeń, czyli ponad 40% wszystkich wykroczeń zidentyfikowanych na terenie gminy oraz 8,9% w stosunku do ogółu mieszkańców obszaru rewitalizacji. Najczęstszymi miejscami popełniania wykroczeń na obszarze rewitalizacji są: ul. Gdańska, ul. 2-go Lutego i plac Jana Pawła II, gdzie wykryto odpowiednio: 47, 21 i 18 czynów karalnych. Ulica Gdańska i plac Jana Pawła II są miejscami gdzie najczęściej dochodziło do spożywania alkoholu w miejscu publicznym czy zakłócania porządku i spokoju publicznego. Na ulicy 2-go Lutego z kolei najczęściej dochodzi do kradzieży.

Kolejnym niepożądanym zjawiskiem występującym na obszarze rewitalizacji gminy Brusy są liczne akty wandalizmu. Można do nich zaliczyć przede wszystkim niszczenie i malowanie elewacji budynków i urządzeń infrastruktury drogowej, np. znaków czy koszy na śmieci, które pojawia się na większości obszaru rewitalizacji. Przykłady aktów wandalizmu przedstawione są na poniższych fotografiach.

Rysunek 31. Dokumentacja fotograficzna - przykłady aktów wandalizmu

Lokalizacja: zdjęcie nr 1 – skrzyżowanie ul. Derdowskiego z ul. Chełmowską, Kościelną i Szkolną, zdjęcie nr 2 – budynek Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Brusach ul. Dworcowa, zdjęcie nr 3 – skrzyżowanie ul. Gdańskiej i Myśliwskiej, zdjęcie nr 4 – budynek przy ul. Szkolnej 1, zdjęcie nr 5 – ul. Derdowskiego, zdjęcie nr 6 – budynek przy dworcu PKP ul. Nad Dworcem.

Źródło: fotografie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

Okolicznością sprzyjającą popełnianiu czynów karalnych jest z pewnością brak monitoringu miejskiego. Niewystarczająco rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i brak odpowiedniej liczby miejsc spotkań, powodują, że sprawcy tych aktów wandalizmu z braku innych możliwości spędzają czas na ulicach.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych jest jednym z przejawów aktywności społeczeństwa obywatelskiego. Funkcjonują one w ramach tzw. trzeciego sektora, który pełni szeroko pojęte funkcje socjalne i obywatelskie. Rola trzeciego sektora w każdej lokalnej społeczności jest niezmiernie ważna, ponieważ organizacje odgrywają istotną rolę pośredniczącą między całym społeczeństwem, a ośrodkami wykonywania władzy państwowej i samorządowej. Organizacje pozarządowe umożliwiają aktywne uczestnictwo w życiu publicznym obywatelom, pełnią także rolę jednostek reprezentujących poszczególne grupy społeczne, dzięki czemu przyczyniają się do rozwiązywania poważnych problemów społecznych.

Na terenie obszaru rewitalizacji swoją siedzibę mają następujące organizacje pozarządowe:

- Kaszubski zespół folklorystyczny „Krëbane”,
- Zrzeszenie Kaszubsko Pomorskie o/Brusy,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży,
- Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Pelplińskiej o/Brusy,
- Parafialny Zespół Caritas,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Koło Terenowe w Brusach,
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Koło Miejsko – Gminne w Brusach,
- Kurkowe Bractwo Strzeleckie.

Nie można jednak pominąć takich organizacji jak Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „TY i JA”, Zaborskie Towarzystwo Naukowe i Stowarzyszenie Grupa Młodych Archeologów z Brus, które mimo tego, że swoją siedzibę mają poza obszarem rewitalizacji, to zasięgiem swoich działań obejmują także mieszkańców analizowanego obszaru.

ŻYCIE KULTURALNE I INTEGRACJA SPOŁECZNA

Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach pełni ważną funkcję animatora czasu wolnego mieszkańców miasta i gminy Brusy. Oferta Centrum skierowana jest przede wszystkim do dzieci i młodzieży, ale organizowane są także wydarzenia dla osób dorosłych i seniorów. Najmłodszy mieszkańcy Brus mają możliwość udziału w regularnych zajęciach: plastycznych, teatralnych oraz próbach orkiestry. Organizowane są także zajęcia taneczne, treningi tenisa stołowego, koło szachowe i lekcje gry na instrumentach, z których mogą korzystać wszyscy mieszkańcy gminy, niezależnie od wieku. W Centrum Kultury i Biblioteki odbywają się koncerty, przedstawienia teatralne, spotkania z ciekawymi ludźmi, spotkania autorskie i wydarzenia okolicznościowe.

Istotnym zadaniem realizowanym przez CKiB w Brusach jest popularyzacja lokalnej i regionalnej kultury i tradycji. W związku z tym, organizowane są spotkania i warsztaty z artystami, których twórczość nawiązuje do kultury Kaszubów.

Zdaniem mieszkańców Brus na obszarze rewitalizacji brakuje miejsc do spotkań, takich jak: kawiarnia, kino, kręgielnia, dyskoteka czy basen, gdzie mogliby wspólnie spędzać czas wolny. Ponadto chcieliby, aby organizowanych było więcej wydarzeń plenerowych, np. koncertów czy festynów.

STAN ŚRODOWISKA

Obszar rewitalizacji jest wyposażony w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną, z której korzystają wszyscy mieszkańcy obszaru. Problemem jest jednak duża liczba budynków zawierających azbest. Na etapie diagnozy delimitacyjnej stwierdzono, że ponad 12% budynków mieszkalnych w jednostce G zawiera azbestowe pokrycie dachu. Należy jednak dodać, że większość budynków zawierających azbest to budynki gospodarcze. Tym samym łączna liczba budynków zawierających azbest w obszarze rewitalizacji wynosi prawie 90 sztuk. Najwięcej budynków tego typu znajduje się przy ulicy Kościuszki, Kalwaryjnej oraz Szkolnej.

TABELA 11. ROZKŁAD PRZESTRZENNY BUDYNKÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Nazwa ulicy	Liczba budynków zawierających azbest wg stanu na 03.03.2020 r.
2 Lutego	1
Derdowskiego	2
Dworcowa	8
Gdańska	2
Gen. J. Bema	7
Harcerska	0
Kalwaryjna	10
Konarskiego	2
Kościelna	2
Kościuszki	12
Młyńska	6
Myśliwska	2
Okrężna	4
Pl. Jana Pawła II	5
Pocztowa	0
Rzemieśnicza	0
Szkolna	9
Targowa	6
Traugutta	4
Wybickiego	5

Źródło: opracowanie własne.

PRZESTRZEŃ PUBLICZNA I STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW

Na etapie diagnozy delimitacyjnej stwierdzono, że ponad 46% budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji zostało zbudowanych przed 1970 r. Powoduje to, że wiele budynków mieszkalnych na tym obszarze jest w złym stanie technicznym, a dodatkowo generują niskie emisje. Uzupełniająco wskazać należy, że większość z tych budynków nie zostało poddanych termomodernizacji polegającej na wymianie stolarki okiennej i drzwiowej (około 70%) czy modernizacji źródła ciepła - korzystające z indywidualnych kotłowni lub pieców opalanych węglem. Budynki, w których stosowane są niewspółczesne źródła ciepła mają negatywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego poprzez emisję substancji szkodliwych dla środowiska m.in. SO₂, NO_X, CO₂ oraz pyłów, które stanowią zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. W szczególności na efekty zanieczyszczeń powietrza narażone są osoby starsze i dzieci. Urząd Miejski w Brusach oszacował, że ponad połowa budynków mieszkalnych znajdujących się na obszarze rewitalizacji generuje niskie emisje. Z kolei poniższa tabela przedstawia skalę natężenia i rozkład przestrzenny budynków wymagających termomodernizacji.

TABELA 12. ROZKŁAD PRZESTRZENNY BUDYNKÓW WYMAGAJĄCYCH TERMOMODERNIZACJI NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Nazwa ulicy	Liczba budynków wymagających termomodernizacji
2 Lutego	16 z 18
Derdowskiego	3 z 5
Dworcowa	18 z 22
Gdańska	6 z 8
Gen. J. Bema	7 z 14
Harcerska	1 z 2
Kalwaryjna	10 z 12
Konarskiego	4 z 9
Kościelna	11 z 14 (bez kościoła)
Kościuszki	19 z 31
Młyńska	14 z 16
Myśliwska	6 z 10
Okrężna	10 z 14
Pl. Jana Pawła II	14 z 19
Pocztowa	14 z 17
Rzemieślnicza	1 z 2
Szkolna	19 z 22
Targowa	10 z 15
Traugutta	6 z 23
Wybickiego	5 z 7

Źródło: opracowanie własne.

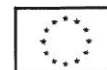

RYSUNEK 32. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW MIESZKALNYCH PRZY UL. KOŚCIUSZKI, KOŚCIELNEJ, SZKOLNEJ I CHEŁMOWSKIEJ

Źródło: fotografie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

W złym stanie technicznym znajduje się również infrastruktura drogowa. Z wyjątkiem ulic Harcerskiej i Wybickiego, wszystkie ulice przebiegające przez analizowany teren posiadają nawierzchnię utwardzoną, jednak charakteryzują się one złym stanem nawierzchni, licznymi spękaniem i ubytkami. Potwierdzają to również wyniki konsultacji społecznych, w których prawie 25% ankietowanych wskazało, że najpoważniejszym problemem w sferze funkcjonalno-przestrzennej jest słaba jakość ciągów komunikacyjnych. Cechą charakterystyczną obszaru rewitalizacji jest jego zwarta zabudowa i wąskie ulice – uwarunkowania wynikające z historycznego rozwoju przestrzennego miasta. Z szerokością ciągów drogowych związany jest problem bardzo wąskich chodników, na których często znajdują się przeszkody, które utrudniają samodzielne poruszanie się osobom niepełnosprawnym oraz opiekunom z dziećmi w wózkach. Dodatkowo nierzadko zauważalne są liczne ubytki na chodnikach oraz brak właściwego odprowadzenia wód opadowych i roztopowych z terenów ulic i chodników.

RYSUNEK 33. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH

Lokalizacja: zdjęcie nr 1 – ul. Harcerska, zdjęcie nr 2 – ul. Gdańska, zdjęcie nr 3 – ul. Chełmowska
 Źródło: fotografie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

Problem dostępności dla osób niepełnosprawnych ruchowo dotyczy nie tylko ciągów komunikacyjnych, ale również budynków użyteczności publicznej. Część z budynków pozostaje niedostępna dla osób niepełnosprawnych, np. ze względu na brak podjazdów przy wejściu do budynku. Przykładami są budynki urzędu pocztowego oraz Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach.

Rysunek 34. Dokumentacja fotograficzna - bariery architektoniczne

Lokalizacja: zdjęcie nr 1 – budynek poczty, ul. Dworcowa, zdjęcie nr 2 – wejście do Centrum Kultury i Biblioteki

Źródło: fotografie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

Ograniczona dostępność podstawowych usług jest istotnym problemem uniemożliwiającym samodzielne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych, co może być bezpośrednią przyczyną wykluczenia społecznego.

Istotnym problemem na obszarze rewitalizacji jest brak funkcjonalnych, urządzonych przestrzeni publicznych, które sprzyjałyby integracji społecznej na świeżym powietrzu – ponad

27% ankietowanych mieszkańców uznało to za najistotniejszy problem funkcjonalno-przestrzenny obszaru. Obecnie jedyną urządzoną przestrzenią publiczną jest plac Jana Pawła II, jednak jest on wyposażony wyłącznie w ławki i jak już wcześniej wspomniano jest to miejsce, w którym odnotowano najwięcej przypadków spożywania alkoholu. Na analizowanym obszarze nie ma żadnego ogólnodostępnego placu zabaw dla dzieci, który pozwoliłby na stworzenie specjalnej przestrzeni dla dzieci, a dodatkowo był miejscem sprzyjającym integracji mieszkańców – zarówno na poziomie dzieci jak i dorosłych.

RYSUNEK 35. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - ZIELEŃ PRZYDOMOWA NA UL. SZKOLNEJ, KOŚCIUSZKI I DERDOWSKIEGO

Źródło: fotografie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

Kolejnym problemem jest niski poziom estetyki przestrzeni obszaru rewitalizacji. Na taki stan ma wpływ zarówno wspomniany wcześniej zły stan techniczny budynków i ciągów komunikacyjnych jak i zaniedbana zieleń przydomowa czy zniszczone budynki gospodarcze. Problemy te w szczególności dotyczą przestrzeni na ul. Szkolnej, Młyńskiej, Chełmowskiej, czy okolic dworca. Ze stanem prywatnych przestrzeni przydomowych związana jest także kwestia składowania odpadów. Jest to dość częsty problem na obszarze rewitalizacji, który wynika również z niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców.

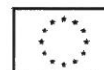

RYSUNEK 36. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA - STAN BUDYNKÓW GOSPODARCZYCH

Lokalizacja: zdjęcie nr 1 – ul. Nad Dworcem, zdjęcie nr 2 – ul. Chełmowska, zdjęcie nr 3 – ul. Gdańska, zdjęcie nr 4 – ul. Kościelna, widok od ul. Ks. Augustyna Czarnowskiego

Źródło: fotografie Atrium Grupa Doradcza B. Bańczyk, A. Żandarska Sp. J.

7. WIZJA

**Obszar rewitalizacji gminy Brusy przestrzenią:
czystą i zadbaną,
posiadającą nowoczesne i funkcjonalne budynki,
odpowiadającą potrzebom mieszkańców,
atrakcyjną dla przedsiębiorców,
zamieszkiwaną przez świadomą i aktywną społeczność lokalną.**

Realizacja zadań zaplanowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 przyczyniła się do wyraźnej poprawy jakości i warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji są aktywni zawodowo i społecznie. Dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne mają zapewnioną opiekę, dzięki czemu ich opiekunowie mogli powrócić do pracy zawodowej. Seniorzy i osoby dotknięte niepełnosprawnością aktywnie spędzają czas w nowopowstałych placówkach, dzięki czemu mają możliwość pozostania w środowisku zamieszkania i czują się pełnowartościowymi członkami społeczeństwa. Rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji funkcjonują prawidłowo, opiekunowie rozwinęli swoje umiejętności rodzicielskie. Zmianie uległa również postawa dzieci i młodzieży, którzy w czasie wolnym chętnie biorą udział w życiu kulturalnym oraz działalności na rzecz społeczności lokalnej. Mieszkańcy obszaru są społecznością zintegrowaną i życzliwą, reagują na otaczające ich problemy i czują się odpowiedzialni za przestrzeń, którą zamieszkują.

Przestrzeń publiczna centrum miasta jest funkcjonalna i odpowiada potrzebom mieszkańców, dzięki czemu poprawił się komfort i bezpieczeństwo użytkowników przestrzeni. Mieszkańcy zyskali miejsca sprzyjające spotkaniom, zachęcające do spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu. Nowocześnie zagospodarowane, czyste i zadbane tereny zielone podnoszą nie tylko atrakcyjność samego obszaru, ale także jakość życia jego mieszkańców. Dzięki zamontowaniu systemu monitoringu ulicznego poprawie uległo bezpieczeństwo na obszarze rewitalizacji, co przyczyniło się do wzrostu atrakcyjności nieruchomości dla przedsiębiorców.

Budynki zlokalizowane na obszarze rewitalizacji posiadają nowoczesne rozwiązania techniczne, które z jednej strony zapewniają wysoką efektywność energetyczną budynków, z drugiej zaś umożliwiają wszystkim użytkownikom swobodny do nich dostęp. Przeprowadzone prace remontowe pozytywnie wpłynęły na poziom estetyki otoczenia budynków.

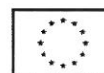
8. CELE PROCESU REWITALIZACJI

Nadrzędnym celem procesu rewitalizacji jest wyprowadzenie obszaru ze zdiagnozowanego stanu kryzysowego. Obszar rewitalizacji gminy Brusy wyróżnia się przede wszystkim dużym natężeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, współwystępującym z problemami w pozostałych sferach. Ograniczenie występowania tych zjawisk będzie możliwe dzięki właściwemu określeniu planowanych do osiągnięcia celów. Cele te muszą być przede wszystkim odpowiedzią na zdiagnozowane problemy. Osiągnięciu celów służyć będzie realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Realizacja postawionych celów przyczyni się do osiągnięcia stanu obszaru opisanego w wizji. Na poniższym rysunku znajduje się schemat przedstawiający cele strategiczne wraz z zaplanowanymi kierunkami działań.

RYSUNEK 37 SCHEMAT CELÓW I KIERUNKÓW DZIAŁAŃ

Źródło: opracowanie własne

Planowane kierunki działań rewitalizacyjnych wpisują się w założenia pozostałych dokumentów strategicznych. Szczegółowe powiązania dokumentów przedstawiono w poniższych tabelach.

TABELA 13. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2023	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY BRUSY DO ROKU 2020
KIERUNKI DZIAŁAŃ	CELE STRATEGICZNE
<ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej, - tworzenie możliwości do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji mieszkańców, 	Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy
<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu technicznego budynków, termomodernizacja budynków, - likwidowanie barier architektonicznych, - przebudowa infrastruktury komunikacyjnej - tworzenie miejsc sprzyjających spędzaniu wolnego czasu na świeżym powietrzu, - poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności przestrzeni - poprawa bezpieczeństwa 	Poprawa jakości i warunków zamieszkania
<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja i integracja seniorów i osób niepełnosprawnych - tworzenie warunków pozwalających na pozostawanie osób niesamodzielnych w środowisku zamieszkania - tworzenie warunków sprzyjających powrotowi na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych oraz opiekunów osób niesamodzielnych - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa - rozwijanie oferty usług społecznych - adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych - rozwijanie oferty usług społecznych - likwidowanie barier architektonicznych 	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie rozwoju i funkcjonowania instytucji kultury - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa 	Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego, lokalnej tożsamości i kultury
<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu technicznego budynków, termomodernizacja budynków, - poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności przestrzeni 	Ochrona środowiska przyrodniczego

Źródło: opracowanie własne

TABELA 14. POWIĄZANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ZE STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY BRUSY NA LATA 2017-2023	STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BRUSY NA LATA 2015-2020
KIERUNKI DZIAŁAŃ	CELE STRATEGICZNE
<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja i integracja seniorów i osób niepełnosprawnych - tworzenie warunków pozwalających na pozostawanie osób niesamodzielnych w środowisku zamieszkania - tworzenie warunków sprzyjających powrotowi na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych oraz opiekunów osób niesamodzielnych - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa - rozwijanie oferty usług społecznych - adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych - rozwijanie oferty usług społecznych 	<p>1. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu</p>
<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie warunków sprzyjających powrotowi na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych oraz opiekunów osób niesamodzielnych - tworzenie możliwości do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji mieszkańców, 	<p>2. Zwiększanie szans na rynku pracy osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>
<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja i integracja seniorów i osób niepełnosprawnych - tworzenie warunków pozwalających na pozostawanie osób niesamodzielnych w środowisku zamieszkania - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa - rozwijanie oferty usług społecznych - adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych - rozwijanie oferty usług społecznych - likwidowanie barier architektonicznych 	<p>3. Integracja społeczna i zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych</p>
<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie rozwoju i funkcjonowania instytucji kultury, - poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej, - tworzenie możliwości do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji mieszkańców, - rozwijanie oferty usług społecznych 	<p>4. Wspieranie edukacji i rozwoju mieszkańców gminy Brusy</p>

Źródło: opracowanie własne

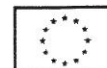

9. KATALOG PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Osiągnięcie celów strategicznych możliwe będzie dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ich głównym zadaniem jest przeciwdziałanie występowaniu negatywnych zjawisk społecznych oraz innych problemów występujących w sferach: gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Zaplanowane przedsięwzięcia zostały podzielone na dwie grupy: projekty podstawowe i projekty uzupełniające. Pierwsza grupa zawiera te przedsięwzięcia, których realizacja ma kluczowe znaczenie dla wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego. Projekty z drugiej grupy stanowią dopełnienie zadań podstawowych.

9.1. PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 1	
Nazwa przedsięwzięcia	ADAPTACJA CZĘŚCI BUDYNKU PRZY ULICY SZKOLNEJ 1 W BRUSACH NA CELE SPOŁECZNE
Lokalizacja	ul. Szkolna 1
Podmiot realizujący	Gmina Brusy
Zakres czasowy realizacji	VIII.2019 – VIII.2021
Opis przedsięwzięcia	<p>Budynek zlokalizowany przy ul. Szkolnej 1 pochodzi z przełomu XIX i XX wieku znajduje się w złym stanie technicznym i wymaga gruntownego remontu. Konieczne jest przeprowadzenie jest remontu instalacji elektrycznej, sanitarnej i grzewczej jak i konstrukcji pokrycia dachowego oraz termomodernizacji.</p> <p>Projekt zakłada adaptację części budynku na cele społeczne. W obiekcie powstaną:</p> <ul style="list-style-type: none"> - miejsce świadczenia usług opiekuńczych pobytu dziennego (podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 2) - 3 miejsca opieki całodobowej dla osób niesamodzielnych (podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 3) - placówka wsparcia dziennego w formie świetlicy środowiskowej, w której odbywać się będą zajęcia i warsztaty profilaktyczne i aktywizujące (edukacyjne, kulturalne) dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych (podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 4) - punkt poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego i rodzinnego) (podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne nr 4) <p>Parter budynku zostanie przystosowany do funkcjonowania placówki pobytu dziennego. Wyodrębnione zostaną pomieszczenia z przeznaczeniem na: salę spotkań/ jadalnię, pomieszczenie do odpoczynku, pokój do terapii indywidualnej, szatnię, łazienkę, pokój socjalny/ pielęgniarski. Piętro budynku przystosowane zostanie na działalność Centrum Wsparcia Rodziny. Wyodrębnione zostaną</p>

	<p> pomieszczenia: socjalne z aneksem kuchennym, łazienka, dwie sale spotkań oraz gabinet spotkań indywidualnych. Drugie piętro budynku przeznaczone zostanie na placówkę pobytu całodobowego. Stworzone zostaną 3 miejsca opieki składające się z pokoju, łazienki i aneksu kuchennego. Ponadto zostanie wyodrębnione pomieszczenie z zapleczem socjalnym dla opiekunów. </p> <p> Remont budynku obejmował będzie: wymianę pokrycia dachowego i zniszczonych elementów konstrukcji dachowej, remont elewacji, wymianę okien i drzwi, wymianę instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej, wykonanie instalacji c.o. wraz z montażem pompy ciepła, wykonanie instalacji wentylacji, przebudowę pomieszczeń z adaptacją, budowę szybu windowego wraz z dźwigiem osobowym - celem dostosowania obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, zakup wyposażenia do utworzonych placówek, a także termomodernizację poddasza i wewnętrzną. Ponadto planuje się zagospodarowanie terenu wokół budynku (utwardzenie, miejsca postojowe, zielen, ogrodzenie, elementy małej architektury). </p> <p> W ramach zadania planowany jest dodatkowo remont infrastruktury, w zakresie ciągów pieszych prowadzących do placówki, tak aby zlikwidować bariery architektoniczne. Działanie to pozwoli na stworzenie bezpiecznych warunków do poruszania się w tej części obszaru i korzystania z usług placówki. </p> <p> Planuje się prace projektowe związane z zagospodarowaniem otoczenia budynku realizować w oparciu o formułę konkursu urbanistyczno – architektonicznego. </p>	
Szacunkowa wartość projektu	3 535 000,00	
Przewidywane źródła finansowania	RPO WP 2014-2020: Działanie 8.1.2. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w miastach poza Obszarem Metropolitalnym Trójmiasta	
Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	EFRR – 85% wydatków kwalifikowalnych	
Zgodność z celami i kierunkami działań	3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców <ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu technicznego budynków, termomodernizacja budynków, - likwidowanie barier architektonicznych, - poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności przestrzeni - adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społeczno-gospodarczych. 	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> - liczba wyremontowanych budynków 	1 szt.

- liczba budynków objętych termomodernizacją	1 szt.
- powierzchnia pomieszczeń zaadaptowanych na cele społeczne	645 m ²
- powierzchnia pomieszczeń przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	645 m ²
Wskaźniki rezultatu: - wzrost efektywności energetycznej budynku	12 %
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, dokumentacji technicznej i audytów. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.	

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 2

Nazwa przedsięwzięcia	UTWORZENIE PLACÓWKI POBYTU DZIENNEGO
Lokalizacja	ul. Szkolna 1
Podmiot realizujący	Gmina Brusy
Zakres czasowy realizacji	X.2020 – XII.2022
Opis przedsięwzięcia	<p>Obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez liczną grupę osób starszych i niepełnosprawnych, które charakteryzują się ograniczoną samodzielnością. Z doświadczenia pracy socjalnej wynika zauważalny problem sprawowania opieki nad tymi osobami przez najbliższą rodzinę i poszukiwanie instytucjonalnych form opieki. Na terenie miasta i gminy Brusy brakuje miejsc sprawowania opieki dziennej i całodobowej dla osób niesamodzielnych i seniorów. Jedyną formą takiego wsparcia dotyczy usług opiekuńczych zapewnianych w ramach działalności MGOPS w Brusach. Jest to jednak wsparcie niewystarczające i w niepełnym zakresie realizuje wszystkie potrzeby tej grupy społecznej – zapewnia przede wszystkim pomoc pielęgnacyjną i zaspokajania codziennych potrzeb życiowych.</p> <p>Projekt realizowany będzie w 3 modułach: Moduł I Placówka pobytu dziennego, Moduł II Szkolenie zawodowe dla opiekunów, Moduł III Usługi dziennych opiekunów.</p> <p>Moduł I Placówka pobytu dziennego Utworzenie miejsca świadczenia usług opiekuńczych pobytu dziennego (wydzielone zostanie miejsce m.in. na salkę rehabilitacyjno – gimnastyczną, salkę warsztatową, jadalnię). Zatrudnieni zostaną:</p>

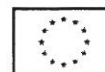
	<p>1 opiekun, terapeuta zajęciowy oraz na umowę zlecenie pielęgniarka i fizjoterapeuta. Planuje się, że miesięcznie z usług placówki korzystać będzie ok. 15 osób.</p> <p>Moduł II Szkolenie zawodowe dla opiekunów Zorganizowane zostanie szkolenie zawodowe dla opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych. Przeszkolone zostanie 8 osób z obszary rewitalizacji gminy Brusy. Zakłada się zatrudnienie 5 przeszkolonych osób (trzy sprawowały będą opiekę nad osobami przebywającymi w placówce opieki całodobowej, jedna pracowała będzie w placówce pobytu dziennego, a jedna zatrudniona zostanie jako opiekun w miejscu zamieszkania).</p> <p>Moduł III Usługi dziennych opiekunów Opiekun dzienny sprawować będzie opiekę nad trzema osobami w ich miejscu zamieszkania. Pomoc opiekuna umożliwi bliskim osób niesamodzielnych funkcjonowanie w społeczeństwie, np. podjęcie pracy lub nauki.</p>	
Szacunkowa wartość projektu	482 100,00 zł	
Przewidywane źródła finansowania	RPO WP 2014-2020: Działanie 6.2.2. Rozwój usług społecznych	
Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	EFS – 85% wydatków kwalifikowalnych Budżet państwa - 10% wydatków kwalifikowalnych	
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych podstawą aktywnego i świadomego społeczeństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie oferty usług społecznych, - tworzenie możliwości do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji mieszkańców. <p>2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja i integracja seniorów i osób niepełnosprawnych - tworzenie warunków pozwalających na pozostawanie osób niesamodzielnych w środowisku zamieszkania - tworzenie warunków sprzyjających powrotowi na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych oraz opiekunów osób niesamodzielnych - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa. 	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu: - liczba zatrudnionych specjalistów	5 os.

- liczba przeprowadzonych szkoleń	1 szt.
- liczba godzin zapewnionej opieki dziennej	168 godz./miesięcznie
- liczba godzin opieki pielęgniarskiej i fizjoterapeutycznej	52 godz./miesięcznie
Wskaźniki rezultatu:	
- liczba osób korzystających z opieki dziennej w ośrodku	15 os.
- liczba osób korzystających z opieki całodobowej w domu	3 os.
- liczba przeszkolonych osób	8 os.
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, list obecności, umów o pracę, certyfikatów/zaświadczeń. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.	

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 3

Nazwa przedsięwzięcia	PLACÓWKA POBYTU CAŁODOBOWEGO
Lokalizacja	ul. Szkolna 1
Podmiot realizujący	Gmina Brusy
Zakres czasowy realizacji	X.2020 – VI.2023
Opis przedsięwzięcia	<p>Przedstawiciele służb zajmujących się pomocą społeczną na terenie Brus dostrzegają potrzebę rozwinięcia oferty wsparcia kierowanego do osób niesamodzielnych i ich opiekunów faktycznych. W najbliższej okolicy nie ma bowiem placówki, w której mogliby zamieszkać mieszkańcy potrzebujący stałej opieki, która z różnych powodów nie może zostać im zapewniona.</p> <p>W związku z powyższym planuje się utworzenie 3 miejsc w ośrodku pobytu całodobowego. W placówce zapewniona zostanie pomoc w realizacji podstawowych potrzeb życiowych osób starszych lub niepełnosprawnych przy równoczesnym zatrzymaniu ich w środowisku zamieszkania. Opiekę nad pensjonariuszami sprawować będzie czterech przeszkolonych opiekunów.</p>
Szacunkowa wartość projektu	402 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	RPO WP 2014-2020: Działanie 6.2.2. Rozwój usług społecznych

Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	EFS – 85% wydatków kwalifikowalnych Budżet państwa - 10% wydatków kwalifikowalnych	
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych podstawą aktywnego i świadomego społeczeństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie oferty usług społecznych. <p>2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja i integracja seniorów i osób niepełnosprawnych - tworzenie warunków pozwalających na pozostawanie osób niesamodzielnych w środowisku zamieszkania - tworzenie warunków sprzyjających powrotowi na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych oraz opiekunów osób niesamodzielnych - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa. 	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu: - liczba zatrudnionych opiekunek.	4 os.
	Wskaźniki rezultatu: - liczba osób korzystających z opieki całodobowej.	3 os.
	Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, list obecności, umów o pracę. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.	

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 4

Nazwa przedsięwzięcia	CENTRUM WSPARCIA RODZINY
Lokalizacja	ul. Szkolna 1
Podmiot realizujący	Gmina Brusy, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Ty i Ja”
Zakres czasowy realizacji	X.2020 – XII.2022
Opis przedsięwzięcia	Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano wiele problemów społecznych, które w istotny sposób wpływają na funkcjonowanie rodzin. Można do nich zaliczyć między innymi: trudności opiekuńczo-wychowawcze rodzin, przemoc domową, dziedziczenie wykluczenia społecznego, trudności materialne rodzin, o czym świadczy wysoki odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz duży udział uczniów korzystających z dożywiania. Na analizowanym obszarze obecnie brak form uczestnictwa w działaniach kształcących, podnoszących umiejętności społeczne, wychowawcze i edukacyjne.

Projekt zakłada powstania Centrum Wsparcia Rodziny, które będzie świadczyć kompleksową pomoc dla rodzin i składa się z następujących modułów:

- Moduł I Warsztaty umiejętności rodzicielskich,
- Moduł II Świetlica opiekuńczo – specjalistyczna,
- Moduł III Poradnictwo specjalistyczne,
- Moduł IV Warsztaty edukacyjne dla rodzin,
- Moduł V Grupa wolontariacka.

Moduł I Warsztaty umiejętności rodzicielskich

W ramach niniejszego modułu planuje się stworzenie grupy szkoleniowej, która spotykać się będzie celem podnoszenia umiejętności rodzicielskich i wspierania rodzin w prawidłowym pełnieniu swoich funkcji.

Moduł II Świetlica opiekuńczo – specjalistyczna

W świetlicy odbywać się będą zajęcia o charakterze socjoterapeutycznym i aktywizująco-profilaktycznym. Planuje się funkcjonowanie świetlicy przez 60 godzin miesięcznie (5 razy w tygodniu po 3 godziny dziennie). W czasie pobytu dzieci w świetlicy zostanie im zapewniony posiłek dostosowany do pory dnia.

Moduł III Poradnictwo specjalistyczne

W ramach niniejszego modułu planuje się organizację dyżurów specjalisty, które zapewnią spersonalizowane wsparcie psychologiczne opiekunom faktycznym, poradnictwo rodzinne oraz poradnictwo prawne. Dyżury specjalistów planowane są na 20 godzin w miesiącu.

Moduł IV Warsztaty edukacyjne dla rodzin

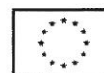
W ramach modułu V zakłada się wspieranie rodzin w organizacji czasu wolnego, które zostanie zapewnione dzięki organizacji cyklu warsztatów rodzinnych. Raz w miesiącu odbywały się będą tematyczne warsztaty edukacyjne dla rodzin (m. in. zajęcia kulinarne, promocja zdrowego stylu życia, kulturalne, regionalne, czytelnicze, rękodzieła itp.). Część zajęć poprowadzą zatrudnieni trenerzy, natomiast część warsztatów przeprowadzona zostanie przez społeczność lokalną (w ramach wolontariatu) oraz organizacje pozarządowe wybrane z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania podmiotów. Podczas warsztatów zostaną zapewnione materiały niezbędne do ich przeprowadzenia oraz poczęstunek.

Moduł V Grupa wolontariacka

Planuje się utworzenie grupy wolontariackiej, aktywizującej zarówno osoby starsze jak i młodzież do wspólnych działań społecznych.

	Nadrzędnym celem działania grupy będzie aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wzmacnianie więzi międzypokoleniowych.	
Szacunkowa wartość projektu	294 000,00 zł	
Przewidywane źródła finansowania	RPO WP 2014-2020: Działanie 6.2.2. Rozwój usług społecznych	
Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	EFS – 85% wydatków kwalifikowalnych Budżet państwa - 10% wydatków kwalifikowalnych	
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych podstawą aktywnego i świadomego społeczeństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie oferty usług społecznych, - tworzenie możliwości do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji mieszkańców. <p>2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja i integracja seniorów i osób niepełnosprawnych - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa. 	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu:	
	- liczba przeprowadzonych warsztatów	25 szt.
	- liczba godzin funkcjonowania świetlicy	60 godz./miesięcznie
	- liczba godzin poradnictwa specjalistycznego	20 godz./miesięcznie
	- liczba spotkań grupy wolontariackiej	24 szt.
	Wskaźniki rezultatu	
	- liczba uczestników warsztatów	44 os.
	- liczba dzieci korzystających z opieki w świetlicy	18 os.
	- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	30 os.
- liczba zrealizowanych przedsięwzięć przez grupę wolontariacką	4 szt.	
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, list obecności. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.		

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 5	
Nazwa przedsięwzięcia	REMONT CZĘŚCI WSPÓLNYCH BUDYNKU MIESZKALNEGO I ZAGOSPODAROWANIE BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA
Lokalizacja	ul. Chełmowska 4
Podmiot realizujący	Gmina Brusy
Zakres czasowy realizacji	IX.2019 – IX.2020
Opis przedsięwzięcia	<p>W budynku z lat 1910-1920 znajdują się 4 mieszkania komunalne o bardzo niskim standardzie. Teren wokół budynku jest zaniedbany i wymaga zagospodarowania na cele wspólnego użytkowania. Ze względu na zły stan techniczny budynku i zaniedbane podwórko, jego okolica charakteryzuje się słabym wizerunkiem wśród mieszkańców miasta.</p> <p>Zadanie obejmie remont elementów wspólnych budynku komunalnego przy ul. Chełmowskiej 4. Prace remontowe będą obejmować między innym:</p> <ul style="list-style-type: none"> -termomodernizację budynku -odnowienie/remont klatki schodowej, -remont dachu, -wiatrołap, -wymianę drzwi wejściowych do budynku - zagospodarowanie bezpośredniego otoczenia budynku na cele wspólnego użytkowania. <p>Dodatkowo zakłada się zapewnienie każdemu z lokali sanitariatu oraz kuchni.</p> <p>Planuje się konsultowanie z mieszkańcami zakresu prac związanych z zagospodarowaniem terenu oraz ich udział w pracach związanych z nasadzeniem zieleni i montowaniem elementów małej architektury. Zrealizowanie zadania wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców budynku, a także pozytywnie wpłynie na poziom estetyki przestrzeni publicznej.</p>
Szacunkowa wartość projektu	320 000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	RPO WP 2014-2020: Działanie 8.1.2. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w miastach poza Obszarem Metropolitalnym Trójmiasta
Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	EFRR – 85% wydatków kwalifikowalnych

Zgodność z celami i kierunkami działań	3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców - poprawa stanu technicznego budynków, termomodernizacja budynków, - tworzenie miejsc sprzyjających spędzaniu wolnego czasu na świeżym powietrzu, - poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności przestrzeni.	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu:	
	- liczba wyremontowanych budynków	1 szt.
	- liczba budynków objętych termomodernizacją	1 szt.
	-powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni przydomowej	50 m ²
	- liczba zamontowanych elementów małej architektury	3 szt.
	Wskaźniki rezultatu:	
	- wzrost efektywności energetycznej budynku	16 %
- liczba osób korzystających z terenów zieleni	15 os./rocznie	
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, dokumentacji technicznej, audytów. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.		

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 6

Nazwa przedsięwzięcia	ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW ZIELENI
Lokalizacja	ul. Szkolna 1, ul. Chełmowska 4
Podmiot realizujący	Gmina Brusy
Zakres czasowy realizacji	IX.2020 – XI.2020
Opis przedsięwzięcia	Projekt zakłada włączenie mieszkańców w działania realizowane w ramach procesu rewitalizacji. Społeczność lokalna zostanie zaangażowana w prowadzone prace, dzięki czemu mieszkańcy będą mieli świadomość, że mają wpływ na otaczającą przestrzeń. Włączenie mieszkańców w planowane prace pozytywnie wpłynie na poczucie odpowiedzialności za otoczenie. Zakłada się włączenie lokalnej społeczności na etapie planowania (wybór pracy w konkursie urbanistyczno-architektonicznym

	<p>zagospodarowania terenu ul. Szkolnej 1) i realizacji (pomoc przy nasadzeniach, pracach związanych z zagospodarowaniem terenów zieleni) zagospodarowania terenów zieleni przy budynkach zlokalizowanych przy ul. Szkolnej 1 i ul. Chełmowskiej 4.</p> <p>Organizacja pozarządowa zakupi zieleń i zaangażuje mieszkańców obszaru rewitalizacji do wyboru miejsc jej nasadzenia. Dodatkowo w konsultacji z urbanistą zostaną zorganizowane warsztaty, mające na celu zaangażowanie społeczności obszaru rewitalizacji w planowanie przestrzeni zieleni wokół ich miejsca zamieszkania.</p> <p>Planuje się zaangażowanie mieszkańców w odnowienie budynków garażowych przy zapewnieniu im przez Gminę Brusy niezbędnych do tego materiałów.</p> <p>Dodatkowo planuje się ustawienie w miejscach gdzie zagospodarowane zostaną tereny zieleni wykonanych w drewnie rzeźb przedstawiających postacie z kaszubskich legend i wierzeń. Mieszkańcy obszaru objętego rewitalizacją zostaną zaangażowani w wybór miejsc w których docelowo miałyby się znaleźć przedmiotowe rzeźby oraz ich malowanie. Z czasem rzeźby staną się integralną częścią przestrzeni miejskiej oraz zjawiskiem społecznym.</p>	
Szacunkowa wartość projektu	30 000,00 zł	
Przewidywane źródła finansowania	Cross – financing (instrument elastyczności)	
Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	Środki organizacji pozarządowej, Środki własne	
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją</p> <ul style="list-style-type: none"> - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa. <p>3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie miejsc sprzyjających spędzaniu wolnego czasu na świeżym powietrzu, - poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności przestrzeni. 	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu:	
	-powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni przydomowej	5 000 m ²
	- liczba zamontowanych elementów małej architektury	10 szt.
	Wskaźniki rezultatu:	
	- liczba mieszkańców zaangażowanych w prace przy projekcie	8 os.

- liczba osób korzystających z terenów zieleni	70 os./rocznie
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, dokumentacji technicznej. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.	

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 7	
Nazwa przedsięwzięcia	UTWORZENIE NOWEGO ODDZIAŁU PRZEDSZKOLNEGO W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. JANA PAWŁA II W BRUSACH
Lokalizacja	ul. Ogrodowa 2 (poza obszarem rewitalizacji)
Podmiot realizujący	Gmina Brusy
Zakres czasowy realizacji	2017-2020
Opis przedsięwzięcia	<p>Poważnym problemem Brus jest zbyt mała liczba miejsc w przedszkolach. W związku z tym część matek nie mogło wrócić do pracy zawodowej po urodzeniu dziecka. Z tego powodu uznano, że konieczne jest stworzenie nowego oddziału przedszkolnego przy działającej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Brusach. Mimo tego, że przedsięwzięcie zlokalizowane jest poza obszarem rewitalizacji będzie przyczyniać się do rozwiązania problemów na nim występujących.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się drobne prace remontowe, wyposażenie nowej sali oraz zatrudnienie wychowawców. Dzięki przeprowadzonym pracom możliwe będzie stworzenie 25 nowych miejsc przedszkolnych. Utworzenie oddziału przy obecnie funkcjonującym przedszkolu pozwoli na efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury.</p>
Szacunkowa wartość projektu	320 000,00
Przewidywane źródła finansowania	Środki własne
Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	100% środków własnych
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych podstawą aktywnego i świadomego społeczeństwa</p> <p>- poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej.</p> <p>2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją</p>

	- tworzenie warunków sprzyjających powrotowi na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych oraz opiekunów osób niesamodzielnych	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu: - liczba zatrudnionych nauczycieli	2 os.
	Wskaźniki rezultatu: - liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną	25 os./rocznie
	Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, list obecności, umów o pracę. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.	

KARTA PODSTAWOWEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO NR 8

Nazwa przedsięwzięcia	REMONT, PRZEBUDOWA I ROZBUDOWA CENTRUM KULTURY I BIBLIOTEKI IM. JANA KARNOWSKIEGO W BRUSACH
Lokalizacja	ul. Dworcowa 18
Podmiot realizujący	Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach
Zakres czasowy realizacji	2018 - 2020
Opis przedsięwzięcia	<p>Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach jest jedyną placówką, która w swojej ofercie ma zajęcia adresowane do wszystkich mieszkańców, przez co pełni bardzo istotną rolę w życiu społeczno-kulturalnym Brus. Budynek CKiB w Brusach jest również siedzibą organizacji pozarządowych działających na obszarze rewitalizacji. Obecnie stan techniczny obiektu nie jest zadowalający, remontu wymaga elewacja wraz z stolarką okienną i drzwiową, instalacje, jak i wnętrza pomieszczeń. Istnieje również potrzeba przystosowania go do potrzeb osób dotkniętych niepełnosprawnością, które obecnie mają ograniczony dostęp do budynku.</p> <p>Przedsięwzięcie obejmuje remont, przebudowę i rozbudowę budynku CKiB wraz z termomodernizacją. Prace prowadzone będą w trzech etapach. Pierwszy etap obejmować będzie remont sali widowiskowej (m. in. podłogi, ściany, sufity, instalacje, scena oraz zaplecze sceny). Kolejnym etapem będzie zamontowanie platformy pionowej w sali widowiskowej, dzięki której zostanie zapewniony dostęp do sceny oraz pomieszczeń przeznaczonych na naukę gry na instrumentach dla osób niepełnosprawnych. Jako ostatni etap zaplanowano przebudowę i rozbudowę pozostałej części obiektu, dzięki której zostanie zwiększona powierzchnia czytelnicy, pomieszczeń bibliotecznych i magazynowych.</p> <p>W budynku zostanie zamontowana winda łącząca parter i piętro, planowane jest także dostosowanie łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przewiduje się rozbudowanie tzw. galerii o jedną</p>

	kondygnację, która zostanie wykorzystana na pomieszczenia biurowe i gospodarcze.	
Szacunkowa wartość projektu	4 135 000,00 zł	
Przewidywane źródła finansowania	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa Priorytet 2 Infrastruktura Bibliotek 2016-2020	
Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania	Budżet państwa – 75% wydatków kwalifikowalnych	
Zgodność z celami i kierunkami działań	<p>1. Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych podstawą aktywnego i świadomego społeczeństwa</p> <p>- wspieranie rozwoju i funkcjonowania instytucji kultury,</p> <p>3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców</p> <p>- likwidowanie barier architektonicznych,</p> <p>- poprawa stanu technicznego budynków, termomodernizacja budynków.</p>	
Sposób oceny osiągnięcia rezultatów	Wskaźniki produktu:	
	- liczba wyremontowanych budynków	1 szt.
	- liczba budynków objętych termomodernizacją	1 szt.
	- powierzchnia pomieszczeń przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	600 m ²
	- powierzchnia pomieszczeń zaadaptowanych na cele społeczne	100 m ²
	Wskaźniki rezultatu:	
- liczba osób korzystających z zajęć.	50 os./rocznie	
Dane do oszacowania wartości wskaźników gromadzone będą na podstawie raportów, faktur, protokołów, dokumentacji technicznej, audytów. Ocena dokonywana będzie po zakończeniu okresu realizacji projektu oraz w czasie końcowej ewaluacji Programu.		

9.2. UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

PROJEKT 1

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Brusy

Zakres czasowy realizacji: 2023

Lokalizacja: ul. Dworcowa/ ul. Na Zaborach

Planuje się zagospodarowanie przestrzeni publicznej zlokalizowanej pomiędzy parkingiem przy Urzędzie Miejskim w Brusach a ul. Dworcową. Zakres zadania będzie obejmować wykonanie odwodnienia terenu, montaż oświetlenia, utwardzenie terenu, nasadzenie zieleni oraz wyposażenie w elementy małej architektury. Przy elewacjach budynków ma powstać konstrukcja do podtrzymania roślinności zimozielonej.

Zrealizowanie zadania doprowadzi do powstania nowego miejsca spotkań, sprzyjającego spędzaniu czasu wolnego przez całe rodziny na świeżym powietrzu oraz integracji społecznej. Nowopowstała przestrzeń będzie dostosowana do organizacji lokalnych wydarzeń kulturalnych takich jak koncerty, spektakle, festyny czy inne występy.

Szacunkowa wartość: 750 000,00 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją
  - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa.
3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców
  - tworzenie miejsc sprzyjających spędzaniu wolnego czasu na świeżym powietrzu,
  - poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności przestrzeni,
  - poprawa bezpieczeństwa.

PROJEKT 2

Przebudowa 3 ulic w Brusach

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Brusy

Zakres czasowy realizacji: 2017-2023

Lokalizacja: ulice Wybickiego, Harcerska i Na Zaborach

Obecny stan techniczny przedmiotowych ulic jest niezadowolający. Ulice Harcerska i Wybickiego są ostatnimi ulicami obszaru rewitalizacji, które nie posiadają utwardzonej nawierzchni, brakuje tam również wydzielonych ciągów pieszych. Ulica Na Zaborach wymaga modernizacji nawierzchni oraz zniszczonego chodnika. Inwestycja jest konieczna dla poprawienia jakości życia mieszkańców, a także komfortu i bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Zadanie będzie obejmowało budowę i przebudowę ulic wraz z systemem odwodnienia. Nowopowstałe chodniki będą dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Szacunkowa wartość: 1 000 000,00 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców
  - likwidowanie barier architektonicznych,
  - przebudowa infrastruktury komunikacyjnej,

- poprawa bezpieczeństwa.

PROJEKT 3

System monitoringu centrum miasta

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Brusy

Zakres czasowy realizacji: 2023

Lokalizacja: Okolice Placu Jana Pawła II

Potrzeba realizacji zadania wynika z częstych aktów wandalizmu i dewastacji centrum miasta. W ramach zadania planuje się instalację około 20 kamer. Realizacja zadania wpłynie na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców i osób spędzających czas w centrum Brus, doprowadzi do ograniczenia aktów dewastacji przestrzeni publicznej.

Szacunkowa wartość: 200 000,00 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców

- poprawa bezpieczeństwa.

PROJEKT 4

Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Gmina Brusy

Zakres czasowy realizacji: 2023

Lokalizacja: ul. Gdańska

W ramach przedsięwzięcia zaplanowane jest zagospodarowanie terenu w pobliżu budynku Wspólnoty Mieszkaniowej „Stara Szkoła”. Przewiduje się utworzenie placu zabaw oraz zamontowanie urządzeń siłowni zewnętrznej i nasadzenie zieleni. W zaplanowanie zagospodarowania terenu oraz prace przy nasadzeniach zostaną zaangażowani mieszkańcy obszaru. Będzie to miało pozytywny wpływ na wyrobienie poczucia odpowiedzialności za otaczającą przestrzeń.

Szacunkowa wartość: 50 000,00 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

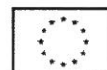
2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją

- integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa.

3. Przestrzeń publiczna odpowiadająca potrzebom mieszkańców

- tworzenie miejsc sprzyjających spędzaniu wolnego czasu na świeżym powietrzu,

- poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności przestrzeni.

PROJEKT 5**Poszerzenie oferty Centrum Kultury i Biblioteki w Brusach**

Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu: Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach

Zakres czasowy realizacji: 2021

Lokalizacja: ul. Dworcowa 18

Projekt przewiduje rozszerzenie oferty Centrum Kultury i Biblioteki w Brusach o zajęcia klubów: filmowego i fotograficznego.

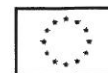
W ramach klubu filmowego przewiduje się organizację zajęć przeznaczonych dla miłośników kina w różnym wieku, którzy nie tylko pragną pogłębić swoje wiadomości w dziedzinie sztuki filmowej, ale zamierzają także brać czynny udział w popularyzowaniu wartościowych zjawisk artystycznych. Pokazy będą się odbywać raz w tygodniu, prezentowane będą utwory o wysokich walorach artystycznych, poprzedzone fachową prelekcją i zakończone dyskusją. Zaplanowano także spotkania z teoretykami, krytykami, twórcami filmowymi, aktorami, ludźmi sztuki i nauki. Po projekcji filmów skierowanych do najmłodszej grupy odbiorców przewidziano organizację warsztatów plastycznych we współpracy z sekcją plastyczną, poruszających tematykę wyświetlanych obrazów. W sezonie wakacyjnym możliwe będzie organizowanie spotkań klubu w formie kina plenerowego organizowanego w jednej z przestrzeni publicznych miasta.

Klub fotograficzny ma na celu propagowanie fotografii jako sposobu na spędzanie wolnego czasu. Zajęcia przeznaczone głównie dla młodzieży, w formie cyklicznych spotkań, na których uczestnicy będą poznawać nowe techniki fotografowania, omawiać zdjęcia i dyskutować o fotografii. Działalność klubu skupiać się będzie na rozwijaniu pasji i wiedzy uczestników poprzez rozmowy i prezentacje twórczości zarówno członków klubu jak i nagradzanych fotografów. Zaplanowano także projekty i plenery fotograficzne jako element praktyczny zajęć, dzięki którym uczestnicy będą mieć okazję do integracji, poznania nie tylko możliwości swoich aparatów i kamer, ale także atrakcyjnych krajobrazów w mieście i całej gminie Brusy. Przewidziano również organizację lokalnych wystaw, konkursów oraz licznych prelekcji zachęcających do rozpoczęcia przygody z fotografią.

Szacunkowa wartość: 20 000,00 zł

Zgodność z celami i kierunkami działań:

1. Dostęp do usług społecznych, kulturalnych i oświatowych podstawą aktywnego i świadomego społeczeństwa
  - wspieranie rozwoju i funkcjonowania instytucji kultury,
  - tworzenie możliwości do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji mieszkańców.
2. Włączenie społeczne osób zagrożonych marginalizacją
  - integracja społeczna, w tym międzypokoleniowa.

10. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE

Realizacja przewidzianych przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest kosztownym procesem i wymaga znacznych nakładów finansowych, których jednostki samorządu terytorialnego z reguły nie są w stanie zapewnić, przy wyłącznym udziale własnych środków. Dlatego też ważne jest zdywersyfikowanie źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych, z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych. Przewidywane źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć zostały przedstawione w poniższej tabeli.

TABELA 15. INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI Z PODZIAŁEM NA ŹRÓDŁA FINANSOWANIA [W ZŁ]

Źródło finansowania	Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące ze środków własnych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące z innych źródeł	Suma
Tytuł projektu					
PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE					
ADAPTACJA CZĘŚCI BUDYNKU PRZY ULICY SZKOLNEJ 1 W BRUSACH NA CELE SPOŁECZNE	0,00	530 250,00	3 004 750,00	0,00	3 535 000,00
UTWORZENIE PLACÓWKI POBYTU DZIENNEGO	48 210,00	24 105,00	409 785,00	0,00	482 100,00
PLACÓWKA POBYTU CAŁODOBOWEGO	40 200,00	20 100,00	341 700,00	0,00	402 000,00
CENTRUM WSPARCIA RODZINY	29 400,00	14 700,00	249 900,00	0,00	294 000,00
REMONT CZĘŚCI WSPÓLNYCH BUDYNKU MIESZKALNEGO I ZAGOSPODAROWANIE BEZPOŚREDNIEGO OTOCZENIA	0,00	48 000,00	272 000,00	0,00	320 000,00
ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW ZIELENI	0,00	4 000,00	0,00	26 000,00	30 000,00
UTWORZENIE NOWEGO ODDZIAŁU PRZEDSZKOLNEGO W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. JANA PAWŁA II W BRUSACH	0,00	320 000,00	0,00	0,00	320 000,00
REMONT, PRZEBUDOWA I ROZBUDOWA CENTRUM KULTURY I BIBLIOTEKI IM. JANA	3 101 250,00	1 033 750,00	0,00	0,00	4 135 000,00

KARNOWSKIEGO W BRUSACH					
UZUPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE					
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	0,00	750 000,00	0,00	0,00	750 000,00
PRZEBUDOWA 3 ULIC W BRUSACH	0,00	1 000 000,00	0,00	0,00	1 000 000,00
SYSTEM MONITORINGU CENTRUM MIASTA	0,00	200 000,00	0,00	0,00	200 000,00
BUDOWA PLACU ZABAW I SIŁOWNI ZEWNĘTRZNEJ	0,00	50 000,00	0,00	0,00	50 000,00
POSZERZENIE OFERTY CENTRUM KULTURY I BIBLIOTEKI W BRUSACH	0,00	20 000,00	0,00	0,00	20 000,00
Razem:	3 219 060,00	4 014 905,00	4 278 135,00	26 000,00	11 538 100,00

Źródło: opracowanie własne

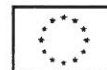

11. MECHANIZMY ZAPEWNIAJĄCE KOMPLEMENTARNOŚCI

Jednym z kluczowych elementów programowania procesu rewitalizacji jest zapewnienie komplementarności pomiędzy zaplanowanymi przedsięwzięciami. Wyłącznie dzięki spełnieniu tego wymogu programowany proces w sposób kompleksowy rozwiąże sytuację problemową, a podjęta interwencja oddziaływać będzie na cały obszar rewitalizacji. W związku z powyższym przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 są komplementarne w aspekcie: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, źródeł finansowania oraz międzyokresowym.

11.1. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Zapewnienie komplementarności przestrzennej realizowanych przedsięwzięć ma kluczowe znaczenie dla przeprowadzenia skutecznego procesu rewitalizacji. Rozproszenie przestrzenne projektów mogłoby bowiem doprowadzić do fragmentacji działań rewitalizacyjnych, czego efektem byłoby jedynie ich punktowe oddziaływanie, co uniemożliwiłoby istotną poprawę sytuacji kryzysowej występującej na danym obszarze. Wszystkie zaplanowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 przedsięwzięcia zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji. Wyjątkiem jest przedsięwzięcie nr 7 Utworzenie nowego oddziału przedszkolnego w Przedszkolu nr 1 w Brusach, które zlokalizowane jest w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru. Należy jednak zaznaczyć, że realizacja zadania przyczyni się do poprawy sytuacji obszaru rewitalizacji, a jego lokalizacja podyktowana jest chęcią pełnego wykorzystania istniejącej już infrastruktury. Zaplanowane w niniejszym dokumencie projekty wzajemnie się uzupełniają, więc zachodzić będzie pomiędzy nimi efekt synergii, głównie ze względu na to, że realizacja zadań o charakterze społecznym połączona jest z inwestycjami infrastrukturalnymi. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć będzie oddziaływać na cały obszar rewitalizacji, tym samym zdiagnozowane na wstępnym etapie tworzenia Programu problemy zostaną rozwiązane u źródła, dzięki czemu nie będą się one przenosiły w pozostałych częściach miasta, czy gminy.

RYSUNEK 38. PRZYBLIŻONE LOKALIZACJE PRZEDSIĘWZIĆ REWITALIZACYJNYCH GMINY BRUSY

Obszar rewitalizacji gminy Brusy**Legenda**

- projekty podstawowe
- projekty uzupełniające
- obszar rewitalizacji

100 0 100 200 300 400 m

Źródło: opracowanie własne

11.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty rewitalizacyjne zaplanowane w niniejszym dokumencie dopełniają się tematycznie. Realizacja przedsięwzięć przyczyni się do poprawy sytuacji we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W poniższej tabeli przedstawiono w jaki sposób realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych wpłynie na sytuację każdej z wymienionych sfer.

TABELA 16. ODDZIAŁYWANIE POSZCZEGÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH NA RÓŻNE OBSZARY PROBLEMOWE

PROJEKTY	SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU											
	SPOŁECZNA				OBSZAR PROBLEMOWY						TECHNICZNA	
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	przystępność	starczenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	funkcjonowanie przedsiębiorstw	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy		
PODSTAWOWE												
1. Adaptacja części budynku przy ul. Szkolnej 1 na cele społeczne	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓		
2. Utworzenie placówki pobytu dziennego	✓	✓	✓		✓	✓						
3. Utworzenie placówki pobytu całodobowego	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
4. Centrum Wsparcia Rodziny	✓		✓	✓	✓							
5. Remont części wspólnych budynków mieszkalnych i zagospodarowanie bezpośredniego otoczenia	✓					✓			✓	✓		

PROJEKTY	SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU											
	SPOŁECZNA				GOSPODARZA				PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA		ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA
	OBSZAR PROBLEMOWY											
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	przystępność	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	funkcjonowanie podmiotów gospodarczych	jakość przestrzeni publicznych			stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy
UZUPEŁNIAJĄCE												
6. Zagospodarowanie terenów zieleni						✓			✓		✓	
7. Stworzenie nowego oddziału przedszkolnego w Przedszkolu nr 1 w Brusach		✓							✓			
8. Remont, przebudowa i rozbudowa Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach			✓	✓							✓	
1. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej									✓		✓	
2. Przebudowa 3 ulic w Brusach			✓							✓		
3. System monitoringu centrum miasta				✓						✓		

PROJEKTY	SFERA FUNKCJONOWANIA OBSZARU													
	SPOŁECZNA				GOSPODARZA				PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA		ŚRODOWISKOWA		TECHNICZNA	
	ubóstwo	bezrobocie	wykluczenie społeczne	przystępność	starzenie się społeczeństwa	integracja i aktywność społeczna	funkcjonowanie podmiotów gospodarczych	jakość przestrzeni publicznych	stan środowiska przyrodniczego	stan techniczny zabudowy				
4. Budowa placu zabaw i siłowni zewnętrznej			✓			✓								
5. Poszerzenie oferty Centrum Kultury i Biblioteki w Brusach	✓		✓		✓					✓				

Źródło: opracowanie własne

11.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

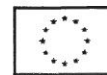
Zapewnienie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej należy rozumieć jako wypracowanie takiego systemu zarządzania wdrażaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji, który pozwoli na sprawne i skuteczne zrealizowanie zamierzonych celów. System ten musi opierać się przede wszystkim na współdziałaniu w procesie rewitalizacji jak najszerszego grona interesariuszy.

Od dnia uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 na terenie gminy Brusy rozpocznie swoją działalność Komitet Rewitalizacji, którego skład oraz kompetencje zostały opisane w rozdziale 13. Wdrażanie i monitoring. Komitet będzie odpowiedzialny za wdrażanie i monitoring procesu rewitalizacji w mieście Brusy. Zważywszy na zróżnicowany skład Komitetu zostanie zagwarantowana współpraca pomiędzy przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Brusach, gminnych jednostek organizacyjnych, placówek oświatowych i kulturalnych, mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. Funkcjonowanie tak skonstruowanego zespołu zapewni skuteczne wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć, ponieważ zostanie zapewnione pole do współpracy pomiędzy interesariuszami, a dzięki wspólnej wymianie informacji będą mogli zdiagnozować zagrożenia, które mogą napotkać na drodze do osiągnięcia celów i znaleźć skuteczne rozwiązanie.

11.4. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Zadania przewidziane do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 będą finansowane zarówno z dostępnych środków własnych realizujących dany projekt podmiotów, jak i możliwych do pozyskania środków zewnętrznych, czy zaangażowaniu organizacji pozarządowych. Przewidywane źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć zostały zamieszczone w kartach projektów w rozdziale 9. Katalog projektów rewitalizacyjnych.

Szczególnie duże możliwości w pozyskaniu funduszy zewnętrznych na współfinansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych dostrzega się w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, w ramach którego zostały przeznaczone środki na zadania rewitalizacyjne, głównie z działania Działanie 8.1.2. *Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w miastach poza Obszarem Metropolitalnym Trójmiasta* oraz 6.2.2. *Rozwój usług społecznych*. Charakter zaplanowanych działań rewitalizacyjnych pozwala na łączenie środków pozyskiwanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

11.5. KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W celu wykazania spełnienia wymogu komplementarności międzyokresowej, przeanalizowano dotychczasowo zrealizowane na terenie gminy Brusy projekty finansowane ze środków zewnętrznych. Gmina Brusy posiada bowiem doświadczenie w realizacji ww. projektów, efektywnie wykorzystując pojawiające się możliwości ich finansowania. Wpłynęło to na znaczną poprawę jakości i warunków życia wielu mieszkańców gminy.

W poprzednim okresie finansowania, tj. w latach 2007-2013, gmina Brusy nie realizowała inwestycji w oparciu o Lokalny Program Rewitalizacji (brak opracowanego Programu). Wyszczególnione w poniższej tabeli projekty to zadania mające jedynie charakter rewitalizacyjny, a ich kontynuacją będą projekty zaplanowane w niniejszym dokumencie.

TABELA 17. WYKAZ PROJEKTÓW O CHARAKTERZE REWITALIZACYJNYM, KTÓRE ZREALIZOWANE ZOSTAŁY NA TERENIE GMINY BRUSY.

Nawa projektu	Lata realizacji	Wartość inwestycji	Źródło finansowania
Przebudowa z rozbudową budynku socjalno-sportowego przy ul. Armii Krajowej w Brusach wraz z zagospodarowaniem terenu	2009	1.798.731,09	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Poprawa jakości lokalnej sieci drogowej na terenie powiatu chojnickiego poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 2610G na odcinku Brusy - Kosobudy	2010	3.003.566,94 (w tym gmina Brusy: 1.082.832,52)	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013
Mikroprzedszkola na terenie gminy Brusy szansą na równy start w edukacji szkolnej	2009-2011	998.938,80	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
Szansa dla uczniów i uczennic - kompleksowy program wsparcia dla dzieci z terenu gminy Brusy w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych	2011-2013	342.899,10	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
Podniesienie jakości świadczonych usług medycznych poprzez przebudowę i rozbudowę ośrodka zdrowia w Brusach wraz z wyposażeniem	2012-2014	3.562.555,97	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013

Nawa projektu	Lata realizacji	Wartość inwestycji	Źródło finansowania
Modernizacja systemu ogrzewania z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych wraz z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej w Brusach	2013-2014	3.568.163,83	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Przebudowa parkingu i urządzenie zieleni w obrębie ulic Młyńskiej i Na Zaborach w Brusach	2014	1.341.208,84	Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”
Aktywność drogą do sukcesu	2008-2014	726.390,68	Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Brusach.

W 2010 roku gmina Brusy zrealizowała także inwestycję pn.: „Rewitalizacja historycznego układu przestrzennego wsi Męcikał sposobem na wzrost atrakcyjności turystycznej i poprawę bezpieczeństwa miejscowości”. Została ona współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013. Celem inwestycji była rewitalizacja przestrzeni wraz z poprawą bezpieczeństwa poprzez budowę ciągów pieszo – rowerowych, budowę nawierzchni drogowych oraz budowę kładki na rzece Brdzie w miejscu dawnego, starego mostu w miejscowości Męcikał. Wydzielenie odrębnego przejścia przez Brdę (z dala od ruchliwej drogi wojewódzkiej nr 235) wpłynęło na zwiększenie bezpieczeństwa zarówno mieszkańców, jak i turystów i tym samym przyczyniło się do poprawy atrakcyjności turystycznej wsi oraz jakości życia mieszkańców przez podniesienie funkcji publicznej i rekreacyjnej. Poprawa bezpieczeństwa, poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych czy przebudowa infrastruktury komunikacyjnej to także cele zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy. Gmina Brusy efektywnie dąży do ich realizacji poprzez ukierunkowanie interwencji na obszary problemowe.

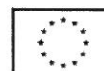
W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy zaplanowano wiele inwestycji mających na celu przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom społecznym, np. utworzenie placówki opieki dla osób potrzebujących czy ośrodka wsparcia rodzin w prawidłowym pełnieniu swoich funkcji. W tym celu zaadaptowana zostanie część budynku zlokalizowanego przy ul. Szkolnej 1. Projekt ten nawiązuje do zadania „Podniesienie jakości świadczonych usług medycznych poprzez przebudowę i rozbudowę ośrodka zdrowia

w Brusach wraz z wyposażeniem” czy „Modernizacja systemu ogrzewania z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych wraz z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej w Brusach”, ale także do zrealizowanych projektów o charakterze społecznym, m.in.: „Aktywność drogą do sukcesu” czy „Mikroprzedszkola na terenie gminy Brusy szansą na równy start w edukacji szkolnej”. Realizacja pierwszego z wymienionych projektów wpłynęła na poprawę dostępności do podstawowych usług medycznych, co z kolei przyczyniło się do rozpoczęcia systematycznego wzrostu dostępności lokalnej infrastruktury społecznej. Tym samym wzmocnione zostały struktury społeczne w gminie Brusy. Inwestycja z zakresu adaptacji budynku na cele społeczne oraz utworzenie w nim placówek opiekuńczych to kolejny etap rozbudowy infrastruktury społecznej na terenie miasta celem wzmocnienia wsparcia dla najbardziej potrzebujących mieszkańców obszaru kryzysowego i zwiększenia dostępności do budynków użyteczności publicznej. W ramach planowanego przedsięwzięcia planuje się podniesienie efektywności energetycznej budynku w którym mają docelowo powstać ww. placówki, co z kolei jest powiązane z drugą z wymienionych inwestycji - termomodernizacją budynków użyteczności publicznej. Celem termomodernizacji była i jest poprawa warunków życia mieszkańców, głównie dzięki systematycznemu zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Zrealizowane projekty o charakterze społecznym skierowane były do grup społecznych wymagających wsparcia, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. I tak, celem projektu „Aktywność drogą do sukcesu” było zwiększenie aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej kobiet z terenu miasta i gminy Brusy pozostających bez pracy, korzystających z pomocy społecznej, a w konsekwencji zwiększenie ich szans na rynku pracy. Celem „Mikroprzedszkola na terenie gminy Brusy szansą na równy start w edukacji szkolnej” było natomiast zmniejszenie dysproporcji w zakresie upowszechniania edukacji przedszkolnej. W ramach jednego z przedsięwzięć zaplanowano stworzenie nowego oddziału przedszkolnego w Przedszkolu nr 1 w Brusach – projekt ten można uznać za uzupełnienie przedsięwzięć już zrealizowanych. Podsumowując, gmina Brusy systematycznie realizuje projekty przyczyniające się do minimalizowania wszelkich nierówności, które obniżają sprawność funkcjonowania lokalnego społeczeństwa.

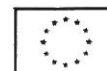
Można zauważyć powiązanie projektu dotyczącego remontu i przebudowy budynku Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach z projektami pn. „Podniesienie jakości świadczonych usług medycznych poprzez przebudowę i rozbudowę ośrodka zdrowia w Brusach wraz z wyposażeniem” czy „Modernizacja systemu ogrzewania z wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych wraz z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej w Brusach”. Przebudowa ośrodka zdrowia pozytywnie wpływała na jakość świadczonych usług medycznych, z których mogą korzystać mieszkańcy Brus, przebudowa Centrum Kultury i Biblioteki w Brusach przyczyni się zaś do poprawy dostępu do oferty kulturalnej miasta.

Projekt dotyczący przebudowy trzech ulic, których stan techniczny obecnie jest niezadawalający został przewidziany jako uzupełniające przedsięwzięcie rewitalizacyjne zaplanowane do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Brusy. Stanowi to kontynuację wcześniej podejmowanych już modernizacji ulic, których celem jest utworzenie sprawnego i funkcjonalnego układu komunikacyjnego. Ma to wpływać na poprawę jakości i komfortu poruszania się, w tym również w kwestii bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Realizowane były także projekty zwiększające funkcjonalność przestrzeni publicznej, czy jakość zabudowy miejskiej.

Obecnie zaplanowane zostały działania, niewątpliwie pozytywnie oddziałujące na każdy badany aspekt, w którym zdiagnozowana została sytuacja kryzysowa. Gmina nieustannie dąży do poprawy warunków życia mieszkańców. Interwencja w ramach niniejszego Programu zostanie skierowana na mieszkańców, którzy z powodu różnych trudności zmagają się z problemami społecznymi, które z kolei negatywnie oddziałują na inne aspekty ich życia. Ponadto, zaplanowane do realizacji projekty, stanowią dopełnienie wielu projektów już zrealizowanych, współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

12. REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI

Warunkiem zapewniającym najlepsze efekty realizacji działań prowadzących do rozwiązania sytuacji problemowej jest osiągnięcie porozumienia pomiędzy wszystkimi stronami, a metodą jego uzyskania jest dialog społeczny. Jedną z najważniejszych form dialogu społecznego (w tym przypadku pomiędzy urzędem a mieszkańcami gminy) są konsultacje społeczne. Służą one nie tylko informowaniu mieszkańców, ale przede wszystkim zasięgnięciu opinii osób zainteresowanych w sprawach dla nich istotnych, wpływających na jakość i warunki ich życia. Katalog interesariuszy procesu rewitalizacji jest szeroki. Bez względu na to, który sektor reprezentują, ważne jest, żeby zaangażowali się oni w proces przywracania do życia obszaru zdegradowanego.

Zasada partnerstwa i partycypacji jest jedną z najważniejszych zasad zgodnie z którymi został opracowany Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023. Głównym założeniem konsultacji przeprowadzanych w Brusach było dotarcie do jak najszerszego grona mieszkańców należących do wszystkich grup wiekowych, oraz zaangażowanie ich do uczestnictwa w pracach nad Programem. Do pracy nad Programem zaproszeni zostali również eksperci zewnętrzni. W prace nad dokumentem, na każdym etapie, aktywnie włączało się szerokie grono interesariuszy, którzy m.in. uczestniczyli w różnego rodzaju spotkaniach, wzięli udział w badaniu ankietowym czy wypełnili kwestionariusz ankiety dotyczący zaplanowanych do realizacji projektów, brali udział w konsultacjach za pośrednictwem strony internetowej. Warto dodać, że partnerstwo i partycypacja to elementy istotne nie tylko na etapie programowania, w tym diagnozowania, ale także na etapie wdrażania i monitoringu, co zapewnia maksymalizację efektów.

RYSUNEK 39. SPOTKANIE W URZĘDZIE MIEJSKIM W BRUSACH.

Źródło: opracowanie własne

W Urzędzie Miejskim w Brusach odbyło się spotkanie w sprawie opracowania Programu Rewitalizacji, uczestniczyło w nim 5 osób. Podczas spotkania, jego uczestnicy w pierwszej kolejności zapoznani zostali z najważniejszymi informacjami dotyczącymi procesu rewitalizacji. Zaprezentowano m.in. podstawowe definicje, a następnie przedstawiono

szczegółowo wyniki delimitacji obszaru zdegradowanego. Na koniec omówione zostały główne reguły przygotowania Programu i zasady planowania zadań w ramach procesu rewitalizacji (wskazano elementy, które powinny zostać określone dla każdego z planowanych projektów).

Kolejne spotkanie, konsultacje społeczne zorganizowano przy boisku „Orlik” w Brusach. Podczas konsultacji mieszkańcy byli informowani o dotychczasowym przebiegu prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023. Zachęceni zostali także do wyrażania opinii na temat obszaru rewitalizacji i przedstawiania propozycji zmian mających na celu poprawę jakości życia.

RYSUNEK 40. AKCJA REWITALIZACJA W BRUSACH.

Źródło: opracowanie własne.

Ankieterzy pytali m.in. o najpoważniejsze problemy społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe i gospodarcze na obszarze rewitalizacji oraz o chęć aktywnego włączenia się we wdrażanie procesu rewitalizacji (uczestnictwo w organizowanych warsztatach, szkoleniach, wydarzeniach, opiniowanie procesu rewitalizacji, zgłaszanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych), a także o wydarzenia czy inne formy integracji, których ich zdaniem brakuje w ofercie obszaru. Ankietowani zapytani zostali również o to, co ich zdaniem

jest istotniejsze w ramach planowanych działań rewitalizacyjnych: modernizacja infrastruktury publicznej, czy rozwiązanie problemów społecznych? Wyniki ankiety przedstawione zostały w załączniku nr 1 Wyniki badań ankietowych.

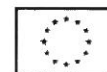
RYSUNEK 41. AKCJA REWITALIZACJA W BRUSACH

Źródło: opracowanie własne.

Podczas konsultacji zapewnione zostały także rozrywki dla najmłodszych mieszkańców Brus. Dzieci miały możliwość uczestnictwa w różnego rodzaju animacjach, a na koniec obdarowane zostały balonami wypełnionymi helem.

RYSUNEK 42. ULOTKA - REWITALIZACJA MIASTA BRUSY.

REWITALIZACJA MIASTA BRUSY

JAK OCENIASZ MIEJSCE W KTÓRYM MIESZKASZ?
JAKICH ZMIAN OCZEKUJESZ?

TWOJE ZDANIE JEST NAJWAŻNIEJSZE

· PODZIEL SIĘ Z NAMI SWOJĄ OPINIĄ

Napisz: inwestycje@brusy.pl
Zadzwoń: (52) 39 69 369

Przyjdź: Wydział Inwestycji i Funduszy Zewnętrznych
Urzędu Miejskiego w Brusach, ul. Na Zaborach 1
Szczegóły znajdziesz na stronie internetowej: www.brusy.pl

MIESZKAŃCU!!!
- WŁĄCZ SIĘ W OPRACOWANIE PROGRAMU REWITALIZACJI

Źródło: Opracowanie własne.

Uzyskane opinie i propozycje posłużyły do dalszych prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Brusy, w tym także do wypracowania zadań rozwiązujących lub minimalizujących stan kryzysowy na obszarze uznanym za zdegradowany. Angażowano zainteresowane strony do zgłaszania projektów wpisujących się w założenia procesu rewitalizacji. Projekty te składają się na podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne (konsultowane z Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego) oraz przedsięwzięcia uzupełniające, które następnie zostały poddane ocenie opinii publicznej. Za pośrednictwem specjalnie przygotowanego kwestionariusza ankiety mieszkańcy mieli możliwość oceny wpływu poszczególnych projektów na poprawę sytuacji w wyszczególnionych kwestiach, a w konsekwencji na poprawę sytuacji w centrum Brus.

RYSUNEK 43. PREZENTACJE ZE SPOTKAŃ W SPRAWIE REWITALIZACJI W BRUSACH.

Źródło: opracowanie własne.

8 grudnia 2016 roku, w Urzędzie Miejskim w Brusach zorganizowano trzy spotkania podczas których omówiono główne założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy, a następnie zaprezentowano zaplanowane do realizacji projekty. W pierwszym spotkaniu,

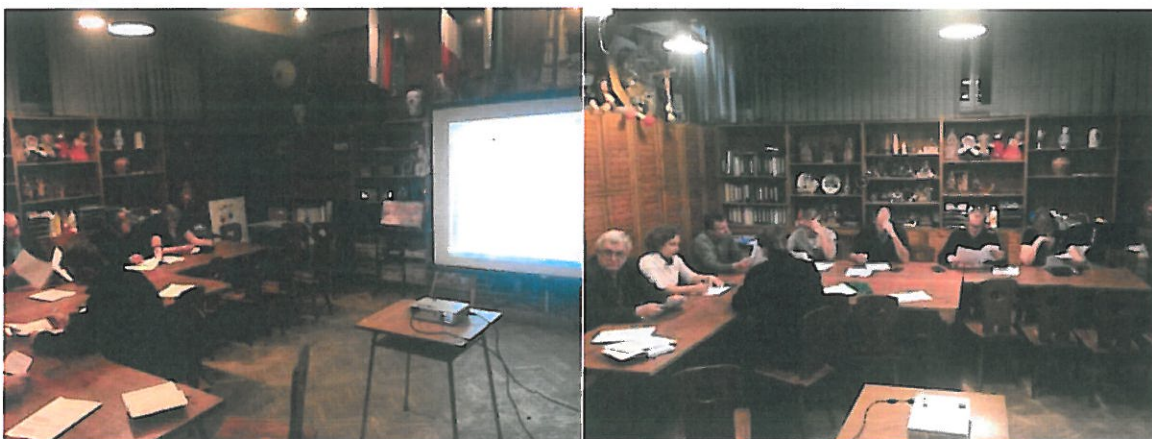
uczestniczyli zainteresowani mieszkańcy miasta, w drugim dyrektorzy placówek oświatowych, natomiast w trzecim organizacje pozarządowe. Łącznie w spotkaniach udział wzięło 38 osób.

RYSUNEK 44. SPOTKANIE WARSZTATOWE W SPRAWIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BRUSY.

Źródło: opracowanie własne.

RYSUNEK 45. SPOTKANIE Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI W SPRAWIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BRUSY

Źródło: opracowanie własne.

RYSUNEK 46. SPOTKANIE Z DYREKTORAMI PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W SPRAWIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BRUSY

Źródło: opracowanie własne.

W tworzenie Programu Rewitalizacji zostali zaangażowani również młodzi mieszkańcy Brus. Uczniowie z Gimnazjum w Brusach 14 grudnia 2016 roku wzięli udział w grze miejskiej, w czasie której lepiej poznawali obszar objęty Programem. Mieli okazję również wyrazić swoją opinię na temat planowanych przedsięwzięć oraz podzielić się własnymi pomysłami.

RYSUNEK 47. GRA MIEJSKA UCZNIÓW GIMNAZJUM W BRUSACH

Źródło: opracowanie własne.

Cykl spotkań w ramach konsultacji społecznych Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy zapewnił wysoki poziom społecznej akceptacji dla konsultowanych kwestii i wypracowanie rozwiązań o wysokim poziomie skuteczności. Podsumowując, należy zaznaczyć, że na etapie opracowywania Programu Rewitalizacji zagwarantowano udział w jego tworzeniu szerokiego grona interesariuszy, który zapewniony zostanie także na etapie wdrażania Programu. Umożliwi to efektywną realizację działań, dzięki wykrywaniu wszelkich pojawiających się nieprawidłowości, którym będzie można skutecznie zapobiegać. Proces rewitalizacji zarządzany będzie przez zespół ds. rewitalizacji, nazwany Komitetem Rewitalizacji (planowany skład Komitetu oraz jego zadania określone zostały w rozdziale 13. *Wdrażanie i monitoring*), którego członkami będą mogli być również przedstawiciele mieszkańców, przedsiębiorców, czy organizacji pozarządowych. Ponadto, informacje o uchwaleniu Programu, postępach w jego wdrażaniu, wynikach przeprowadzonego monitoringu i ocenie oraz o wszelkich kwestiach związanych z rewitalizacją będą systematycznie przekazywane do wiadomości publicznej za pośrednictwem strony internetowej.

13. WDRAŻANIE I MONITORING

13.1. WDRAŻANIE

Efektywna realizacja założeń wypracowanych w ramach Programu Rewitalizacji wymaga sprawnego systemu zarządzania. System ten będzie umożliwiał takie sterowanie realizacją zaplanowanych zadań, aby zainicjować proces rozwiązywania zdiagnozowanych problemów i tym samym wyprowadzanie wyznaczonych podobszarów ze stanu kryzysowego. W celu weryfikacji i monitorowania Programu system zarządzania jego realizacją zostanie osadzony w istniejącym systemie zarządzania rozwojem gminy.

System zarządzania procesem rewitalizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 koordynowany będzie przez Burmistrza Brus. Powołany zostanie zespół ds. rewitalizacji, nazwany Komitetem Rewitalizacji, stanowiący formę współpracy i dialogu organów gminy i interesariuszy procesu rewitalizacji. Zadaniem Komitetu będzie pełnienie funkcji opiniotwórczo-doradczej w sprawie opracowania i wdrażania Programu oraz wspieranie działań podejmowanych przez Burmistrza. Wśród kompetencji powołanego zespołu wymienia się:

- utrzymywanie stałego kontaktu z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, podmiotami gospodarczymi itp., prowadzenie aktywnej współpracy z wydziałami i jednostkami organizacyjnymi gminy,
- utrzymywanie kontaktu i prowadzenie aktywnej współpracy z innymi partnerami, w tym z Zespołem ds. Rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego,
- wyrażanie wszelkich opinii odnoszących się do rewitalizacji,
- podejmowanie inicjatyw i rozwiązań wpływających na efektywną realizację wypracowanych założeń,
- informowanie o postępach wdrażania zadań zaplanowanych w Programie, monitorowanie przebiegu prac, opracowywanie okresowych raportów.

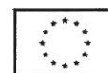
Uczestnictwo w Komitecie będzie miało charakter społeczny, a jego posiedzenia organizowane będą według potrzeb, nie rzadziej niż raz na pół roku.

Zasadnym jest by w skład Komitetu Rewitalizacji wchodziły osoby doskonale znające środowisko lokalne, problemy z jakimi zmagają się wyznaczony obszar oraz potrzeby, których zaspokojenie doprowadzi do poprawy jakości życia mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Docelowo Komitet będzie składać się z od 9 do 15 osób. Członkami Komitetu będą m.in. pracownicy wybranych wydziałów Urzędu Miejskiego w Brusach, przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych oraz lokalnych mieszkańców (interesariusze procesu rewitalizacji). Na czele Komitetu stać będzie Przewodniczący, którym będzie Burmistrz Brus lub jego Zastępca. Do prac w ramach powołanego Komitetu

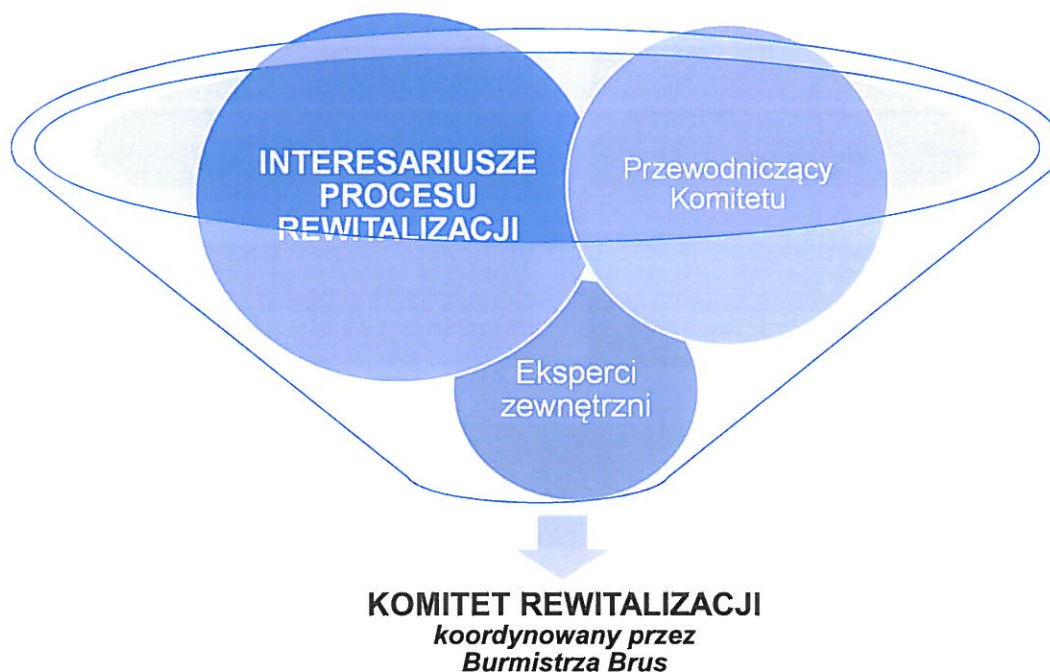
zaproszeni zostaną również eksperci zewnętrzni posiadający kompetencje w przedmiotowej problematyce. Wskazuje się następującą strukturę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji:

- Przewodniczący Komitetu Rewitalizacji – będzie nim Burmistrz Brus lub jego Zastępca. Do podstawowych zadań przewodniczącego będzie należeć organizacja prac Komitetu, organizacja konsultacji społecznych i spotkań z mieszkańcami;
- Specjaliści ds. rewitalizacji – którzy stanowić będą trzon Komitetu. Specjalistami będą powołani przez Burmistrza Brus przedstawiciele wybranych wydziałów Urzędu Miejskiego w Brusach oraz przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy. Do zadań specjalistów należeć będzie: pozyskiwanie danych niezbędnych do oszacowania wskaźników, monitorowanie Programu i sporządzanie raportów, nadzór nad wykonywaniem przedsięwzięć rewitalizacyjnych, działalność informacyjno-promocyjna, zgłaszanie własnych propozycji nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i przyjmowanie propozycji od społeczności lokalnej;
- Doradcy ds. rewitalizacji – będą stanowili wsparcie merytoryczne dla specjalistów. Przewiduje się zaproszenie do prac w Komitecie przedstawicieli lokalnych przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, Posterunku Policji w Brusach, Centrum Kultury i Biblioteki im. Jana Karnowskiego w Brusach oraz placówek oświatowych. Do najważniejszych zadań doradców należeć będzie: uczestnictwo w spotkaniach Komitetu, opiniowanie proponowanych przedsięwzięć i wniosków, zgłaszanie własnych propozycji przedsięwzięć, prowadzenie działalności informacyjno-promocyjnej w swoim otoczeniu;
- Przedstawiciele lokalnej społeczności – będą to mieszkańcy obszaru rewitalizacji, zadania przedstawicieli lokalnej społeczności będą tożsame z zadaniami doradców ds. rewitalizacji.

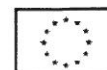

RYSUNEK 48. SKŁAD KOMITETU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

Komitet będzie odpowiedzialny za przyjmowanie propozycji projektów/inicjatyw od interesariuszy procesu rewitalizacji według ustalonych zasad. Na podstawie zebranych wniosków oraz wyników prowadzonego monitoringu członkowie Komitetu mogą wnioskować do Burmistrza Brus i Rady Miejskiej w Brusach o wprowadzenie zmian w treści Lokalnego Programu Rewitalizacji.

RYSUNEK 49. SCHEMAT WPROWADZANIA ZMIAN DO LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne

Kadencja Komitetu Rewitalizacji będzie trwała do czasu zakończenia realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy, a jego ostatnim zadaniem będzie opracowanie raportu końcowego, podsumowującego realizację Programu.

13.2. MONITORING

Kluczowym elementem wdrażania projektów rewitalizacyjnych jest monitoring zmian zachodzących w efekcie realizacji wskazanych zadań. Monitoring to połączenie stałej kontroli postępów z realizacji zaplanowanych projektów z obserwacją efektów, które przynosi ich wykonanie. W celu prowadzenia monitoringu pozyskiwane są dane na temat rzeczowego i finansowego stopnia realizacji przedsięwzięć. Zbierane będą także informacje dotyczące ewentualnie pojawiających się trudności czy jakichkolwiek nieprawidłowości. W przypadku wystąpienia takiej konieczności określone zostaną działania naprawcze. Monitoring będzie prowadzony w oparciu o wskaźniki produktu i rezultatu, które zostały określone dla poszczególnych projektów w kartach projektów zamieszczonych w rozdziale 9. Katalog przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zakłada się przygotowywanie raportów z realizacji Lokalnego

Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy w danym roku kalendarzowym na koniec pierwszego kwartału roku następnego.

Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć/projektów ma na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom zdiagnozowanym na etapie delimitacji obszarów zdegradowanych w mieście Brusy. Docelowo wpłyną tym samym na poprawę sytuacji analizowanej przy użyciu wskaźników wykorzystanych we wspomnianym badaniu. Wartości uzyskane w roku monitoringu będą zestawiane z wartościami bazowymi, otrzymanymi na etapie programowania. W poniższej tabeli zestawione zostały zakładane wartości wskaźników po realizacji założeń Programu.

TABELA 18. ZAKŁADANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Nazwa wskaźnika	Realizowany cel LPR	Wartość wskaźnika w roku bazowym (2015)	Wartość wskaźnika w roku docelowym (2023)	Źródło danych
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	1, 2	29,34	26,4 (spadek o 10%)	Urząd Miejski w Brusach
Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców	1, 2	22,21%	25,5% (wzrost o 3,29 p.p.)	Urząd Miejski w Brusach
Udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	1, 2	6,10%	5% (spadek o 1,1 p.p.)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach
Średnia kwota wypłaconych zasiłków pomocy społecznej przeliczona na jedno gospodarstwo domowe otrzymujące świadczenie	1, 2	1578,60 zł	1420 zł (spadek o 10%)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach
Udział uczniów korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie uczniów	1, 2	35,37%	30,5 (spadek o 4,87 p.p.)	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach
Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	1, 2	6,85%	5% (spadek o 1,85 p.p.)	Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	1, 2	70,89%	64% (spadek o 6,89 p.p.)	Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach
Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	1, 2, 3	1,99	1 (spadek o 49,75%)	Komenda Powiatowa

Nazwa wskaźnika	Realizowany cel LPR	Wartość wskaźnika w roku bazowym (2015)	Wartość wskaźnika w roku docelowym (2023)	Źródło danych
				Policji w Chojnicach
Liczba stwierdzonych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1, 2, 3	2,21	2 (spadek o 9,5%)	Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach
Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1, 2, 3	24,26	21,83 (spadek o 10%)	Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach
Liczba stwierdzonych wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1, 2, 3	88,97	80,073 (spadek o 10%)	Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach
Liczba stwierdzonych wykroczeń – spożywanie alkoholu w miejscu publicznym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1, 2, 3	11,03	9,93 (spadek o 10%)	Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach
Liczba stwierdzonych wykroczeń – zakłócanie porządku i spokoju publicznego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1, 2, 3	11,03	9,93 (spadek o 10%)	Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach
Liczba stwierdzonych wykroczeń – kradzieże w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1, 2, 3	6,62	5,96 (spadek o 10%)	Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	1, 2	9,85	10,34 (wzrost o 5%)	Urząd Miejski w Brusach
Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych	1, 2	15,19%	13,68% (spadek o 10%)	Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach
Liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	3	0,00	1 nowy plac zabaw	Urząd Miejski w Brusach
Udział dróg publicznych nieposiadających utwardzonej nawierzchni w ogólnej powierzchni dróg publicznych	3	0,11%	0,00 (spadek o 0,11 p.p.)	Urząd Miejski w Brusach

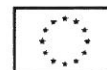
TABELA 19. WSKAŹNIKI PRODUKTU I REZULTATU MONITORUJĄCE LPR

Lp.	Wskaźniki	Cel LPR	Przedsięwzięcie	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji
Wskaźniki produktu				
1	Liczba wyremontowanych budynków	3	1, 5, 8	3 szt.
2	Liczba budynków objętych termomodernizacją	3	1, 5, 8	3 szt.
3	Powierzchnia pomieszczeń zaadaptowanych na cele społeczne	3	1, 8	745 m2
4	Powierzchnia pomieszczeń przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	3	1, 8	1245 m2
5	Liczba zatrudnionych specjalistów	1, 2	2	5 os.
6	Liczba przeprowadzonych szkoleń	1, 2	2	1 szt.
7	Liczba zapewnionej opieki dziennej	1, 2	2	168 godz./mies.
8	Liczba godzin opieki pielęgniarskiej i fizjoterapeutycznej	1, 2	2	52 godz./mies.
9	Liczba zatrudnionych opiekunek	1, 2	3	4 os.
10	Liczba przeprowadzonych warsztatów	1, 2	4	25 szt.
11	Liczba godzin funkcjonowania świetlicy	1, 2	4	60 godz./mies.
12	Liczba godzin poradnictwa specjalistycznego	1, 2	4	20 godz./mies.
13	Liczba spotkań grupy wolontariackiej	1, 2	4	24 szt.
14	Powierzchnia zrewaloryzowanych terenów zieleni przydomowej	3	5, 6	5050 m2
15	Powierzchnia zamontowanych elementów małej architektury	3	5, 6	13 szt.
16	Liczba zatrudnionych nauczycieli	1, 2	7	2 os.
Wskaźniki rezultatu				
1	Wzrost efektywności energetycznej budynku	3	1	12%
			5	16%
2	Liczba osób korzystających z opieki dziennej w ośrodku	1, 2	2	15 os.
3	Liczba osób korzystających z opieki całodobowej w domu	1, 2	2	3 os.
4	Liczba przeszkolonych osób	1, 2	2	8 os.
5	Liczba osób korzystających z opieki całodobowej	1, 2	3	3 os.
6	Liczba uczestników warsztatów	1, 2	4	44 os.
7	Liczba dzieci korzystających z opieki w świetlicy	1, 2	4	18 os.
8	Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	1, 2	4	30 os.
9	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć przez grupę wolontariacką	1, 2	4	4 szt.
10	Liczba osób korzystających z terenów zieleni	3	5, 6	85 os./rok
11	Liczba mieszkańców zaangażowanych w prace przydomowe	2, 3	6	8 os.
12	Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną	1, 2	7	25 os./rok
13	Liczba osób korzystających z zajęć	1, 3	8	50 os./rok

Po zakończeniu wdrażania Programu sporządzony zostanie raport końcowy, w którym podsumowana zostanie realizacja wszystkich wykonanych zadań oraz przedstawione zostaną wartości wskaźników oddziaływania Programu.

W celu zaangażowania różnych grup interesariuszy w planowanie i realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Brusy na lata 2017-2023 wszystkie raporty będą upubliczniane na stronie internetowej gminy. Dodatkowo zakłada się bieżące informowanie mieszkańców o postępach prac dot. Programu przez Burmistrza, Rady Miejskiej oraz przedstawicieli sołectw na terenie gminy, a także publikowanie informacji w mediach społecznościowych i w lokalnej prasie. Aktywne działania gminy w połączeniu z bieżącą współpracą z organizacjami pozarządowymi pozwolą na skupienie wokół procesu rewitalizacji szerokiej reprezentacji społeczności gminy Brusy. Sprzyjać to będzie partycypacji społecznej w proces rewitalizacji oraz wpłynie na większe zaangażowanie mieszkańców w problemy gminy.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Brusy	6
Rysunek 2. Struktura wieku mieszkańców gminy Brusy w latach 2000-2015.....	9
Rysunek 3. Podział gminy Brusy na jednostki analityczne.....	17
Rysunek 4. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	25
Rysunek 5. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców.....	26
Rysunek 6. Udział osób korzystających z formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	27
Rysunek 7. Średnia kwota wypłaconych zasiłków pomocy społecznej przeliczona na jedno gospodarstwo domowe otrzymujące świadczenie.....	28
Rysunek 8. Udział uczniów korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie uczniów	29
Rysunek 9. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	30
Rysunek 10. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych.....	30
Rysunek 11. Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców	31
Rysunek 12. Liczba stwierdzonych przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	32
Rysunek 13. Liczba stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.....	33
Rysunek 14. Liczba stwierdzonych wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	34
Rysunek 15. Liczba stwierdzonych wykroczeń - spożywanie alkoholu w miejscu publicznym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	35
Rysunek 16. Liczba stwierdzonych wykroczeń - zakłócanie porządku i spokoju publicznego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	36
Rysunek 17. Liczba stwierdzonych wykroczeń - kradzieże w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	37
Rysunek 18. Sumaryczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej	38
Rysunek 19. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	39
Rysunek 20. Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych	40
Rysunek 21. Udział budynków mieszkalnych z azbestowym pokryciem dachu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	41
Rysunek 22. Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców	42
Rysunek 23. Udział budynków mieszkalnych zbudowanych przed 1970 r. w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	43
Rysunek 24. Powierzchnia użytkowa mieszkań w przeliczeniu na 1 mieszkańca	44
Rysunek 25. Liczba ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym.....	45
Rysunek 26. Udział dróg publicznych nieposiadających utwardzonej nawierzchni w ogólnej powierzchni dróg publicznych	46

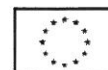

Rysunek 27. Obszar zdegradowany gminy Brusy	48
Rysunek 28. Obszar rewitalizacji gminy Brusy	50
Rysunek 29. Struktura wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji na tle miasta i gminy Brusy.....	53
Rysunek 30. Przyczyny przyznania formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej mieszkańcom obszaru rewitalizacji	55
Rysunek 31. Dokumentacja fotograficzna - przykłady aktów wandalizmu	59
Rysunek 32. Dokumentacja fotograficzna - stan techniczny budynków mieszkalnych przy ul. Kościuszki, Kościelnej, Szkolnej i Chełmowskiej.....	63
Rysunek 33. Dokumentacja fotograficzna - stan ciągów komunikacyjnych	64
Rysunek 34. Dokumentacja fotograficzna - bariery architektoniczne.....	64
Rysunek 35. Dokumentacja fotograficzna - zieleń przydomowa na ul. Szkolnej, Kościuszki i Derdowskiego	65
Rysunek 36. Dokumentacja fotograficzna - stan budynków gospodarczych	66
Rysunek 37 Schemat celów i kierunków działań.....	68
Rysunek 38. Przybliżone lokalizacje przedsięwzięć rewitalizacyjnych gminy Brusy.....	91
Rysunek 39. Spotkanie w Urzędzie Miejskim w Brusach.....	100
Rysunek 40. Akcja Rewitalizacja w Brusach.....	101
Rysunek 41. Akcja Rewitalizacja w Brusach	102
Rysunek 42. Ulotka - Rewitalizacja miasta Brusy.....	102
Rysunek 43. Prezentacje ze spotkań w sprawie rewitalizacji w Brusach.....	103
Rysunek 44. Spotkanie warsztatowe w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Brusy.....	104
Rysunek 45. Spotkanie z organizacjami pozarządowymi w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Brusy	104
Rysunek 46. Spotkanie z dyrektorami placówek oświatowych w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Brusy	105
Rysunek 47. Gra miejska uczniów Gimnazjum w Brusach	106
Rysunek 48. Skład Komitetu Rewitalizacji.....	109
Rysunek 49. Schemat wprowadzania zmian do Lokalnego Programu Rewitalizacji	110

SPIS TABEL

Tabela 1 Liczba mieszkańców gminy Brusy w latach 2010-2015	8
Tabela 2 Liczba mieszkańców miasta Brusy w latach 2010-2015	8
Tabela 3. Charakterystyka jednostek analitycznych gminy Brusy.....	17
Tabela 4. Dane wyjściowe do obliczenia wskaźników sfery społecznej w podziale na jednostki analityczne.....	20
Tabela 5. Dane wyjściowe do obliczenia wskaźników pozostałych sfer w podziale na jednostki analityczne	22
Tabela 6. Podsumowanie diagnozy występowania stanu kryzysowego w jednostkach analitycznych gminy Brusy	47
Tabela 7. Struktura właścicielska gruntów na obszarze rewitalizacji	50
Tabela 8. Porównanie wartości wskaźników dla obszaru rewitalizacji, miasta i gminy Brusy.....	52
Tabela 9. Przyczyny przyznania formy pieniężnej zasiłków pomocy społecznej mieszkańcom obszaru rewitalizacji.....	54
Tabela 10. Podmioty gospodarcze prowadzące działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji...	57
Tabela 11. Rozkład przestrzenny budynków zawierających azbest na obszarze rewitalizacji	61
Tabela 12. Rozkład przestrzenny budynków wymagających termomodernizacji na obszarze rewitalizacji	62
Tabela 13. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Gminy	69
Tabela 14. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	70
Tabela 15. Indykatywne ramy finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [w zł].....	88
Tabela 16. Oddziaływanie poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na różne obszary problemowe	92
Tabela 17. Wykaz projektów o charakterze rewitalizacyjnym, które zrealizowane zostały na terenie gminy Brusy.	96
Tabela 18. Zakładane wskaźniki monitorowania programu rewitalizacji	111
Tabela 19. Wskaźniki produktu i rezultatu monitorujące LPR	113

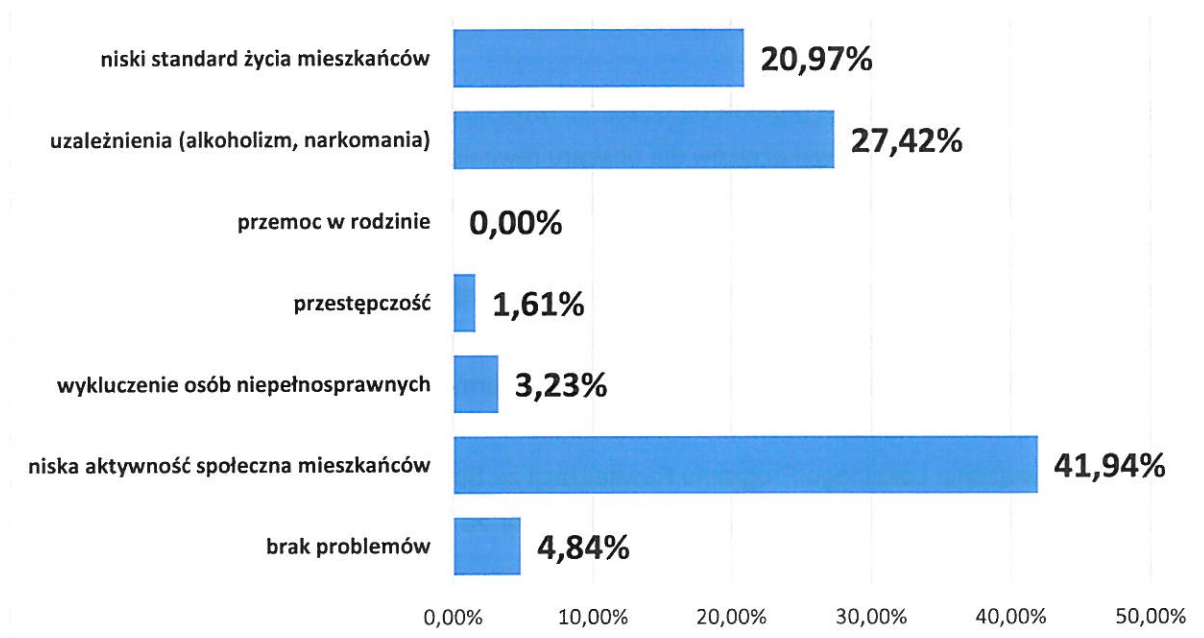

ZAŁĄCZNIK NR 1 WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

Pierwsze badanie ankietowe dotyczyło problemów występujących na obszarze rewitalizacji i oczekiwań związanych z planowanym procesem. Na pytania ankietowanych odpowiedziało 62 mieszkańców gminy Brusy, z czego prawie połowa mieszkała na analizowanym obszarze. Ankieta składała się z 6 pytań zamkniętych oraz jednego pytania otwartego.

1. Wskaż największy problem w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji

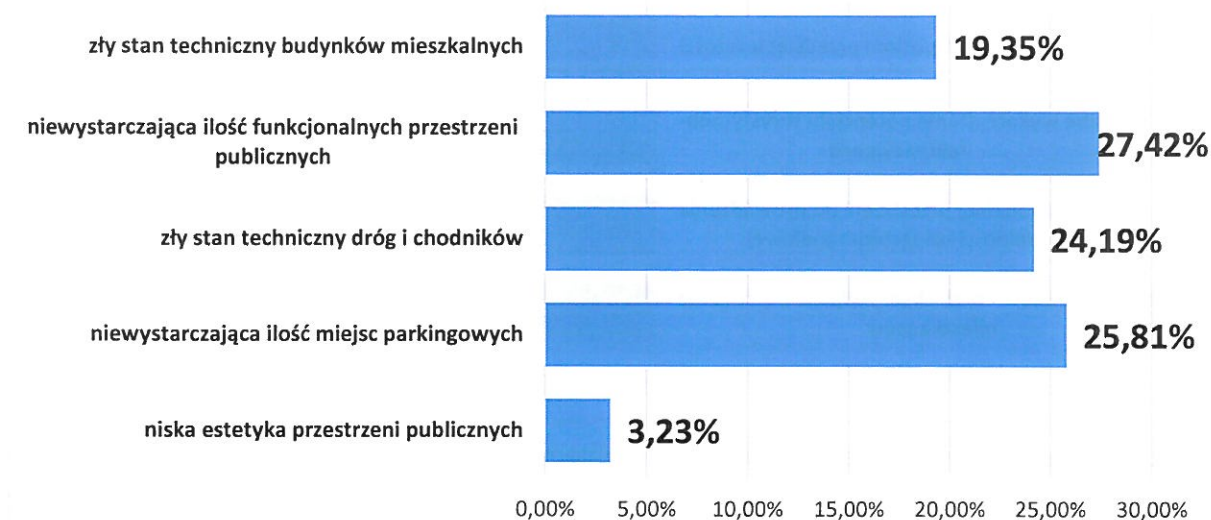

Ankietowani wskazali, że największym problemem w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji w Brusach jest niska aktywność społeczna mieszkańców. Taką odpowiedź wybrało prawie 42% zapytanych. Kolejnymi problemami na które wskazali mieszkańcy są uzależnienia (27,4%) oraz niski standard życia mieszkańców (21%). Najmniej osób stwierdziło, że największy problem stanowi przestępczość (1,6%) oraz wykluczenie osób niepełnosprawnych (ok. 5%). W opinii ankietowanych przemoc w rodzinie nie stanowi największego problemu na obszarze rewitalizacji.

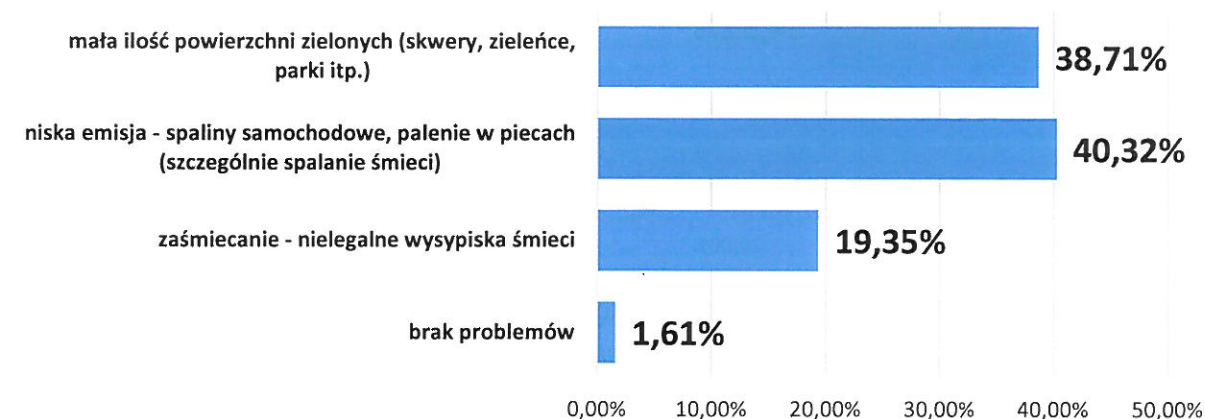

2. Wskaż największy problem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze rewitalizacji

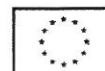

Największym problemem obszaru rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według mieszkańców jest niewystarczająca ilość funkcjonalnych przestrzeni publicznych, taką opinię wyraziło 27,4% osób. Według ankietowanych kolejnymi poważnymi problemami występującymi na obszarze są: niewystarczająca ilość miejsc parkingowych (ok. 26%) oraz zły stan techniczny dróg i chodników (24,2%). W badaniu mieszkańcy wskazali, że najmniejszym problemem jest niska estetyka przestrzeni publicznych (3,2%).

3. Wskaż największy problem w sferze środowiskowej na obszarze rewitalizacji

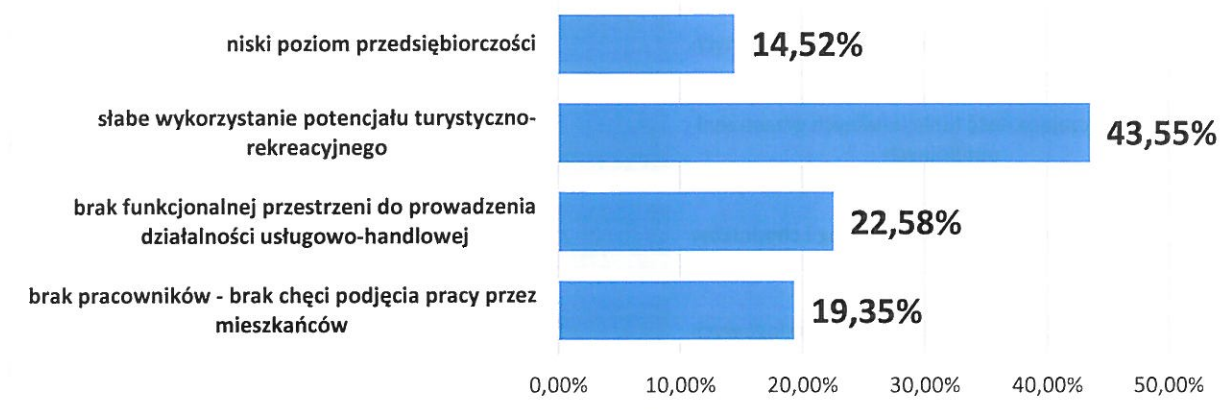

Niska emisja – spaliny samochodowe, palenie w piecach, stanowi według mieszkańców największy problem w sferze środowiskowej na obszarze rewitalizacji, uważa tak ponad 40% ankietowanych. Według mieszkańców równie poważnym problemem jest mała ilość powierzchni zielonych (prawie 39%). Tylko 1,6% ankietowanych uważa, że na obszarze rewitalizacji nie występują problemy w sferze środowiskowej.

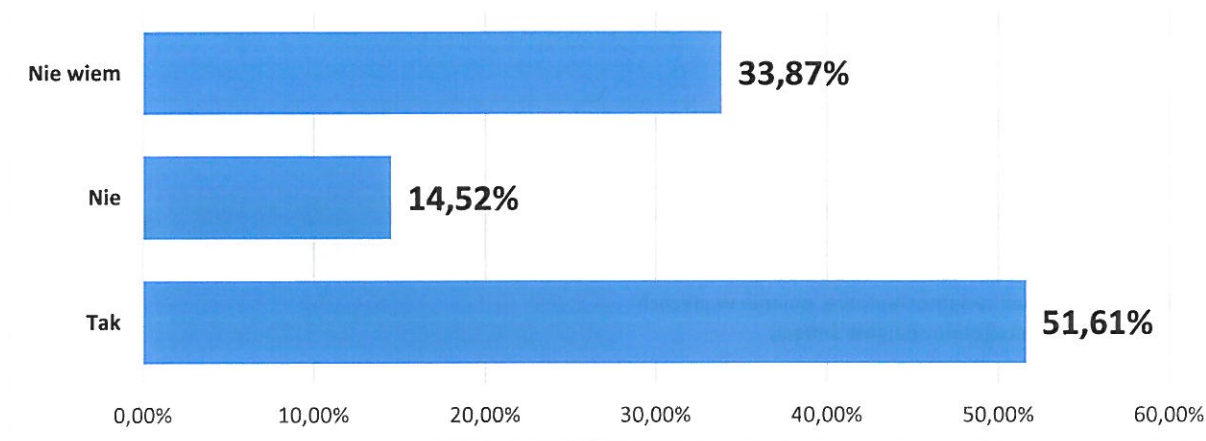

4. Wskaż największy problem w sferze gospodarczej na obszarze rewitalizacji

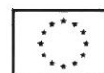

Według mieszkańców Brus największym problemem w sferze gospodarczej na obszarze rewitalizacji jest słabe wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego, uważa tak 43,6% ankietowanych. Pozostałymi występującymi problemami, na które wskazywali mieszkańcy są: brak funkcjonalnej przestrzeni do prowadzenia działalności usługowo-handlowej (22,6%) oraz brak pracowników – brak chęci podjęcia pracy przez mieszkańców (19,35%).

5. Czy zamierza Pani/ Pan aktywnie włączyć się we wdrażanie procesu rewitalizacji?

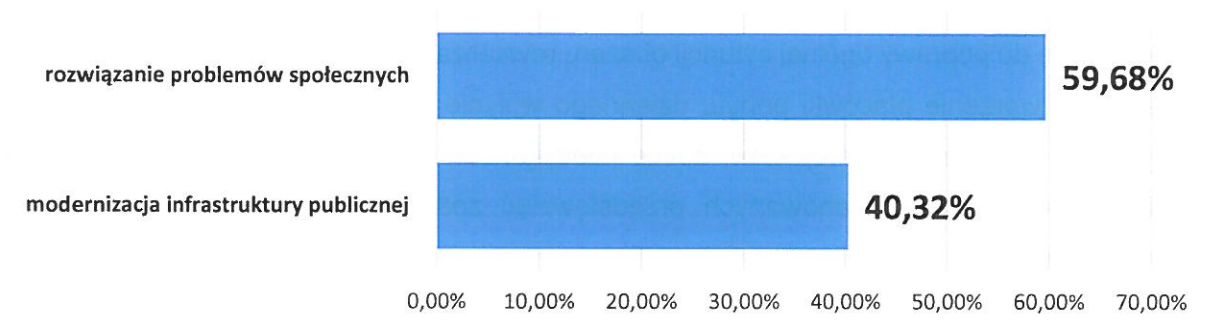

Ponad połowa mieszkańców zamierza aktywnie włączyć się we wdrażanie procesu rewitalizacji. Blisko 34% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „nie wiem”, a 14,5% nie zamierza włączyć się we wdrażanie tego procesu.

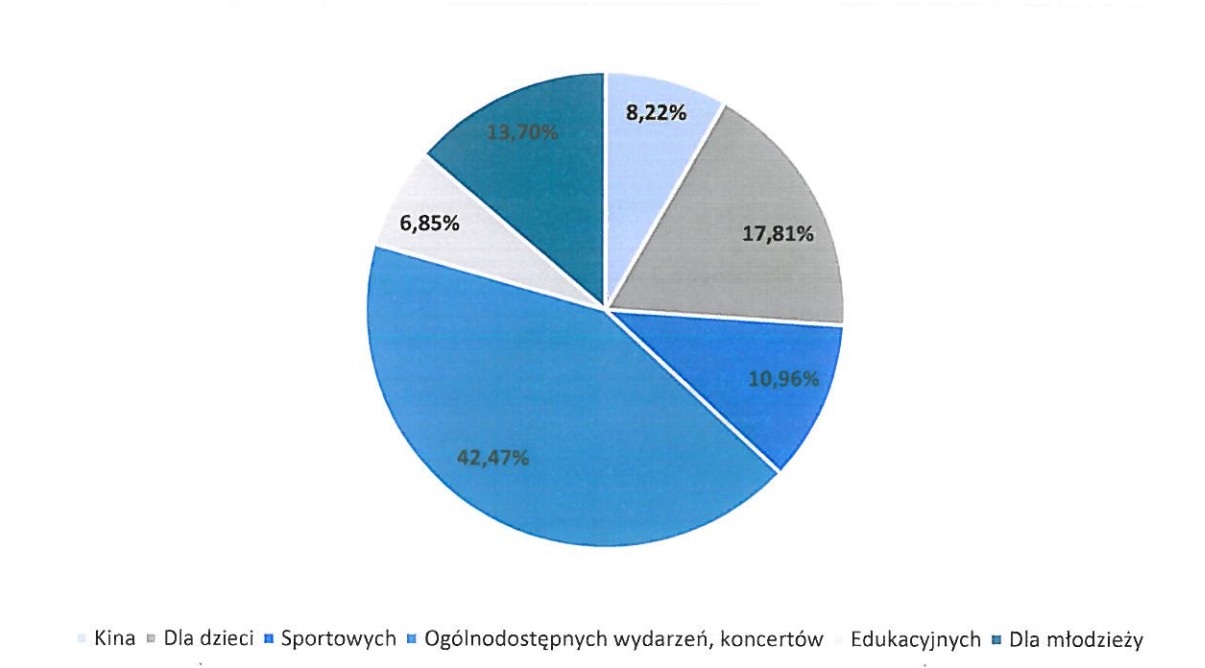

6. Które z niżej wymienionych działań są wg Pani/ Pana bardziej istotne w ramach rewitalizacji?

Zdecydowana większość (blisko 60%) mieszkańców uważa, że w ramach rewitalizacji bardziej istotne od modernizacji infrastruktury publicznej jest rozwiązanie problemów społecznych.

7. Jakich wydarzeń/oferty kulturalnej/form integracji Pani/Pana zdaniem brakuje w Brusach?

Ankieterzy pytali również mieszkańców o to jakich wydarzeń/oferty kulturalnej/form integracji brakuje w Brusach. Najwięcej osób wskazało, że w Brusach brakuje ogólnodostępnych wydarzeń, w tym koncertów. Wielu mieszkańców jest także zdania, że w Brusach brakuje wydarzeń/oferty przeznaczonej dla dzieci i młodzieży. Wśród ankietowanych często pojawiały się również odpowiedzi dotyczące ofert sportowej, jak np. lodowisko, czy basen.

Drugie badanie ankietowe przeprowadzono pod koniec prac nad sporządzanym dokumentem, w grudniu 2016 roku. Mieszkańcy Brus zostali zapytani o opinię dotyczącą zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Za pośrednictwem specjalnie przygotowanego kwestionariusza ankiety mieszkańcy mieli możliwość oceny wpływu poszczególnych projektów

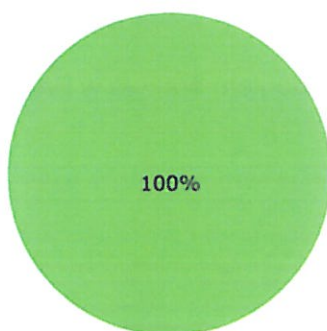

na poprawę sytuacji w wyszczególnionych kwestiach, a w konsekwencji na poprawę sytuacji w centrum Brus. Poniższy rysunek przedstawia podsumowanie najważniejszych pytań zawartych w grudniowym badaniu ankietowym, czyli oceny czy realizacja danego projektu przyczyni się do poprawy ogólnej sytuacji obszaru rewitalizacji. Wszyscy zapytani mieszkańcy uznali, że stworzenie placówki pobytu dziennego wpłynie pozytywnie na sytuację obszaru. W przypadku pozostałych projektów, opinie mieszkańców były mniej jednorodne, jednakże realizacja wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć została oceniona pozytywnie przez większość ankietowanych.

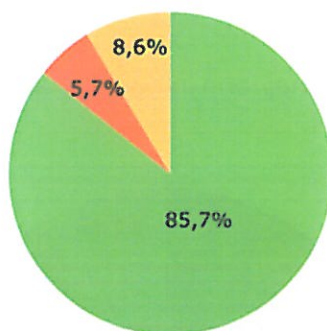
Czy realizacja projektu wpłynie na poprawę sytuacji w centrum Brus?

■ tak
 ■ nie
 ■ trudno powiedzieć

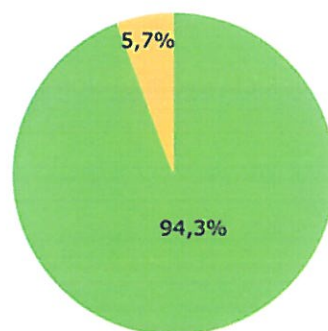
Placówka pobytu dziennego

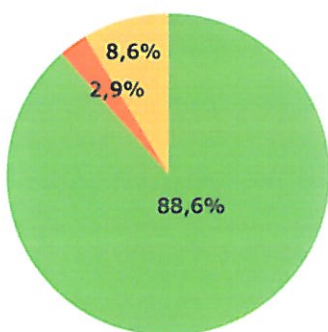
Placówka pobytu całodobowego

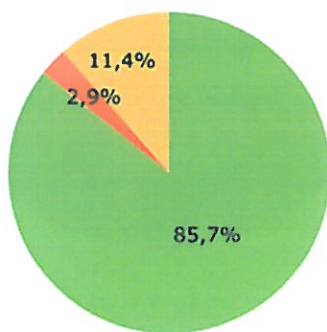
Centrum Wsparcia Rodziny

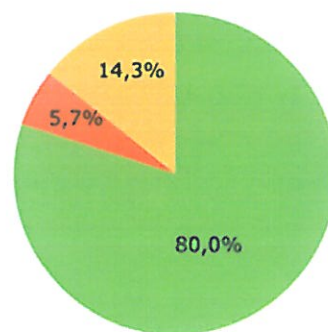
Zagospodarowanie przestrzeni publ.

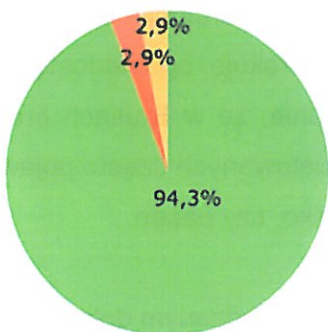
Przebudowa 3 ulic

Remont części wspólnych budynku komunalnego

System monitoringu

Zagospodarowanie terenów zieleni

